This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google books

https://books.google.com

DE VERO ANNO
QVO ÆTERNVS DEI FILIVS HVMANAM NATVRAM IN VTERO BENEDICTÆ VIRGINIS MARIÆ ASSVMPSIT

IOANNIS KEPPLERI
IMPE. CÆSAR. MATTHIÆ, MATHEMATICI

Commentatiuncula recocta

PRIVS TEVTONICA LINGVA EDITA, NVNC AD exterorum petitionem in latinam linguam translata; & reſponſionibus ad obiecta Sethi Caluiſii Chronologi nuperrima locupletata,

THEOLOGIS, CHRONOLOGIS, HISTORICIS, OMNIbusq; antiquitatis ſtudioſis lectu iucundiſſima & vtiliſsima.

Cum priuilegio ad annos XV.

FRANCOFVRTI,
Typis ac ſumptibus IOANNIS BRINGERI,
M. DC. XIV.

Digitized by Google

MVSEVM
BRITAN
NICVM

Digitized by Google

REVERENDISSIMO PRINCIPI ET DOMINO, D. MELCHIORI EPISCOPO VIENNENSI ET NEOSTADIENSI,

S. C. M. à Conſiliis ſecretioribus, eiuſdemque Conſiſtorij Directori, Domino meo gratioſiſſimo.

REuerendiſſime Præſul, domine gratioſiſſime. Quibus de cauſis commentatiunculā meam de anno Natalitio ſeruatoris & Domini noſtri IESV *Chriſti, ſuperiori anno vernacula lingua in publicum emiſſum S. C. M. dedicauerim: ex ipſa dedicatione libelli & præfatione ad lectorem manifeſtum eſt. Cum autem M. S. in publicis negotiis tot Regnorum & Prouinciarum gubernationem attinentibus ſoleat* R. D. T. *conſilium requirere: veriſimile mihi erat eodem etiam huius literariæ cauſæ, quæ inter me & aduerſarium meum verſatur, cognitionem reiectum iri. Ea mihi inter cauſas præcipua fuit, libellum è vernacula lingua in latinum ſermonem transferendi, ſcilicet vt ex idiomate diſputationibus hiſce ex antiquitate petitis accommodatiſſimo, ti-*

Digitized by Google

mo, tibiq; familiariſſimo, tanto expeditius perciperes argumenta, quibus vtrinq; controuerſiæ ſtatus innititur. Accipe igitur translationem & recognitionem hanc Nomini tuo per orbem celeberrimo inſcriptam ſereno vultu: & interdum ex illo immenſo publicorum negociorum Oceano eluctatus poſt exiguam hanc velut inſulam ſuccede iucundæ quietis capiendæ & animi reficiendi cauſa: quin etiam in terram exſcenſione facta ad diiudicandum conſide: nullum in hoc ſeceſſu periculum, nulla temporis iactura, ſatis te mature quamuis latitantem, quamuis non aduocati deprehendent abripientque negotiorum fluctus. Denique vbi fidelem operam à me nauatam antiquitati cognoueris: poſthac tanto impenſius me meaque ſtudia contra calumnias, Nouationis & ignorantiæ ſoboles, tuere; meque S.C.M. vt beneuolentiſſime cepiſti, commendare perge. Vale Lincij VIII. Calend. April. anno Chriſtianorum occidentalium, M.DC.XIV.

Rev. D.T.

Studioſiſſ. venerans & colens

S. C. M. &c. Mathemat.

Ioan. Keplerus

ANNO

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ANNO æræ Chriſtianorum occidentalium milleſimo ſexcenteſimo quarto, die 10. Octobris ſtylo Gregoriano, Nouum ſi dies effulſit eximiæ claritudinis & pulchritudinis: quod non tam oculos hominum coruſci luminis amænitate, quam mentes doctorum virorum, temporis circumſtantia in ſe conuertit. Illo namque tempore Planetæ ſuperiores congreſſi ſunt primum in Sagittario, ſigno Trigoni ignei, quod initium erat Nouæ periodi annorum Octingentorum: adeoq; illo ipſo die Octobris decimo, Planeta Mars, velocior ſuperioribus, cum poſteriori ſuperiorum paulo ante coniunctorum, ſcilicet cum Ioue erat congreſſus: deniq; ſtella quam dico, illo ipſo in loco, vbi ſtabant coniuncti Iupiter & Mars, ſcilicet in 18. Sagittarii primum viſa eſt, tanto fere altior Marte, quantum Mars à Ioue, quod erat per exiguum, diſtabat.

Quiſquis es, qui portentum ſtupendum oculis tuis non adſpexiſti; facem imaginare tibi flagrantiſſimam luminis puriſſimi, ventis validiſſimis agitatam & quaſſatam: talis erat vibratio luminis, talis flammarum ebullitio, talis ſcintillatio igniuoma rapidiſſima.

Cum igitur Imp. Cæſ. Rudolphi II. qui tunc rerum potiebatur, ſtipendia mererem nomine Mathematici aulici: cum muneris mei contemplatione, tum vero maxime Monarchæ imperiis adactus, primum ſub finem anni ſu-

pradicti, quarti libellum idiomate Teutonico; poſtea plenum tractatum nundinis autumnalibus Francofordienſibus anni ſexti in lucem dedi: quo magnitudinem miraculi diuinitus exhibiti, per circumſtantias redeuntis Trigoni ignei pro modulo ingenii à Deo mihi conceſſi illuſtraui commendauiq;. Cum autem inter cœteros etiam Heliſæus Roslinus Medicinæ doctor & Phyſicus Haganonenſium de hac materia nonnihil ſcripſiſſet, idq; ſcriptum fato quodam libello meo Teutonico ſubiunctum circumferretur: hinc anſam ego arripui in libello meo latino, in rationes Roslini libertate philoſophica inquirendi, eaſq; ventilandi.

Non cenſuit Roslinus hoc intactum prætermittendum: ac oblata occaſione anno 1609. cum de Cometa anni 1607. ſcriberet potiſſimam libri partem refellendo meo tractatu de ſtella noua conſumpſit.

Fecerem autem illi meo libello & appendicem de Chriſti ſeruatoris anno Natalitio, motus hac re, quod viderem, ſi conſtaret Ieſum Chriſtum natum 4. aut 5. annis ante principium æræ noſtræ quam ab Incarnatione cenſemus perperam, ſtellæ nouæ de qua commentabar cum illa ſtella quæ Magis apparuit, commune hoc futurum, quod vtraque cum coniunctione magna ſuperiorum Planetarum, tali quidem, quæ principium faceret nouæ periodi annorum Octingentorum à Trigono igneo, coincideret.

Motus igitur exemplo Cenſorini, qui olim gratulaturus ſuo Q. Cærellio de die natali, materiam cenſuiſſet idoneam, qua omnes omnium gentium Æras vno quaſi faſciculo colligatas ob oculos exhiberet, eoq; labore cognitionem temporum adiuuaret; non alienum à meo propoſito fore iudicaui: ſi & ipſe Natalem Noui ſideris, & quæ cum illo coincidens tunc reuertebatur, Triplicitatis

igneæ

igneæ; qua geminata celebritate Deus Opt. Max. quendam quaſi clauum in ſupremo cœlo fixerat, Luſtro magno Octingentorum annorum condito, Ludoſq; veluti ſæculares & ſpectacula in circo cœleſti ſeu Planetadromo magno Genti humanæ per orbem terrarum diſperſæ cumprimis vero iis, quibus ius eſt è prima Cauea ſpectare, cognitione ſiderum nobilitatis, per integrum annum exhibuerat: ſi hanc inquam ſæcularem celebritatem Ego repetitione & emaculatione Chriſtianorum æræ totius Occidentis vſu confirmatæ paulo diligentius exornarem.

Occaſio vero, quæ me inuitauit vt noui quid de numeratione annorum mente conciperem, fuit iſta. Cum in Styriam veniſſem durante ſtella, libellum repperi venalem Gretii excuſum, nomen authoris erat Laurentius Suslyga Polonus, eiuſq; Præſidis, Ioannes Dekerius S. I. Theologus, quo libello explicabantur argumenta, quibus conficiebatur, Chriſtum non vno ſolo, nec duobus tantum annis vt Scaligero viſum, ante principium æræ noſtræ natum eſſe, ſed quatuor ſolidis annis. Quæ argumenta cum ego ex ſuis fundamentis examinaſſem: vera omnino repperi: adeo quidem vt etiam ad quintum annum vis illorum porrigeretur.

Quæ tanto fortius animum meum occuparunt, quanto maior & ſublimior per hanc ſententiam, eiq; innixam cognationem cum ſtella Magorum, euaſit contemplatio Noui ſideris.

Itaq; non tam neceſſitate meæ materiæ, quam peculiari quodam veritatis ſtudio impulſus; id operæ mihi dandum putaui; vt ſententia per ſe vera & certa etiam per me innoteſceret. Vidi namq; multa obſtare authori, quo minus ille genus humanum in ſuas partes pertraheret, niſi publice adiuuaretur. Ex vna namq; parte Chriſtianorum

 offi-

officiebat illi authoritas magnorum virorum, qui cauſam hanc nuper admodum præiudicauerant: ex altera, partium quas ſequitur, deſpectus, qui plurimos faſcinare ſolet, vt res etiam bonas, propter odium perſonæ repudient & abiiciant. Denique & genus ſcriptionis tale eſt, vt in paucorum, eorumq; fere mathematicorum manus deuenire ſoleat; cæterarum Profeſſionum homines plerumq; lateat: & nouitas ipſa remorari ſolet aſſenſum, ſolitudoq; authoris: difficulter hominum animis euelluntur vſu tuta multorumq; conſenſu ſtabilita. Quod ſi ſententiam hanc in meum libellum de ſtella noua tranſcripſiſſem: hac ratione communiorem illam me facturum ſperaui; quod materia de nouo ſidere curioſa eſt, inq; multorum manus ventura cenſeretur.

Hanc igitur appendicem cum inueniſſet Roslinus aduerſarius meus, eſſetq; & ipſe iam à multis annis priuato ſtudio Chronologus, primum in libro ſuo de Cometa, quo de ſupra, deinde anno 1610. in alio libello de Nauigatione ſeptentrionis, tertio anno *1611.* in pagellis latinis de eadem materia, & denique anno *1612.* in libello fatidico ad Imp. Cæſ. Matthiam edixit, ſe ſententiam illam meam de anno Chriſti Natalitio vt à vero alieniſſimam refutatum ire: quodq; edixerat, nundinis Autumnalibus anni 1612. quantum labore ſtudio diligentiaque eniti potuit, præſtitit; edito libello Germanico, quo ſi non aliis, ſibi certe ſatisfecit egregie.

Quod ſi, quę contra me depromſit aduerſarius dicto libello, veritatis ſpeciem habuiſſent: non tantum nihil ego contradicturus, ſed etiam vltro ipſum publice fuiſſem adiuturus. At nunc contra accidit; omnibus enim copiis veritatem manifeſtiſſimam oppugnauit, pugnæ genere imperitiſſimo. Quid agerem ipſe? Veritatem ſilentio

tio proderem? Paterer ipſum fidentiſſimis ſuis adſeuerationibus & triumphali cum pæane in animos imperitorum & ſimplicium irrepere? Nihil equidem minus mihi committendum fuit. Reſpondi igitur Aduerſario, libello & ipſe Germanico anno 1613. Argentinæ impreſſo. Quo reſponſo quid apud ipſum effecerim, tempus docebit; apud lectores certe, quibus vernacula eſt lingua Germanica, tantum me profeciſſe ſpero, vt veritati ſubſidium vt par eſt à me præbitum eſſe cenſituri ſint.

Ecce autem Ὄχνῃ ἐπ' ὄχνῃ, μῆλον ἐπὶ μήλῳ. Quis mihi inſenſus Genius bella ex bellis ſerit? Libello præſcripſeram in fronte Thema ipſum quod defendi, ſecutus exemplum mei aduerſarii. Sic igitur ſonant verba, Natum eſſe Ieſum Chriſtum ſeruatorem & Dominum noſtrum, non vno tantum anno ante initium æræ noſtræ hodiernæ, vt D. D. Heliſæus Roslinus cum Henrico Buntingo, aliiſque; nec duobus tantum annis, vt Scaliger & Caluiſius cum plurimis ſcriptoribus Eccleſiaſticis ſtatuunt: ſed quinq; ſolidis annis. Legit titulum Caluiſius & exarſit; Epiſtolam ad me ſcripſit, ſed typis publicis, qua mihi violatam authoritatem Euangelii in ipſa fronte exprobrat; ſententiam vero à me defenſam rationibus nonnullis aliis præter dictam eneruare, adque ſui biennii confinia adducere nititur. Reſpondi homini de Crimine prophanati Euangelii, via eadem, typis nempe publicis ad rationes reliquas profeſſus ſum me hac ſua ratione velle reſpondere, vt libellum Germanicum in latinam linguam transferam, extritiſque Roslinianarum ratiuncularum refutationibus, Caluiſii nomen rationeſq; ſuis locis inſeram. Promiſſionem igitur quam mihi extorſit improuiſa Caluiſii Epiſtola; hac vice impleo; quæq; de Natali anno ſeruatoris iterata cura ſcripſi, latinis nunc literis exhibeo: quo libello multa

Digitized by Google

multa loca, quæ in appendice mea ante annos 8. paulo obſcurius tacta ſunt, clarius explicantur, quædam & corriguntur inq; melius mutantur. Itaq; ſpero me gratam lectori præſtitiſſe operam adornata plena diſputatione & ventilatione quæſtionis, explicatiſque fundamentis, quibus veritas innititur.

Quare omiſſa longiori præfatione ad rem ipſam accedamus: quam diſtribui in Capita XV. quorum hæc ſunt argumenta.

Cap. I. De vtilitatibus, quæ ad nos hodie redundant ex cognitione anni Natalitii Chriſti, erroriſq; noſtræ æræ vſualis.

Cap. II. An fieri poſſit, vt hodie exactiorem cognitionem habeamus Anni veri Natalitii Chriſti, quam anteceſſores noſtri?

Cap. III. Quibus circumſtantiis temporis Euangeliſtæ deſcripſerint Natiuitatem Chriſti, & cur D. Lucas non addiderit certum annum Imperii Herodis.

Cap. IV. Æram Chriſtianorum Occidentis, qua vtimur hodie communiter, certo non attingere natiuitatem Chriſti; idque nec abſurdum eſſe nec nouum dictu audituq;.

Cap. V. De certitudine Æræ Iulianæ qua vtemur in hoc libello; & cuius annus 46. eſt nobis æræ noſtræ primus.

Cap. VI. De Hiſtoricis, quorum teſtimoniis innitendum in inquiſitione veri anni natalitii Chriſti.

Cap. VII. De diuerſis anni Principiis apud diuerſas & præcipuas gentes hiſtoricoſq;, quorum teſtimoniis opus habemus.

Cap. VIII. Demonſtratur pluribus argumentis, Ioſephi hiſtorici hanc omnino mentem fuiſſe; quod Hero-

Digitized by Google

des Rex mortuus ſit anno Iulianæ æræ 42. cum æra noſtra hodierna incipiat ab eius anno 46. vbi ſimul fides hiſtoriæ Ioſephi de Herodis regno examinatur ex collatione Hiſtoriæ Romanæ.

Cap. IX. Argumenta aſtronomica quibus hæc Ioſephi traditio confirmatur, & mors Herodis ad annum Iulianæ æræ 42. affigitur.

Cap. X. Argumenta ducta ex hiſtoriis Romanis illorum temporum, quibus conſentaneum efficimus, Ioſephum in anno Mortis Herodis, qui eſt Iulianæ æræ 42. nequaquam erraſſe.

Cap. XI. Exactior inquiſitio anni Chriſti Natalitii per circumſtantiam deſcriptionis totius Orbis, & quod cenſum illum in quem Chriſtus infans venit, Saturninus Syriæ præſes peregerit longe ante Quirinium præſidem; quodq; hoc verbis Lucæ Euangeliſtæ græcis expreſſe dicatur.

Cap. XII. Quæ de aduentu Magorum & de infanticidio tradit Euangeliſta Matthæus, plane conſona eſſe iis quæ Ioſephus aliiq; hiſtorici Romani circa annum æræ Iul. 41. referunt.

Cap. XIII. Ex ætate Chriſti, quam Euangeliſta Lucas ei tribuit ad Baptiſmum accedenti anno æræ Iulianæ 73. finiente vel 74. ineunte, non poſſe accurate inueſtigari annum Chriſti Natalitium; ſuffragante nobis Euangeliſtæ textu græco.

Cap. XIV. Quæ cauſæ veteribus patribus, cur Natiuitatem Chriſti reponerent ad finem anni æræ Iulianæ 43. vel initium anni 44. biennio ſolo ante initium æræ hodiernæ: alii triennio, alii anno vno.

Cap. XV. Quo tempore, quibus occaſionibus & quo authore inuenta, quo item in vſum recepta ſit à Chri-

Digitized by Google

ſtianis occidentis æra erronea, qua hodieq; vtimur: vbi & de die Natali.

CAPVT I.

De vtilitate huius inueſtigationis.

NOn diffiteor, lector Chriſtiane, nonnullos Eccleſiæ patres minime neceſſarium cenſuiſſe, vt in circumſtantiis externis Natiuitatis Chriſti omnes minutias perſequerentur. Viderunt enim, ſi quiſpiam Eccleſiæ Antiſtitum, iſtiuſmodi rebus curioſius inquirendis vſque ad contentionum ſtudia prouehatur, iam illum cenſuram incurriſſe increpantis Apoſtoli; qui Timotheo & Tito quæſtionibus harum ſimilibus, quæ quidem rixas excitant, quæ bonos mores, quæ pietatem deſtrüunt vt erant legales, & Genealogicæ, ſerio interdicit.

Verum enimuero, non omne quod Epiſcopus contemnere poteſt; propterea & ſimpliciter contemnendum eſt; nec ſi quid onerat & impedit doctorem Eccleſiæ maioribus curis intentum, id propterea etiam ab aliarum profeſſionum hominibus eſt abiiciendum: & multæ ſunt quæſtiones quæ, ſi rixas auferas, ornant Religionem Chriſtianam recte explicatæ, aut à ludibriis illam vindicant eorum qui ſunt extra Eccleſiam: quo nomine ſi non neceſſariæ, optabiles tamen omnino ſunt.

Viderunt hoc diſcrimen ex latinis Hieronymus ex Græcis Euſebius & ante illos Clemens Theophilus, Africanus, Caſtor, Tatianus aliique nonnulli; qui quamuis Chriſtiana profeſſio totum orbem terrarum occupaſſet, quamuis Eccleſia miraculis, vitæ ſanctitate, Graduum inter Antiſtites ordine & dignitate, coruſcaret, martyrumque innumerabilium ſanguine promptiſſime quotidie rigare-

garetur & confirmaretur, vt non videretur opus eſſe diſcuſſione quæſtionum Chronologicarum ad fidem Chriſti fidelium ſuffulciendam: quia tamen erat certum genus hominum, philoſophi dicti, qui Chriſtianam religionem aut palam oppugnabant, aut tacite ſuſpectam reddebant ventilatione Chronicarum quæſtionum: vt igitur etiam his conſuleretur, vt Chriſtianis ipſis ſcrupuli, quos illi iniecerant, eximerentur; dicti patres Chronologica ſunt aggreſſi ex profeſſo, bonamq; operam alius poſt alium præſtiterunt. Et ratum hoc ipſorum iudicium fuit apud Patres cæteros; qui plerumq; Euſebium ab Hieronymo verſum, aut Euſebium ipſum Græcum ſuis bibliothecis intulerunt; & ad hos authores in laboribus ſuis Eccleſiaſticis, quoties vſus ita ferret, recurrerunt, eorumque teſtimoniis innixi ſunt. Ingens numerus eſt eorum qui Patrum iam dictorum ætatem conſecuti ſunt, & maior illorum, qui hoc vltimo ſæculo, quam qui decem ſuperioribus floruerunt; quibus omnibus idem iudicium, idem in temporum emendatione ſtudium fuit. Sed ne huius temporis ſcribendi Cacoëthes pro autoramento ſtatuam: in prima illa ſæcula te lector oculos vnice volo conuertere, Patrumq; quos allegaui exemplum intueri: ex quo diſces, non curioſitati ſuperfluæ tribuendum; ſi, qui Chriſto fidem dedit, omni ſtudio, omni mentis acie in id elaborat, vt ex hiſtoriis certum annum eliciat, quo natus ſeruator hominum Ieſus Chriſtus, quo itidem ſacratiſſimum corpus ſuum victimam dederit expiatoriam pro totius mundi peccatis ſanguinemq; ſuum profuderit.

Neq; tamen id ſolis veterum exemplis cerni velim: quin ſuppetunt nobis rationes domeſticæ ponderoſiſſimæ. Vides Matthæum & Lucam Euangeliſtas circumſtantiam huius temporis nequaquam intactam reliquiſſe; nec

fas eſt dubitare, quin & hoc ipſum quantumuis tenue & non neceſſarium videri alicui poſſit ex ſingulari inſtinctu Spiritus Sancti profectum ſit. Illi igitur conſenſu omnimodo teſtatum fecerunt *Ieſum Mariæ filium natum eſſe in Bethlehem Iudææ temporibus Herodis*, (non Tetrarchæ, ſed) *Regis* ſuper totam Iudæam, & circumiacentes aliquot prouincias: Lucas vero adhuc diſtinctius, illo ipſo tempore, quo *exierat edictum à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus orbis*; quando illud Edictum Auguſti Cæſaris etiam in Iudææ oppidum Bethlehem valuit: Adduntur & plures circumſtantiæ, de quibus infra.

Quorſum exiſtimas pertinere hanc Euangeliſtarum diligentiam in percenſendis temporum circumſtantiis?

Quorſum enim? niſi quia perpenderunt, Deo conditori & cuſtodi generis humani varia eſſe hominum genera, multiplicemque inter illos ingeniorum diſſimilitudinem: nec omnibus, qui de Chriſti doctrina audiunt, ſanctitate & dulcedine doctrinæ, per Chriſtum promulgatæ & ab Euangeliſtis deſcriptæ ſatisfactum iri; vt ea ſola moti, fidem hiſtoriæ de hoc Ieſu Nazareno perhibere velint?

Quin potius in immenſa gentis humanæ multitudine, magnam eſſe veri ignorantiam, alias ex aliis exiſtere opiniones, errores, perſuaſiones, fabulas artificioſas & veriſimiles, quæ vel totum genus humanum vel magnos eius cœtus, vt qui quo inter ſe commerciis & vitæ neceſſitatibus maxime miſcentur, peruadere proque veris recipi & credi ſoleant: inter has etiam non nullas à viris ſollertibus ad morum emendationem data opera confictas, doctriniſque ſalutaribus refertas & in tantum

exor-

Digitized by Google

exornatas, vt Iouem lapidem iures, vero verius eſſe, quicquid in ſe continet ingenioſa fabula.

Quare iam nunc dum ſupereſſent, proſpiciendum ne ſucceſſu temporis homines ingenioſi curioſi & ſcrupuloſi, veritatem hiſtoriæ Euangelicæ in dubium vocare poſſint; ſi videant deſtitutam neceſſariis circumſtantiis locorum & temporum; quibus illam veluti manibus palpent; & omnino ne hiſtoria de Chriſto tandem inter fabulas aniles & ſuperſtitioſas vetuſtatis nube fultas, quarum tanta inter homines copia ſit, referatur, neue pro dramate poetico viri ſapientis vitæ informandæ cauſa compoſito olim habeatur.

Nec opus eſt, coniecturis indagare mentem Euangeliſtarum; audi Lucam ipſum; *Quoniam*, inquit, *multi conati ſunt, ordinare narrationes rerum, de quibus in nobis* (inter nos Chriſti diſcipulos.) *plena fide, & extra omnem dubitationis vel incertitudinis aleam, liquido conſtat: ſicut tradiderunt nobis, qui ab initio ipſi viderunt & miniſtri fuerunt ſermonis: Viſum eſt & mihi aſſecuto omnia à principio diligenter ex ordine tibi ſcribere, optime Theophile: vt* (ipſe quoque tecum in corde tuo) *ſermonum de quibus* (tantum ab aliis extraneis inſtitutus &) *eruditus es, veritatem & tutam certitudinem cognoſcas.*

Vides quorſum Euangeliſta reſpexerit in accurata digeſtione & compoſitione hiſtoriæ de Chriſto: vt ſcilicet Theophilus ſuus non tantum narrationibus innitatur promiſcuis, ſed de veritate rei ſecum ipſo tanto fiat confirmatior. Nihil itaque dubites omnem circumſtantiæ temporis enodationem, quantumuis non ſemper non vbiq; non vnicuique neceſſaria ſit, ad eundem tamen ſcopum, qui Euangeliſtæ propoſitus erat, collimare.

Digitized by Google

Nam etſi hac Domini & Dei noſtri paterna plane ſollicitudine, hac inquam deſcriptione circumſtantiarum loci & temporis tantum effectum eſt; vt primitiua Eccleſia, omneſq; adeo temporis illius homines, extra etiam Eccleſiam quantumuis doctiſſimi & ingenioſiſſimi, de hiſtorica Euangelii veritate eſſent certiſſimi & confirmatiſſimi: adeo vt Tertullianus antiquiſſimus Eccleſiæ ſcriptor Marcionem hæreticum, qui veritatem carnis Chriſti negabat, confidentiſſime ablegare potuerit ad tabulas cenſuum Romanorum ad explorandam fidem Euangelicæ hiſtoriæ: factum tamen eſt longa ætatum ſucceſſione, poſtquam memoria rerum illarum geſtarum formæque Rerumpub. quæ tunc erant paulatim obliteratæ fuerunt maxime poſt euerſionem imperii Romani ſub quo Iudæa fuerat vt occaſione huius ipſius Euangeliſtarum diligentiæ, quam adhibuerunt in conſignandis circumſtantiis Natiuitatis Chriſti, noui errores exiſterent, in quos velut in ſcopulos aliquos impingunt iuuenilia ingenia quibus ignorantia rerum varias ſuſpiciones, acumen rationis, fiduciam ſui plenam temeritatis ſuppeditat; quibus illi ductoribus peſſimis in præcipitia periculoſiſſima dubitationum de veritate hiſtoriæ Euangelicæ ſeducuntur: Qua in dubitatione, contemptuq; cum rerum creditarum tum credentium illi tanto magis confirmantur; ſi viderint quoſdam qui præſunt Eccleſiæ bonos magis, quam prouidos & circumſpectos, ſæpe etiam imbecillitate iudicii laborantes zelo quodam pio prouectos reſiſtere circumſtantiarum harum inquiſitioni; ne ſcilicet dignitas hiſtoriæ ſacræ ventilatione hac, vt illi putant, prophanetur, aut ludibrio exponatur. Hoc ipſum enim ſuſpicioſi illi cauſſantur, hoc inter cauſas eſſe clamitant confirmatæ & in vulgus Chriſtianorum receptæ perſuaſionis de hiſtoria

Euan-

Digitized by Google

Euangelica. Sunt alii his contrarii non omnino quidem mali, ſuſpicioſi tamen & ipſi; quippe quorum hæc eſt natura, vt ſi in hiſtoria Euangelica iam inde à principio Chriſtianiſmi omnia omnibus exactiſſime reſponderent, nec quicquam vnquam diſputatum eſſet; totam rei ſeriem ſuſpectam habituri fuiſſent, adeoq; ex compoſito, mutuaq; Euangeliſtarum conſpiratione deſcriptam.

Cum itaq; certum habeamus, non delectari Deum cuiuſquam hominum interitu aut errore: quin potius id operã dare, vt contra vnumquemq; humani ingenii vel defectum vel vitium, quo in agnoſcenda veritate impediri homo poſſit, neceſſaria procuret remedia, ſicq; reddat inexcuſabiles qui dubitationes ſuas pernicioſas pertinacia tuentur: nihil dubito, quin in hos ipſos vſus comparata ſit cum apparens Antilogia quarundam rerum, tum in iis conciliandis Chronologorum hodiernorum induſtria; qui diuino quodam inſtinctu certatim pro ſe quiſq; in enodationes controuerſarum de temporibus quæſtionum incumbunt. Nec moror, illos hac occaſione in contentiones & rixas pertrahi, ſuperq; hac materia varie inter ſe digladiari: Nam vt ex attritu ferri & Pyritis ſcintillæ, ſic ex conflictu ſententiarum veritas elicitur; Diſputantes enim omnia etiam reconditiſſima mouent, nihil intactum prætereunt: Itaq; ſi lis deniq; componatur, ſi parti alteri ab altera ſatisfiat; ſi non pudeat ignorantiam priorem fateri, errorem deponere, vincenti rationibus concedere: tum demum & partes & qui pugnæ ſpectatores fuere, de mota quæſtione vnanimes lætantur, deq; eruta in lucem veritate ſibi gratulantur. Id adeo nobis hodie tanto magis opera danda eſt, quam veteribus; quanto remotiores ab ætate Chriſti ſumus, quam ipſi. Vaneſcit enim ſenſim in mentibus noſtris antiquitatis Idea genuina; labiturq;

tem-

tempus; agglomerantur ſæcula; nec certi ſumus hoc ipſo ſæculo nouiſſimum inſtare diem, cuius ignorantiam non puduit filium ipſum Dei prætendere; quia voluntas Dei non erat, vt illum ſciremus. Euigilandum igitur eſt nobis è mille annorum veterno, connitendum ad accuratam diſquiſitionem rerum bonarum cura poſteritatis, ac ſi nunquam illa deſitura ſit, nobis eſt ſuſcipienda, occurrendum calamitati luctuoſiſſimæ, quam intentat monumentis antiquis hodiernus contemptus & conualeſcens quotidie nouationum ſtudium.

Ad eundem itaq; finem lector amice comparatam eſſe cenſeto ventilationem hanc quæſtionis nobiliſſimæ editam prius anno 1606. iam vero recens reuiſam & in commodiorem ordinem redactam quippe quæ opponenda fuit explicationi intricatiſſimæ Doctoris Heliſæi Roslini, & oppoſitionibus Sethi Caluiſii Chronologi nonnullis; ne iis offendereris, aut deſertum à me patrocinium veritatis conqueri poſſes. Qui quidem libellus præter vtilitates hactenus explicatas etiam hanc tibi exhibebit, vt habeas quod prophanis Chriſtianiſmi irriſoribus ex Epicuri Schola argutantibus, (quorum hodie inter Iudæos potiſſimum, ſed & in Chriſtianorum principum celebrioribus aulis, in Emporiis, in populoſis vrbibus non parua eſt frequentia) vbi errores æræ noſtræ, tanquam conclamatam cauſam, & ruens Ilium tibi obiecerint, opponas, quoq; non ipſis tantum os obtures: ſed etiam tuum ipſius animum obfirmes exemplo huius obiectionis tandem fœliciter diſcuſſæ, quo minus ille vacillet, ſi etiam in cætera Chriſtianæ religionis puncta Sycophantæ illi ſpecioſas quaſdam obiectiones quarum ſolutio tibi non ſtatim occurrat, velut arietes aut tormenta direxerint.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT. II.

An hæc ætas amplius aliquid præſtare poſſit in enodatione quæſtionis noſtræ, quam præſtitere noſtri Anteceſſores tot retro ſæculis?

SVnt autem, quibus abſurdum eſſe videtur, aliquid hodie demum in lucem proferri, de circumſtantiis natiuitatis Chriſti quod per ſedecim ſecula Chriſtianos latuerit. Quibus vt reſpondeam, initio quidem negare non poſſum: tot mutationib. Regnorum orbis terrarum inde à nato Chriſto; tot nouis in ſingula pene ſæcula exorientibus Nationibus, linguis, & moribus, effectum eſſe, vt & circumſtantias temporum nati Chriſti minus hodie vulgo intelligamus, & noua quotidie ſed abſurda fundamenta eruendæ veritatis, nouaſq; perſuaſiones afferamus, quibus res illius ſæculi perperam metiamur: quibus de cauſis intricatior hodie facta eſt hæc quæſtio quam erat olim. Sed & illud facile conceſſerim, ſuperioribus ſæculis plurima extitiſſe documenta, quibus in cognitionem huius rei veniri potuiſſet, quæ hodie magna ex parte interierunt.

At non ideo perdita res eſt: quin potius extant hodieq; ſingulari Dei prouidentia monumenta tam Eccleſiaſtica quam prophana ſucceſſione ſæculorum & cura doctorum virorum ad nos vſq; conſeruata, quæ ſufficere poſſunt noſtræ diligentiæ ad eruendam veritatem. Quod vero attinet veterum ignorantiam; primum de ea nihil affirmari poteſt. Qui.n. rebus ipſi interfuerunt, eos conſtat nihil eorum quæ fierent, ignoraſſe. Qui vero ipſis rerum geſtarum ſpectatorib. proxime ſucceſſerunt, ii quod non accuratiſſime inquiſiuerunt, non ideo & ignoraſſe dici poſſunt. Poſito vero quod accurate ſubductam annorum ſummam ignorauerint, id non ideo factum, quod inuenire verum non potuerint, ſed quia de inquirendo non cogitarunt, aut in eo laborandum non conſuerunt.

Digitized by Google

[* *Exemplum cape facilitatis Patrum, in admittenda hiſtoria Euangelica citra ſcrupulum. Lucas initia Miniſterii Chriſti confert in annum 15. Tiberii, qui annus à die ſucceſſionis putatus parte ſui poſteriore & potiore monſtrat conſules Rubellium & Rufum Geminos. Tertullianus igitur Chriſtum his Coſſ. & hoc anno etiam paſſum dixit traxitq́; multos ex patribus, vt Chriſtum anno ætatis 30. paſſum dicerent: quos inter etiam Proſper & Marcellinus. At vero ſe colligentes, & miniſterio Chriſti triennium deberi reputantes, Tertullianus quidem contra Marcionem, Chriſtum ſcripſit reuelatum Tiberii anno XII. Sulpicius vero Seuerus iiſdem Coſſ. cum Tertulliano paſſum dicit, ſed annum Tiberii 18. aſcribit: Victor deniq; Capuanus, baptiſmum Geminis Coſſ. aſcribit, & annno ætatis. 27. ſcilicet, vt paſſionem retineret in anno 30.*]

* Ipſorum enim tempora moreſq; proxime erant ſimilia Apoſtolicis; non igitur cauſa illis erat dubitandi de re quapiam, quam hodie forte & miramur ob noſtrorũ temporum diſſimilitudinem cum temporibus illis, & vt incredibilem in dubium vocare incipimus aut inſolentia faſcinati non ſatis nos expedimus: eoq; fit vt fortioribus cauſis incitemur ad inquirendas huiuſmodi res vetuſtas, creſcente apud Chronologos cum ipſa quæſtionum difficultate, ſciendi cupiditate. Qui ſi arrogantiæ pertinaciæq; ſcopulos declinent; ſi certiora docentibus cedant, veritatem amplectantur oblatam; equidem pro ſciolis vitilitigatoribus traducendi non ſunt. quin potius Dei creatoris exemplum hic quadam tenus imitantur: vt enim ille è tenebris lucem admirabilem produxit, ex malo vero, vtcunq; velis malo, ſemper boni quid elicit: ſic hi ex humani generis erroribus ex litibus & contentionibus veritatem in apertum proferunt.

Accedit ſuperioribus hodierna Typographiæ commoditas; qua fit vt hodie multa fæliciter decidi poſſint

quæ

Digitized by Google

quæ olim in tenebris latuerunt. Etſi enim olim quoq; bibliothecæ fuerunt inſtructiſſimæ, librorumq; copia innumerabilis, quorum maxima pars interiit: defuit tamen illis iuſta exemplarium copia; quare factum vt pleríque, quamuis ingenio inſtructiſſimi, ab inueſtigando tamen abſtinuerint: contenti paucorum aliquorum induſtria, qui in materias Chronologicas omni ſtudio incubuerunt; quorum pronunciata vt certa receperunt, & fiducia freti, imitati ſunt, inque ſuos vſus inter ſcribendum conuerterunt. Sic Eupolemum, ſic Panodorum, Tatianum, Caſtorem allegant Theophilus, Africanus, Clemens, vtroſq; Euſebius, & illius translator Hieronymus, Chronologi quidem omnes & alius alium, interim corrigentes; At Euſebium & Hieronymum, veluti cauſa iudicata, turba Patrum tam Græcorum quam latinorum ſequuntur ſine exceptione.

At hi tam pauci, qui ſerium in Chronologiam ſtudium poſuerunt, gemino labori impares fuiſſe videntur, vt & infinitam librorum multitudinem euoluerent, monumenta ad rem facientia colligerent; & ſimul ſingula exactius examinarent, inq; ordinem redigerent. Fere enim fit, vt qui durat ad lectionem laborioſam, minus polleat iudicio; & qui tempus terit penſiculando, diſponendoque, ei deſit tempus ad lectionem multiplicem adq; excerpendum; nec ferat iuxta ſe patientiam lectionis, enodandi cupiditas. Equidem affirmare auſim, literatum aliquem hodie ſpacio menſtruo ex Cæſaris Baronii Cardinalis & Ioſephi Scaligeri libris plura & certiora documenta ad quæſtionem pertinentia excerpere poſſe; quam olim Clementem & Euſebium longiſſimo annorum circuitu ex tot inſtructiſſimis bibliothecis. Nec mirum; quem enim hauſerunt antiqui illi laborem, eius fructum perce-

perunt hi quos dixi moderni, cibumq; veluti præmanſum & hauſerunt ab illis & porro ſuis lectoribus ingerunt. Ac cum exemplarium libri tam vtilis hodie extent aliquot millia beneficio typographiæ: mirum nequaquam eſt, inter tot lectores quos inueniunt tot exemplaria, vnum vel alterum exiſtere, qui diligentius expendat monumenta rem attinentia, quam fecerunt authores ipſi è quorum libris illa ſunt excerpta, expenſiſque vtatur rectius. Vnde hoc deniq; conficitur, hodie aliquid interdum nos aſſequi coniectura fælici poſſe, quod ſupra mille aut duo millia annorum vel ignoratum, vel non neceſſario habitum, eoq; & neglectum fuit.

Non itaq; Lector illos impoſſibilia tentare putato qui hodie in Anni Natalitii Chriſti inueſtigationem exactiorem quam fuit illa veterum, incumbunt: neq; laborem irritum te ſumpturum exiſtimato, quem in lectionem huius libelli impenderis: quem vtiq; libellum totum commodis tuis deſtinaui.

CAPVT III.

De circumſtantiis Natiuitatis Chriſti, quas Euangeliſtæ vel prodiderunt vel omiſerunt.

Igitur ad rem ipſam accedamus, & circumſtantias expendamus, quibus inniti debet cognitio veri anni Natalitii.

Vulgatiſſimus mos gentium pene omnium totius orbis hiſtorias rerum geſtarum circumſcribendi numero annorum, quos haberent imperia Regum aut Præſidum aut Sacrorum Antiſtitum, valuit etiam apud Iudæos, non interrupta conſuetudine inde à primo Regni apud illos exortu: ſiue ſuæ gentis Regibus parerent ſiue exteris.

Sic vſurpantur anni Salomonis; & poſt diuiſionem Regni, alternis anni Regum Iuda & Iſraelis, vſq; ad extinctũ regnum Iſraelis, & deniq; anni Regum Iuda ſoli vſq; ad captiui-

Digitized by Google

ptiuitatem Babylonicam. Ex eo qui priores Babylonem venerunt annos numerarunt Nabuchodonoſoris,& Euilmerodaci; quem Daniel Balthaſarem vocat. Quidam etiam annos captiuitatis ſuæ numerarunt quos inter Ezechiel. Inde diuiſo imperio ampliſſimo inter Principes Babylonios Laboroſoardachũ eiuſq; tutorem Nirigliſſoroſorum,& inter Aſtyagem, (Danieli, Darium) Medum, Cyaxaris (ſeu Danieli Aſſueri) filium; illi Iudæi qui Babylone habitarunt, annos proculdubio numerarunt principum Babylonis,quorum vltimus Nabonnidus; vt aſtrologi Babylonii ſolebant: qui vero in Media & Perſia ſunt verſati, quos inter Daniel Satrapas Suſarum, annos numerarunt Darii ſeu Aſtyagis, & illo capto,annos Cyri,eo vſq; donec Cyrus ſubiugato Xabonnido Babylonem imperii caput occupauit, à quo tẽpore nouo initio capto Iudæi vniuerſi numerarunt annos imperii Cyri Babylonci,quippe quod finem impoſuerat captiuitati ſuæ. Quia vero nihilominus ſerui erant Iudæi Perſarum; ideo etiam poſt reditum numerarunt per annos Darii Perſæ,Aſſueri ſeu Xerxis, Artaxerxis, vt in libris Eſdræ & Nehemiæ: quod idem & de annis Darii Nothi, Artaxerxis alterius,& deniq; Darii Codomanni,datur intelligi: deq; Macedonib. qui ſucceſſerunt perſis in poſſeſſione Iudææ,de Alexandro ſc.eiuſq; ſucceſſorib.in Syria & Ægypto,quos inter erat diuturna contentio de Phœnicia, Palæſtina, Iudæa, totaq; adeo Syria, iam Seleucidis dominantib. iam Ptolemæis. Ita libri Macchabæorũ vtuntur æra Græcorum aut Seleucidarum, vitandæ confuſionis cauſa continuantes annorum numerum à prima Regni confirmatione per illa familiarum diſſidia vſq; ad imperium Hoſmonæorum. Ieſus vero Syracides vtitur annis Ptolemæi Euergetis: Erat enim Ægypti incola, penes quam gentem Ptolemæi non interrupta ſerie rerum potiti ſunt vſq; ad Cæſares.

Interim langueſcente potentia Macedonum in Syria; mutuiſq; armis attrita, cum coartum eſſet nouum in Palæſtina regnum Macchabæorum: Iudæi Palæſtini ad morem redierunt numerandi per annos primum Simonis vt in Macchabæis, deinde Ioannis Hyrcani, regumq; ſuccedentium ex hac familia, vſq; ad Antigonum huius familiæ Iudaicæ vltimum, & qui hunc regno ſimul & vita, Romanorum ope ſpoliauit, Herodem Idumæum. cuius, vt & ante dictorum numerus annorum regni in crebro vſu eſt apud Ioſephum Iudaicarum rerum ſcriptorem.

Idem mos apud Iudæos tenuit etiam tempora ſequentia Romanorum imperatorum, dinumeratis enim Archelai filii Herodis annis decem vt Ethnarchæ, poſtquam illo in exilium eiecto Iudæa Syriæ contributa fuit, ex eo tempore Auguſtus procuratorem in Iudæam miſit, qui Ieroſolymis præſiderent loco Regum: conſentaneum igitur eſt inceptum tunc morem numerandi per annos Auguſti: Nam Auguſto mortuo, per Tiberii ſucceſſoris annos in Iudæa numeratum eſſe, ex Luca & Ioſepho plus quam manifeſtum eſt. vt infra capite 13. fuſius dicetur. Hoc vero Natiuitatis Chriſti tempore Iudæa adhuc erat vnius Herodis imperio ſubdita.

Hunc igitur vulgatiſſimum morem obſeruans etiam Matthæus Euangeliſta, ſic ſcribit: *Cum natus eſſet Ieſus in Bethlehem Iudæ, in dieb. Herodis Regis.* Erant quippe & alii Herodes, Herodis Regis filius, cui poſt mortem patris, quæ natiuitatem Chriſti ſecuta eſt proxime, obuenit Galilæa & Peræa, pars regni patrii, non Regis ſed Tetrarchæ titulo. Ne itaque error ſe inſinuaret in tempore, ob confinia ſucceſſionis; addidit Matthæus dilucide, *temporibus Herodis,* (non tetrarchæ ſed) *Regis.*

Sic Lucas Euangeliſta, Hiſtoriam conceptionis Ioannis

nis

annis Baptiſtæ, quæ natiuitatem Chriſti qui quindecim menſibus præceſſit, ſic exorditur: *Fuit in diebus Herodis Regis Iudaea, ſacerdos quidam, &c.* Herodis inquit, Iudææ Regis non Tetrarchæ Galilææ & Perææ.

Morem vulgatum obſeruarunt Euangeliſtæ, vt dixi, deſcribendi rem factam per circumſtantiam imperii Herodis: non obſeruarunt vero hic, exprimendo certum annorum imperii numerum: neq; enim addiderunt, quoto anno imperii eius, natus ſit Chriſtus. Cauſa vero id emiſerint hæc fuiſſe videtur: quod diſcipulorum Chriſti illi, à quibus ſuſcitatus eſt D. Lucas, quin & mater Chriſti, Beatiſſima virgo, (nam & cum illa locutus eſt D. Lucas, quippe quam depinxiſſe fertur) vel nunquam impreſſerint memoriæ, vel non conſeruauerint in ea certum & præciſum annum Imperii Herodis; vel certe non indicauerint Euangeliſtæ, vt rem non admodum neceſſariam, contenti indicaſſe extrema tempora Herodis Regis. Nam veriſimile eſt, Lucam Euangeliſtam non omiſſurum fuiſſe numerum annorum Regni Herodis, ſi illum ex idoneis authoribus didiciſſet; præſertim eo ipſo loco, quo de conceptione & natiuitate Chriſti & præcurſoris eius Ioannis agit. Nam in deſcriptione baptiſmi Ioannis vt infra copioſius explicabitur cap. 13. curam harum rerum demonſtrauit, expreſſo certo anno imperii Tiberii, ſcilicet quintodecimo: tunc enim temporis Iudæa præter Tiberium Cæſarem Romanum; regem non habebat. Erat autem facile D. Lucæ percontando ex Chriſti diſcipulis, certum Tiberii annum addiſcere quippe recenti rei memoria; quod Chriſtus ſtatim à Baptiſmo, toti genti Iudæorum, & nationibus circumiacentibus ſtupendis miraculis innotuiſſet: cum è contrario ſi natiuitatem Chriſti conſideres, non ſit veriſimile, præter matrem Chriſti, quenquam

poſt

Digitized by Google

poſt annos 30. & plures extitiſſe, qui memoriam numeri annorum, quo natus Chriſtus, eo vſque conſeruauerit. Adeoq; & ipſa Chriſti domini noſtri Mater, qua fuit modeſtia & humilitate morum ſenſuumq;, non videtur curam habuiſſe numeri annorum Herodis Regis. Sic enim & hodie fieri videmus, vt ſexus infirmioris matronæ laudatæ, ſimplicitate ſua contentæ, literas vulgo non attingant, aut parce vſurpent, nec ſtylo manuq; polleant præſertim ſi paupertate oppreſſæ non abundent ad id ocio: adeoq; nihil penſi habeant, quoto anno æræ vſualis quemlibet liberorum pepererint: Cura hæc Patrum magis propria eſt, qui ne ipſi quidem omnes minimeq; fabri & opifices ad huiuſmodi attendunt; ſed fere literati tantum aut notarii, aut commentarienſes, aut alia Reipublicæ negocia curantes.

Eſt & alia coniectura, quæ veriſimile facit, defuiſſe Euangeliſtæ Lucæ exactam cognitionem anni Regni Herodis, quo natus fuerit Chriſtus: quod idem Euangeliſta in deſcriptione baptiſmi Ioannis, (.quæ in annum quindecimum Tiberii incidit.) hac orationis forma vtitur. *Et ipſe erat Ieſus quaſi annorum triginta, incipiens* ſc. prædicare. Conſtat vero, ſi quis dicit ſe eſſe annorum circiter vel quaſi triginta, eundem interim dum hoc dicit, aut non habere in memoria certum æræ vſualis annum, quo natus fuerit, aut de eo hac vice non cogitare.

Quæ vero alia Matribus inhærere ſolent in memoria, ſcilicet quæ in natiuitatem cuiusq; ſuorum liberorum inciderint: & quæ fuerit puerperii fortuna, omnia illa Mathæus & Lucas ex ore Benedictæ Virginis Matris, eiuſue cognatorum diligenter exceperunt, & literis conſignata poſteritati tranſmiſerunt, *Edictum Cæſaris Auguſti, vt deſcriberetur univerſus Orbis, Aduentum Magorum ex Oriente,* quodq; inde

Digitized by Google

inde occaſionem inuenit *Infanticidium Bethlehemiticum.* Iſtæ vero non tantum ſeipſis maximi momenti res ſunt, plenæ horroris, ſtuporis & admirationis, totaſque vrbes, territoria, Gentes, quinimo totum terrarum orbem attinentes: ſed quæ peculiariter Parentes Chriſti tam prope tetigerunt, vt impoſſibile pene fuerit, illos vnquam tota vita memoriam natiuitatis filii ſui Ieſu recolere, quin hæ circumſtantiæ ſummæ euidentiæ ſimul inciderent. Non mirum igitur, annotatas eſſe has circumſtantias, omiſſum vero annorum Regni numerum, in tanta quippe vtriuſq; rei diuerſitate. Credo equidem tanti momenti res coincidentes penitus occupaſſe mentes & calamum Euangeliſtarum, adeo quidem, vt ſuperfluum cenſuerint, ipſum etiam numerum Annorum Herodis annotare; quis enim eorum qui tunc vixerunt, audiens de Edicto Auguſti per totum fere terrarum orbẽ promulgato, non ſtatim & tempus & certum annum rei famoſiſſimæ tenuit, ab eoq; termino ad vſq; præſentem ſuum annũ temporis interiecti rationes vſu poſtulante de facili ſecum ipſo exigere potuit?

Hi igitur omnino ſunt characteres, hæc documenta à duobus Euangeliſtis nobis ſuppeditata; ex quibus genuinus annus Natiuitatis Chriſti internoſci, temporiſq; ab illo ad nos vſque lapſi ratio ſubduci debet, 1. Imperium Herodis, 2. Edictum Cæſaris Auguſti, 3. Aduentus Magorum & infanticidium Bethleemiticum, 4. Denique ætas Chriſti prope vera quando baptiſmate à Ioanne ſuſcepto, prædicationis ſuæ fecit initium.

CAPVT IV.

Æram noſtram vſualem certo non attingere annum Natiuitatis Chriſti; & argumentum operis.

Quod ſi ergo certum annum Natiuitatis Chriſti deſignare

gnare temporiſque ab illo ad nos vſque lapſi ſummam addiſcere cupimus, id operæ dandum eſt: vt quatuor dictis monumentis, ſc: principio & fini Regni Herodis, vt Edicto Cæſaris Auguſti, vt aduentui Magorum & infanticidio, vt deniq; quintodecimo Tiberii anno ſuas ſedes certas aſſignemus in aliqua æra verbi cauſa in æra noſtra vſuali, cuius hic ſupra milleſimum ſexcenteſimum numeratur quartusdecimus.

Dixerit hic aliquis, nihil opus eſſe calculo vel locatione: numerare nos vti hos 1614. Annos à Chriſti natiuitate: tenere ergo natiuitatem iſtam Chriſti Caput huius æræ, hanc ſedem eius, & hanc annorum ſummam eſſe?

Nequaquam vero ita habet: iſta namq; annorum ſumma, licet receptiſſima & publico vſu ſtabilita ſit, breuior tamen eſt, quam vt à natiuitate Chriſti deſcendat: defectum fatentur pleriq; omnes ex hodiernorum Chronologorum turba, quidam vnum annum, quidam biennium deſiderantes: vt de iis iam nihil dicam, qui ad quartum & quintum vſque progrediuntur, quorum hic proprie cauſam ago. Etſi enim error iſte tacito vulgi conſenſu ſenſim inualuit: non ſunt tamen illius cauſæ communes omnibus ex æquo Chriſtianis: ſed extiterunt paſſim, qui errorem detegerent. quod vt appareat, vtq; magis in propatulo ſit, quid potiſſimum in quæſtione verſetur, & quo cum aduerſario mihi res ſit: quædam hic ex ſequenti capite 14. anticipanda, perq; ſcriptores omnium ſeculorum eundum eſt.

Quamquam fecerimus operæ compendiũ vnius Euſebii citatione: qui in canone Chronologico citans patres Eccleſiaſticos antecedentes, quos inter Tertullianus, Clemens Alexandrinus Ierenæus &c. ex eorum ſententia natiuitatem Chriſti collocat ad 41. vel 42. Auguſti:

cum

cum tamen æra noſtra hodierna incipiat demum à 44. Auguſti Anno: itaq; ſeries Annorum Chriſti in canone Euſebii eſt vnitate auctior quam ſeries æræ hodiernæ. Euſebium ſecutus eſt Hieronymus, Hieronymum Proſper, omnes vno Anno plus numerantes quam vulgus hodie: Quorum numerandi rationem ex hodiernis Chronologis ſequuntur Gerhardus Mercator, Buntingus & alii. At vero non contenti hac differentia Caſſiodorus & Sulpicius Seuerus, ſed patres antiquiſſimos preſſius imitandos rati, ille vno, hic duobus annis altius quam Euſebius natiuitatem Chriſti collocant, biennio & triennio plus habentes quam vulgus hodie. Caſſiodorũ allegat Marianus Scotus, ſequitur vero vt videtur primo Seuerum, deinde Caſſiodorum aliquo vſq;, tandem cum Euſebio redit in gratiam, eiuſq; filo pergit vſq; ad ætatem ſuam, annum ab hinc quingenteſimum, ſemper anno vno, in antiquioribus etiam biennio plus numerans, quam æquales eius, quos vulgus noſtrum ſequitur. Hunc igitur Mariani autorem Caſſiodorum tuentur ex hodiernis Ioſephus Scaliger, eiuſq; imitator Sethus Caluiſius.

Verum enimuero in hoc libello mihi non præcipue cum hoc defectu æræ noſtræ vſualis, qui eſt vnius vel duorum annorum, res eſt: vt qui ſatis multos habet ex veteribus & modernis, qui eum redarguant: quibus omnibus & ſingulis ipſe quoq; ſubſcribo hactenus, quoad antiquiorem faciunt Chriſti natiuitatem. At in definienda quantitate defectus huius non illos tantum qui vnum & qui duos & qui tres, ſed etiam illos qui quatuor annos deſiderant, Michaelem Mæſtlinum, Laurentium Suslygam Polonum eiuſq; in diſputatione præſidem Deckerium ſupero ſtatuens interuallum inter Chriſti Natiuitatem & primas Calendas Ioan. æræ noſtræ vſualis annos

quinq; , ſunt autem anni omnino ſex vſq; ad Natalia, quæ Dionyſio erant in mente, nobis eius imitatoribus, vt infra patebit, ignaris. Itaque triennio ſolido differo ab ipſis etiam Patribus antiquis, biennio à Sulpicio Seuero.

Hæc præcipua eſt admirandi materia non paucis; hic alii, quos inter Sethus Caluiſius, non patres nobis qui veſtigia D. Lucæ Euangeliſtæ religioſe ſunt ſecuti, ſed Euangelium ipſum obiiciunt, prophanatam religionem, & tantum non blaſphemias nobis imputant, qui patres, qui Euangelii verba in dubium vocare audeamus: alii rationibus conſtricti quibus vtimur mirari ſolent, in ipſo ſtatim exortu Chriſtianitatis, deflexiſſe ſiue Euangeliſtas, ſeu proximos eorum ſucceſſores à veris computi rationibus.

Quid igitur his opponemus, quo criminationes illorum effugiamus, admirationem his demamus?

Quid enim aliud niſi hoc ipſum quod alias in inquiſitione originum præmitti ſolet. Nimirum omnes res cum primum incipiunt fieri, vel quia de præſenti geruntur, nec indigent adminiculis memoriæ, vel quia quorſum euaſuræ ſint nondum liquido liquet, non ita annotantur, vt res iam conſummatæ furtimq; temporis recordatio elabitur, ſuperueniunt anni, creſcit ætas inobſeruata, vt ſi quando reſpiciendus eſt primus earum ortus, vel non prompte recolligas annorum numerum, vel laborandum in eo non cenſeas. Quodq; vulgo fit, id etiam apud Euangeliſtam Lucam locum habere, hinc perſpici poteſt: quod Lucas in ipſa deſcriptione natiuitatis Chriſti, cum de ea ex profeſſo agit, non addidit numerum annorum imperii Herodis: quodq; deinde, quando Chriſti baptiſati ætatem deſcribit; hac vtitur orationis forma, Erat circiter 30. annorum. Ne vero lector nos abuti putet hac excuſatione, ſcopus præſentis operis hic erit, vt primum neceſſariis argumen-

men-

mentis probemus, ſtari non poſſe computo Patrum, aduerſante veritate hiſtorica; quo demonſtrato, capite XIII. crimen prophanati Euangelii ſic diluemus, vt ſolè clarius appareat, verbis Euangelii vim nullam eſſe factam; tunc capite XIV. rationes expendemus, quas patres vel communiter omnes, vel ſinguli proprias ſecuti ſunt; vt & inter ſe ipſi, & à me omnes in calculo diſſentirēt, vnde patebit illorumne calculus accuratior ſit an meus & vtri fidendum. Deniq; capite XV. Origenem & authorem æræ hodiernæ erroneæ in lucem proferam.

CAPVT V.

De æra Iuliana, qua vtendum nobis eſt in hoc libello: deque ſerie Romanorum Coſſ.

CVm igitur propoſitum habeamus, ex hiſtoriis demonſtrare, principium vſualis æræ noſtræ non exhibere circumſtantias illas, quibus Euangeliſtæ deſcripſerunt natiuitatem Chriſti; ſed quærendum eſſe iis exprimendis annum aliquem ſuperiorem; quæras igitur, qua ratione quo medio peruenire ad hunc annum poſſimus, cum ad eum ſcala noſtrorum annorum vſualium non pertingat? Nimirum hoc opus erit, vt hanc annorum ſeriem prolongemus: id eſt, vt ſepoſita hac veluti ſcala annorum noſtrorum vſualium, aliam arripiamus iuſtæ longitudinis. Erit autem ſeries annorum Iulianorum, ob cauſas iſtas: primum illa pauculis annis antequam Herodes Rex crearetur, incepit, ſufficit igitur nobis eius longitudo ad præſens negocium; qua tanto libentius vtor, quod repetitione centenariorum non eſt moleſta futura. Deinde innexa eſt capite ſuo, & paſſim tota ſerie ſucceſſionibus Romanorum conſulum, quibus res à Romanis geſtæ con-

Digitized by Google

ſignari ſolebant, vt de ea dubitari non poſſit, tertio ratio biſſexti ex ordinatione Iulii Cæſaris, & Auguſti reſtitutione non perturbata ſerie manſit ad nos vſq; & ſic vno complexu noſtra tempora cum temporibus Chriſti, quodque ſuo loco connectit. Sed fuſius iſta explicemus per hæc axiomata.

I. Caius Iulius Cæſar anno altero ex quo Cos. II. fuerat Ægypto deuicta Soſigenem Mathematicum ſecum adduxit in Italiam, eiuſq; conſilio poſtea vſus eſt, in conſtituenda ratione anni Romani, quæ cura ad Cæſarem vt Pontificem Maximum pertinuit. Tertio anno in Africa depugnauit, reuerſuſq; in Italiam, adduxit Iubam Mauritaniç Regis filium, inter doctiſſimos ſcriptores connumeratum, finitoq; triumpho, circa Solſtitium cōuocatis aliis etiam Philoſophis & Mathematicis, rationem emendationis iniuit, illumq; annum confuſionis nuncupatum, adiectione duorum Menſium extra ordinem produxit. Annus igitur ſequens, qui quartus erat ab eius conſulatu ſecundo, quo anno Cæſari poſt reditum ex Hiſpaniis deuictis abdicanti, Conſules ſuffecti Q. Fabius Maximus & C. Trebonius: hic inquam primus fuit eorum qui Iuliani dicuntur.

Quis fuerit genuinus ſenſus ordinatoris, non ſatis liquet: certum tamen duorum alterum fuiſſe; aut enim hos intercalarios eſſe voluit Cæſar *4. 8. 12. 16. 20. 24. 28. 32. 36. 40. 44. 48. 52. 56.* & ſic vlterius, quæ plana & ſimplex ratio fuiſſet: Aut quod magis coniicias ex forma erroris conſecuti, intercalarii hi fuerant inſtituti *3. 7. 11. 15. 19. 23. 27. 31. 35. 39. 43. 47. 51. 55.* & cæteri, ſcilicet, vt Februarius (ſedes intercalarii Romana antiqua.) qui proxime ludum Olympicum inſequeretur (Olympias enim in æſtatem anni præcedentis Iuliani ſecundi incidit.) retineret inter-

cala-

calarium, itaq; intercalatio Romana quam proxime fieri poſſet, iungeretur Græcæ. Verum ſacerdotum ſtupore, temporumq; conturbatione factum, vt lege ſecus accepta quam erat lata, ſiue quartum ab anno Confuſionis intellexerint, pro quarto à primo Iuliano, & ſic pergendum putauerunt, quarto quoq; anno currente non completo ſiue cum (.in altera ratione.) tertium in ordine viderent intercalarium, id ſemper tenendum arbitrati ſint: anni hi reciperent intercalationes. 4. 7. 10. 13. 16. 19. 22. 25. 28. 31. 34. 37. vel 3. 6. 9. 12. 15. 18. 21. 24. 27. 30. 33. 36. quo annorum curriculo dies 12. intercalati fuere cum ſolum 9. debuiſſent.

Poſt hos annos errore intellecto, cum iam inciperet annus ſidera triduo morari, Cæſar Auguſtus illo anno quo luſtrum condidit, quo & Menſem Sextilem Auguſtum tranominauit (fuit autem ordine 38. C. Aſinio Gallo, C. Martio Cenſorino Coſſ.) tridui abundantis errorem omiſſione trium legitimorum intercalarium in annis 12. ſequentibus penſari iuſſit. Id ego rurſum puto non intellectum vel quomodo præciperetur, vel quomodo ſeruaretur. Nam ad priorem formam ordinationis primæuæ, ex his annis erant omittendi legitimi, ex 40. 44. 48. Omiſſi vero ſunt ex his annis 41. 45. 49. quia non annus 52. ſed 53. primum de nouo nactus eſt intercalarium. Ratiocinationis forma hæc videtur fuiſſe, quod cum lex iſta ferretur initio anni 38. ſcirentque in 12. annis omittendos eſſe 3. intercalarios, ad exactos igitur 37. ſiue iam 36. ſiue 37. vitioſum intercalarium habuerit addiderunt 12. vnde conſurgunt 49. quo tranſmiſſo purum quadriennium de nouo inceperunt, annorum 50. 51. 52. 53. vt ita 53. tius iterum nanciſceretur biſſextum.

Niſi mauis & tertiam de Iulianæ ordinationis ſenſu ſequi opinionem: quod iuſſerit Iulius poſt exactos 4. primos,

Digitized by Google

mos, initio quinti primam ſtatuere intercalationem; quam ideo omiſerit præcipere in primo etiam anno, quia anno proxime antecedenti Confuſionis omnem intercalandi rationem conſummauerat. Vt vt habeat, teſtatur computus, ſi nos ex hodierna ratione retro extenſa Lunæ curſum ſubducamus, collocatis intercalariis in his annis. 1. 5. 9. 13. 17. 21. 25. 29. 33. 37. 41. 45. 49. 53. 57. & ſic continue; tunc veſpera diei 2. Ianuarii anno primo Nouilunium occurrere in 9. Capriconi; quod Nouilunium Iulius Cæſar diei primæ Ianuarii accommodauerat appoſito aureo numero I. ad primum Ianuarii; vt teſtatur Stœflerus ex peruetuſto libro Manuſcripto, cui etiam ſuffragatur Manuſcriptus in Membrana qui penes me eſt, authoris docti, qui ante annos 350. vixit, verbis hiſce.

Sed oporteret nos excipere primos duos dies, qui in 600. annis prætermiſſi ſunt quia vltra 600. vel 700. annos, quando Eccleſia primo incepit habere pacem credimus fundatum eſſe Calendarium noſtrum, quoad Lunam. Sed quia legitur, quod Iulius Cæſar ante incarnationem domini inuenit aureum numerum in Calendario, poteſt dici, &c.

Si ergo Iulius Cæſar primo die Ianuarii poſuit aureum I. vt Stœflerus teſtatur, & locus ipſe Nouilunii in nono gradu Capricorni, accommodatus initio Ianuarii veriſimile facit, quia ante Eudoxi tempora circa illas ſignorum partes ſolis conuerſiones, rationabile anni principium fieri putabantur: noſtra vero computatio Nouilunium ſtatuit in 2. Ianuarii; patet eam à mente Cæſaris etiamnum aberrare. Sed hoc nihil ad nos, qui ab anno Iuliano 53. non interrupto more rationem intercalationis ad mentem Auguſti conſtanter ad annum vſq; 1542. Chriſti tenuimus.

Igitur principium annorum Iulianorum ſuos habet conſu-

conſules, habet & annus ex hac ſerie 38. vt dubitari non poſſit; quoq; minus dubites, accedit authoritas Cenſorini accurati ſupputatoris temporum, licet ille 200. annis poſterior fuerit his temporibus.

2. Sequitur vt de ſerie ipſa conſulum diſpiciamus. Etſi vero perplexitatis aliquid habet conſulum ſucceſſio, verſatur illa tamen intra certas metas; adeo vt hodie nemo ſit, qui de centum annis vltimis, quos Auguſti excepit imperium, quicquam dubitet, aut dislocandos, transponendos, expungẽdos, inſerendoſue annos contendat: multi enim iiq; luculenti extant rerum Romanarum ſcriptores, ex quibus omnis conſulum illius ſæculi series iam dudum citra dubitationem excerpta & diſpoſita eſt à diligentiſſimis noſtri ſæculi ſcriptoribus: Carolo Sigonio, Onuphrio Panuinio & aliis, qui ſi quid à veteribus, Euſebio, Caſſiodoro, Faſtis Siculis, Cuſpiniano & cæteris peccatum fuit, ſedulo coarguerunt, inq; melius reſtituerunt. Cathena igitur Conſulum Romanorum per centum annos ante Auguſtum perq; alios 100. ſub imperatoribus, ſaltem quod annorum ſummam attinet, integra eſt. Nam quod quidam putant quinq; annos eximendos inter & Tiberium, & Neronem de eorum admonitione iam ſtatim ſum dicturus.

3. Tertia namq; quæſtio exiſtit, an certi ſimus, quotum hodie annum agamus à primo Iuliano, adeoq; à Conſulibus eius. Non ſufficit enim Cathenam conſulum eſſe integram per 200. annos: oportet & ſcire, quanta illa ex altitudine dependeat. Nam, multi fuerunt, qui ab iiſdem Conſulibus exorſi, minus tamen ad vſq; ſua tempora numerarunt, quam ferret annorum Iulianorum ratio. Sic Regino, Sic Hermannus Contractus, & ne multis, pleriq; Hiſtoricorum, paſſionem quidem ad annum 18. Tiberii

Digitized by Google

referunt, ab ea tamen ad ſe vſque minus iuſto numerant. Idem deprehendit Deckerius etiam in Annalium ſcriptore Barronio. Quin imo eſt qui contendat omnem illam ſeriem Conſulum quam certiſſimam habemus, cum omnibus hiſtoriis quinq; ſolidis annis nobis eſſe propiorem, quam nos hodie putamus. Et loca oſtendit, vbi exiſtimet inſertos eſſe perperam annos: ſcilicet Tiberii annis 16. & 17. vt nos putamus, & poſt exceſſum Caii, Claudii, Neronis, propterea quod Coſſ. ſufficiebantur anno nondum exacto. Poſt primorum horum imperatorum tempora, non amplius de tot annis dubitat. Quid? ergone ſæculum Cæſarum quinque annis eſt contractius. Omnes illæ hiſtoriæ, vnaq; Chriſti ipſius natiuitas baptiſmus & paſſio totidem annis nobis propiora facta? Anne ſic ſubueniri poteſt æræ noſtræ labanti, ſi hiſtorias ſacras, quas contendo altius aſcendere ſupra principium æræ noſtræ, non ipſas ſolum ſed vna & prophanas omnium gentium deorſum trahamus inq; æræ noſtræ ſepta recipiamus?

Nequaquam vero id fieri poteſt. Habent hiſtoriæ Romanæ, habent Græcæ ſuas ſedes conteſtatiſſimas, conſenſu non eorum tantum qui poſt vixerunt, computatorum, ſed ſcriptorum coætaneorum, nec vernaculorum tantum, ſed & extraneorum: vt ſi Romani ſcriptores, ſi omnes ad vnum homines qui Romæ vixerunt, erraſſent, decepti tabulis conſulum publicè ſed vitioſe expoſitis, peregrinis tamen, domeſtica numerandi ratione ſubnixi (. vt Græci pro Olympiadas Ioſephus per Sabbathicos quippe annum Iulianum 9. facit Sabbathicum.) errorem redarguturi fuerint. Quid vero dico de ſcriptoribus hiſtoriarum? vel ſolas ſingulorum ætates appello; & quæro nemone fuerit qui ætatem ſuam aliter, quam ex vitioſis, vt

volunt

Digitized by Google

volunt tabulis conſulum numerare didicerit? Traiani initium quantum à nobis retro diſtet, nec dubitatur, & ſi dubites, coniunctione Lunæ & Spicæ Virginis in annis Nabonaſſari, adeoq; in cœlo ipſo ſignatum eſt à Menelao; Nerua etiam mortuus eſt anno illo, qui erat æræ noſtræ 98. VI. Cal. Febr. cum XII. Cal. ante fuiſſet Eclipſis ſolis paruula. Imperauit annum I. Menſes *4*. Domitianus igitur cæſus anno æræ huius *96*. quo anno inſuper Luna die 18. Sept. ſicut Domitianus prædixit, in Aquario cruentauit. Imperauit vero annos 15. Ergo anno *81*. æræ noſtræ ſucceſſit: & annus *93*. eſt tredecimus eius imperii: At numerat Ioſephus annum ætatis *56*. Ergo dicit ſe natum anno *37*. vel 38. æræ noſtræ. Affirmat vero ſe natum anno *I*. Caii. Non poteſt igitur initium Caii ſerius poni quam anno 37. vel *38*. niſi conceſſeris, Ioſephum Ieroſolymis degentem, neſciiſſe numerare annos ætatis ſuæ: non eſt igitur hoc tempus triennio contractius. Quis melius nouerit ætatem Agricolæ, quam Tacitus eius vitę ſcriptor, eiuſdem & gener? Deceſſiſſe ait Collega Priſcoq; Coſſ. qui fuerunt penultimi Domitiani Coſſ. anno *56*. ætatis, natum vero Caio III. Coſſ. reponitur igitur tertius Caii conſulatus in *40*. annum æræ noſtræ, non vero in *42*. vt ſuſpicari vult vir ille, tempora Cæſarum contrahens. Quid dicam de æris longioribus, vt de Antiochena, de Hiſpanica & de Ægyptiaca; quarum illa à prima Calendarii ordinatione, hæc à victo Antonio & Cleopatra deductæ, diutiſſime fuerunt in vſu; ſuffulciuntq; inſignes euentus, cum certis conſulibus connexos quo minus illi, vt vult Chronologus, verſus nos demitti poſſint. Nec paruam fidem faciunt & anni à Nabonaſſaro, collecti per Reges Ægypti vſq; ad Cleopatram & deuictam Alexandriam quos Cenſorinus cum annis Iulianis, Actiacis, Ægyptiis poſteriori-

bus, cumq; olympiadibus connexuit fide certiſſima. Super omnia ſunt Characteres cœleſtes immutabiles & inimitabiles in anno non genuino. Nam ſi de Traiani initio dubitari amplius non debet propter coniunctionem Lunæ & Spicæ virginis; cur de conſulibus Viphanio & Fonteio dubitaretur; qui Eclipſi ſolis maxima ſignati ſunt in ipſo cœlo; Nam vt pridie Idus Maii ſol deficiat, plus ſemel intra annos 5. fieri nō poteſt; factumq; eſt Iuliano 104. imperante Nerone. Signatus eſt & Vincinii & Statilii Tauri conſulatus Claudii anno quinto, Eclipſi parua Cal. Auguſti, anno 90. Iuliano. Signatus eſt & Cornelii & Valerii Meſſalæ conſulatus Eclipſi partiali ſolis quæ fuit in 30. ♓ digitorum 5. hora vna ante occaſum ſolis, Iuliano 50. Signatus eſt primus Iulianus (& cum eo cōnexi Coſſ.) Nouilunio in Capite anni vt ſupradictum. Habent & Coſſ. C. Marius, C. Flaccus characterem Eclipſin ſolis diei hora 3. puta ab ortu ſolis: fuit autem illa currente 104. ante vulgare initium annorum Chriſti.

Habet deniq; L. Æmylii Pauli, & Licinii Craſſi conſulatus, & victoria de Perſeo ſuam Eclipſin Lunæ circa ſolſtitium æſtiuum, quæ talis inuenitur anno 168. ante Chriſtum, nequaquam vero 4. 5. vel 6. annis poſterius. A quo conſulatu vſq; ad Traianum, adeoq; & ad nos nequit nobis neq; perire neq; redundare ne vnicus quidem annus.

Concludo itaq; certiſſimam eſſe à nobis diſtantiam conſulum quibus ſignatus eſt primus annus Iulianus: itaque valet regula vſitata, quod adiectis annis 45. ſolidis ad currentem annum æræ noſtræ vſualis prodeat currens annus Iulianus. Vt ſi ad hunc annum 1614. addideris 45. conſurgit 1659. tot igitur iam anni Romæ ſecundum ordinationem Iulii Cæſaris tranſmiſſi ſunt, ſtylo quidem Veteri; Eſtque ex his 46tus. æræ noſtræ vſualis primus. Cumq; vt

dictum

dictum eſt, certa ſit ſeries conſulum circa hæc tempora: vtar vt plurimum numero currentis anni Iuliani, conſulibus omiſſis.

CAPVT VI.

De Hiſtoricis quorum teſtimoniis vtemur, eorumque fide.

Eſt vero & illud neceſſarium, ad imperii Iudaici connexionem cum æra Iuliana Romæ inſtituta; vt Romanorum & Iudaicorum ſcriptorum teſtimoniis vtamur. Et Romanarum quidem rerum ſcriptores hodie ſuperſunt aliquot præcipui, quanquam lacunis deformati paſſim, vbi minime velis: de Iudaicis vero rebus ſecundum Euangeliſtas vnus Ioſephus eſt, cui fidere poſſimus. Euangeliſtæ quidem, præter illa quæ Chriſtum attinent, perpauca de rebus Iudaicis attingunt. Philo vero de Temporibus & adiuncti, eruditorum ſententia ſuppoſititii ſunt: quæq; illis in libris ab Annio quodam Viterbienſi editis de rebus Iudaicis leguntur, conſarcinata ſunt ab alio quodam, magnaq; ex parte conficta. Ioſippus etiam Ioſephi noſtri interpolator & mango in additionibus ſuis dubiæ fidei eſt, ſeq; ipſum prodit.

Ioſephus vero noſter omnibus modis fidem meretur ea in parte hiſtoriæ, qua nobis erit vtendum. Fuit enim ortus ſacerdotali ſtirpe Aaronis, diſciplinis omnibus Iudaicis imbutus; Vixit quo tempore Ieroſolyma cecidere; quo in bello præfectus erat Galilææ, ducum Iudaicorum fortiſſimus & prudentiſſimus: vt vero captus fuit Iotapatis expugnatis, ex eo tempore interprete hoc vſi ſunt Romani in obſidione Ieroſolymorum: finito bello vixit Romæ, charus Veſpaſiano, Tito, Domitiano Impp. quorum

gratia ſubnixus poſteris Herodis familiariter vſus eſt; à quibus Regis illius diarium adeptus, omnes res ab illo ge- [illegible] ordine temporis conſignatas inuenit. Atque etiam vel tacentibus Herodis poſteris, Romæ diu commoratus potuit ea quæ veritatis ſtudio quærebat vel à conſciis vel ex actis publicis obtinere citra erroris aleam; quibus veritatis adminiculis ipſe contra Appionem plurimum gloriatur. Qui quamuis in deſcriptione rerum vetuſtiorum interdum diſſentiat à libris Biblicis Veteris teſtamenti, & à ſcriptoribus Græcis nec vbique calculus annorum illi reſpondeat ad amuſſim; at neque Græci ipſi ſunt inter ſe circa res illas concordes, & alicubi Bibliorum exempla variarunt, aliud Hebraica habebant, aliud ſeptuaginta interpretes: eſt vbi res gentis, ſub Perſarum præcipue dominatum, ſeruitutis aſperitate neglectæ in obſcuro latuerunt, vbi Ioſephus vel communi errore gentis, vel quia nefas putaret, à ſacerdotum traditione diſſentire, veritatem apud Græcos inuentam eminus præteriuit.

In hiſtoriis vero recentioribus, quæ Nouum teſtamentum vel præceſſerunt proxime vel complectuntur, quibus erat ætate propior, tantum fidei meretur, quantum quiſquam alius. Equidem eius opus de bello Iudaico Commentarius quodammodo eſt, in Prophetas & Euangeliſtas: adeoque ſic cenſeo, ſingulari prouidentia Dei factum, vt in illo ſuo ſpecu ſubterraneo cum omnibus modis conſentaneum eſſet, periturum cum cæteris, abſurdiſſimum vero euaſurum cæteris omnibus enectis tamen ſeruaretur, in hunc finem, vt ipſe profeſſione Iudæus, à Chriſtianiſmo alienus, hiſtoriam belli cuius ſpectator & patrator fuit, bono Chriſtianiſmi quem odere Iudæi deſcriberet.

Huius

Digitized by Google

Huius ſcriptoris & diligentiſſimi & Romanarum rerum peritiſſimi hiſtoria cum hodie diuino beneficio ſuperſit: mirum equidem eſt, quo fato fiat, vt Chriſtiani homines potius illi fidem derogent; quo rotundum Euangeliſtæ numerum triginta annorum rigide tueantur, nulla iubente neceſſitate, vt quam omnem illis remittit adiecta particula circiter: quam vt ex fide Ioſephi, etiam Euangeliſtarum fidem de Chriſti natiuitate ſcribentium ad exteros gentiles & Iudæos Ioſephi contribules, quibus tamen diſputandi conditionem deferunt, luculento & penetrabili argumento commendent.

Tu vero, lector Chriſto dedite ſic tecum ſtatuas, cum Euangeliſtæ, Matthæus & Lucas in deſcriptione natiuitatis Chriſti, mentionem faciant Regis Herodis; eo ipſo te ablegari ad Ioſephum, hiſtoriæ Herodis vernaculum ſcriptorem, atque res Romanas, quibus ſcriptor iſte Iudaicas connexuit; vti eius hiſtoriam ad literam intellectam adeas, tempuſque Natiuitatis Chriſti inter annos Herodis quæras: nec temere ab illo deſciſcas, niſi ſicubi euidentiſſima ſe offerant argumenta ſphalmatis ſcriptorii aut lapſus memoriæ; qua humana conditione nullus vnquam liber, nullus ſcriptor exemptus fuit.

CAPVT VII.

De diuerſis Anni principiis apud diuerſos ſcriptores, quorum teſtimoniis nobis opus eſt.

HVius quoque capitis magnus erit vſus, hoc enim velut Ariadnes filo ex multis computationum Labyrinthis nos extricabimus. Et hic quoque dies diem docuit: monui quædam ante annos octo; hic addo de nouo cautelas perneceſſarias, tunc omiſſas.

Quo

Quo tempore Chriſtus natus eſt, imperium totius pene orbis penes Romanos fuit. Non tamen omnibus nationibus vniformis aliqua computandi ratio potuit imponi. Dixi ſupra de diuerſis numerandi conſuetudinibus aliqua: nunc addendum, eandem diuerſitatem etiam obtinere circa principium annorum ciuile.

Erat Ægyptus tempore Chriſti Romana prouincia, receperat formam anni Iuliani fixam, pro antiquo vago anno: hoc tamen illis indultum, vt priuatam intercalandi rationem ſequerentur in exitu ſui anni; vtq; priſtinum retinerent anni principium: quod circa Cal. Septembres Iulianas erat. Nam quo tempore deuicto Antonio Cleopatra occidit Ptolemæorum ſtirpis vltima, anno Iuliano 16. primus dies Thoth qui fuit ipſis ex antiquo ciuile principium anni, aſcenderat vſq; ad 30. Auguſti; ſi à nobis retro computemus: Numerabatur vero Romæ 29. Auguſti propterea quod in 16. annis vno die plus iuſto eſſet intercalatum, dies anni procraſtinati. Ab eo tempore vt annos coniunctionis ſuæ cum Romanis vſuali æra numerarunt, ſic etiam diem 29. Auguſti Romani pro initio anni ciuili obſeruarunt Ægyptii, tenueruntq; morem Chriſtiani eius prouinciæ & ad hunc vſq; diem tenent.

Sic annos Auguſti numerat Ptolemæus, ſic Clemens Alexandrinus, Ægyptius vterq;: quibus primum conſtituunt annum, poſterior pars Iuliani 16. & prior ſeptemdecimi.

Solennis ex antiquo mos fuit Græcis vniuerſis, numerandi per Olympiadas; quem morem Macedones Græci & ipſi, intulerunt in Syriam armis acquiſitam, adeoque & Ioſephus hac numerandi ratione neceſſario eſt vſus propter connexionem rerum Iudaicarum cum Syro-Macedonicis. Non tamen omnibus his gentibus idem anni vel Olym-

Digitized by Google

Olympiadis caput fuit, neq; ante dominatum Romanorum, neq; ſub eo.

Athenis quidem Magiſtratus ſucceſſerunt ipſis Olympiorum diebus, idq; ſub Macedonibus & diu antea; non ſemper tamen ab vrbis initio. Nam olim tempore brumæ fuit initium anni Poſideone menſe; cuius rei argumentum Poſideon intercalarius tertio quoq; anno. Sed miſſis antiquis temporibus; ſub Macedonibus & Romanis Athenis circuitus quatuor annorum, Olympias dictus, incipiebat ab Hecatombæone quo menſe ludus apud Olympum Elidis celebrari ſolitus.

Achæi vero gens Peloponneſiaca, Elidi vicini renouabant Magiſtratus, & cum iis annum vere antecedenti cum exortu Vergiliarum.

Epirotæ, Bœoti, Macedones, menſe Octobri Iuliano principium anni & Olympiadis fecerunt, tribus anni quadrantibus ante ludicrum. Itaque potior pars ſcriptorum qui hodie extant, conſuetudinem ſecuti Macedonum toto Oriente dominantium primum Olympiadis annum hunc habent, in cuius æſtate ludi fiunt Olympici, ſecundum illum, qui incipit Octobri proxime ſequenti. Hanc diuerſitatem hodie non reſpiciunt Chronologi; exiſtimantes omnium ſcriptorum numerationes per Olympiadum, annos, referendas ad morem Atticum: quæ res non paruas in re Chronologica turbas dedit; vt in Chronologica Veteris Teſtamenti demonſtrabo pluribus. Nunc exemplis pauculis affirmato fidem faciam.

Solinus ait Romam conditam anno I. Olymp. VII. Quæritur ante an poſt facti hi ludi. Conſtat menſe Maio conditam; igitur cæteri Chronologi dicunt, ſequenti Iulio cepiſſe ſecundum annum Olympiadis: nego ego; nam ſequenti Iulio vult Solinus factos illos ludos, à qui-

F bus

bus annus totus etiam ante Iulium fuerit denominatus. Id probo. Dicit enim idem Solinus Anno 801. ab V C. factos ludos Olympicos CCVII. Qui hoc affirmat, is negare non poteſt, & anno 1. V C. ludos factos, ergo poſt Menſem vrbis conditæ.

Cyri initium conſenſu reponunt in annum 1. Olymp. 55. inde vero ad initium æræ Græcorum Euſebius computat annos ſolidos 248. Incipit autem æra Græcorum 12. annis poſt Obitum Alexandri, vere illius anni quo celebrata eſt Olympias 117. Igitur & ille annus 1. Ol. 55. extenditur ante menſem ludicri Olympici.

Sic numerat Euſebius vſq; ad finem Concilii Niceni *636.* annos Græcorum ſolidos. Finitum eſt concilium *22.* Maii anno æræ noſtræ *325.* & celebrata eſt ſequenti Iulio Olymp. *276.* currente iam anno Græcorum *637.* Igitur neceſſario etiam primo anno Græcorum Olympias celebrata ſc. 117. At primus Græcorum dicitur primus Oly. 117. Ergo etiam hic qui dicitur primus alicuius Olympiadis, is extenditur ante Olympiadicum ludum.

De Ioſepho non vnum aliquid dici poteſt: crediderim ipſum pro re nata nunc Syromacedonicum nunc Iudaicum anni principium ſpectare, quando allegat Olympiadas: illud quidem, quoad res Macedonibus & Iudæis communes fuerunt, quas commemorat; hoc vero, vbi Ioſephus Iudæus arbitrii ſui eſt. Ecce vtriuſq; rei exempla. Templum prophanatum ait menſe decembri, Olympiade 153. intelligens integrum quadriennium, vt ſolent ſcriptores.

Erat autem more Macedonico annus ſecundus Olym. ab Autumno; nam antecedenti Iulio celebrata fuit Olympias Annus Græcorum 145. erat. Poſt tres ſolidos annos, anno Græcorum *148.* eodem decembri templum expiatum

tum ait idq; Olympiade 154. cum tamen ſequenti demum Iulio celebrata fuerit Olympias 154. Hic igitur December ante ludicrum More Macedonico pertinet ad annum primum Olympiadis: erat quippe Antiochus hoſtis, de ſtirpe Macedonica, Syriæ Rex in quo regno hic mos numerandi obtinebat.

At Olympiadis 177. anno tertio collocat Coſſ. Metellum & Hortenſium, qui tamen inierunt eo anni tempore, quo Macedonibus incipiebat quartus Olympiadis. Hic igitur continuat tertium Olympiadis vſq; ad principium anni Iudaici, verno tempore: verſatur enim in hiſtoria mere Iudaica.

Sic Olymp. 184. Dom. Caluinum & Pollionem Coſſ. quorum anno celebrata eſt Olympias, collocat in Olympiada 184. quia hic finit Olympiada cum fine anni Iudaici paulo poſt æquinoctium: cum paulo ante, circa ſc: æquinoctium Herodes Romæ rex declaratus eſſet; quæ res iterum Iudæos attinuit, non Macedonas.

Huc poſſes referre & hoc exemplum quod Ciceronem & Antonium Coſſ. refert in Olympiada 179. qui conſulatum geſſerunt eius anno 2. inceperunt anno primo Olympiadis definito more Iudaico. Quanquam hic opus non eſt hac ſubtilitate cum totam Olympiada Ioſephus exprimat, vt alibi non ſemel. Sic enim capta ait Ieroſolyma Olympiade 185. intelligens eius annum 4.

Vno loco ſphalma ſcriptorium occurrit Olympiade 62. pro Olympiadis 61. anno 2. Trium enim annorum errorem circa illa tempora in Ioſepho ſuſpicari nemo debet.

Quod igitur Ioſephus tenuit in rebus Iudaicis, idem credibile eſt imitatos etiam Eccleſiaſticos nonnullos ſcriptores in rebus Eccleſiæ; quippe qui anni principium Iu-

Digitized by Google

daicum in ordinatione feſtorum retinuerunt. Itaq; videndum, ſicubi faciunt mentionem Olympiadum, vtrum ab Autumno, à Bruma, à vere antecedenti, an ab ipſo Ludicro computent: & quas quilibet rationes habeat ſui calculi.

Romani temporibus antiquioribus Octobri, Iuliano retro extenſo computo, Chriſti vero tempore Cal. Ianuarii ſub Brumam Magiſtratus renouarunt, & Coſſ. conſtituerunt à quibus anni denominari ſunt ſoliti etiam ſub Imperatoribus. Itaq; legimus apud Tacitum, Annalium libro III. iſta. *M. Silanus ex contumelia conſulatus, honorem Principibus petiuit, dixitq; pro ſententia, vt publicis priuatisque monumentis ad memoriam temporum, non conſulum nomina præſcriberentur, ſed eorum qui Tribunitium poteſtatem gererent* (Principum puta) *Tiberius vero decretas ob Tribunitiam Druſi poteſtatem Cæremonias temperauit*, &c. Noluit nempe morem numerandi annorum ſpacia per Coſſ. abrogare. Etſi interim obtinuit vt Principes Reip. inſcriptionibus marmoreis, inque mandatis publicis Tribunitiæ poteſtatis mentionem facerent & quoties quis Imperator eſſet appellatus, & alia honoris ſui cauſa; interim tamen non omittentes ſubſignationem per Coſſ. Itaque manſit apud Romanos anni vſualis principium in Calend. Ianuarii, ad hunc vſq; diem.

Euidentiſſimum exemplum eſt in Cenſorino, qui annos Auguſtanos ſuos more Romano incipit à Cal. Ianuariis illius anni, quo anno Cæſari (non tamen ipſis Ianuarii Calendis ſed poſterius.) nomen Auguſti datum fuit.

Etſi vero conuincimur exemplis, factum quandoq;, vt anni notarentur quos haberent imperia, principium ducentes à die ſucceſſionis: at ſcriptores hiſtorici erant, qui priuata Principum negotia, more non conſueto ſic conſigna-

ſignarunt; hos imitati ſunt Notarii, vel Curatores publicorum negociorum, vt hodie lege lata iubentur; Conſulum magiſtratu intermortuo ante mille annos. Quin potius tot annos populari computo numerabant, quot paria Conſulum Calendis Ianuariis ineuntium totoſque annos denominantium, quælibet res attigit. Exemplum popularis huius numerationis apud Romanos cape ex Tacito; inter illa namq; vana & inania quæ vulgus ait in funere Auguſti iactaſſe fuit & hoc, *Continuatam per ſeptem & triginta annos Tribuniciam poteſtatem.*

Atqui decreta eſt illi Tribunicia poteſtas, poſtquam Conſulatu VI. ſe abdicauit ſublecto L. Seſtio, exacta magna parte anni, mortuusque eſt vergente æſtate anni, quo complebatur annus 36. Populus tamen numerauit 37. Exempla ſimilia Scaliger ſuppeditat ex Xenopohnte & Græcia, quæ Πεντετηρίδα dicit, tempus conſtans ex quatuor ſolidis annis: quos imitati & latini Qinquennalem Agona dictitabant, qui quatuor exactis, reuertente quinto celebrantur. Locutionem ait apud veteres frequenter occurrere.

Hic rurſum vt prius in Olympiadib. Ioſephus ſe varie accommodat, nunc Romanis nunc Iudæis. Romani quidem ſi quid Romæ geſtum, aut ſi res illæ Romanos etiã attinerent; tunc enim Coſſ. reſpiciens annos populariter numerat, initio anni Romano obſeruato, à Cal. Ian. Iudæis vero, ſi gentis ſuæ geſta perſequitur. Erat autem ipſi gentilitius & patrius mos, popularem iſtam numerandi rationem, quam de Romanis probaui, etiam cum Iudaicum anni principium obſeruat, ab ineunte vere, ſequi.

Principium hoc anni lege ſanctum in exitu Iſraelitarum ex Ægypto, durauit etiam temporibus Chriſti, tranſſumptumq; eſt in annum Eccleſiaſticum à magna parte

Digitized by Google

Chriſtianorum. Et à temporibus quidem Macchabæorum, renouari annus eſt ſolitus fere Dominica Iudaica, vt in Gregoriana inſtitutione, ſic vt primus ipſorum menſis Niſan, cum Syromacedonum Xanthico, vt plurimum in Aprilem Iulianum competeret. Itaq; quoties Regum aliquis primum diem Ciuilis anni reuertentis, primum ſc. menſis primi Niſan attigit; vno anno plus numerauit de regno, quam vltima die ciuilis anni Iudaici numerauerat; quamuis à die incepti regni non eſſent exacti tot anni pleni. Inde adeo factum, vt fere Anteceſſor & Succeſſor annum ſucceſſionis communem haberent, numerarentque ille vltimum à primo Niſan, hic primum ad vſq; finem ciuilem anni, & hoc quidem in conſignatione Actorum publicorum. Huius moris documenta plurima ſuppeditant libri Regum.

Euidentiſſimum in Ioſepho exemplum eſt, cum Ieroſolyma prius à Pompeio capta Cicerone & Antonio Coſſ. dicit μετ᾽ κ.ζ. ἔτη, *poſt 27. annos eodem die reuertente denuo capta eſſe ab Herode, Agrippa & Caninio Gallo Coſſ.* cum interſint anni ſolidi *26.* nihil amplius: conſtat enim Ioſepho calculus iſta gemina ratione ſeu Romana populari per Coſſ. quorum erant 27. paria, ſeu Iudaica in qua primus de his *27.* annus haberet menſes *9.* vltimos. annus vero viceſimus ſeptimus habebat menſes tres ordine ciuili primos.

Sic numerat idem Ioſephus Herodiadum annos à captis Ieroſolymis ad euerſa 107. cepit vrbem Soſius anno Iul. 9. Titus euertit anno Iul. *115*, Anni ſunt ſolidi *106*. Numerat igitur & hic incluſiue, connumeratis in ſummam annis 9. & *115*. Iulianis.

Ad hanc legem numerari ſolitos eſſe annos Tiberii apud Euangeliſt. Lucam conſentaneum eſt; vt quamuis initio anni Iuliani *59*. Iudaico, ſuperuiueret Auguſtus, itaque nonus

nonus Auguſti numeraretur in Iudæa(.nam Iuliano 51. primum Iudæa ad Auguſtum venit.) tamen à Menſe Auguſto anni 59. vſq; ad Aprilem anni 60. primus itidem numeraretur Tiberii. Sic.n. rurſum Ioſephus, & poſt illũ Epiphanius annos numerant Actiacos, ſeu vt Epiphanius, annos coniunctionis Iudæorum cũ Romanis, vt quia æſtate anni 15. Iuliani victus Antonius, Orientis eoq; & Iudææ dynaſta, totus ille annus à Niſan, ad Niſan, diceretur annus Actiacæ victoriæ, qua victoria Iudaici feudi (. vt more noſtro loquar.) dominium ad Auguſtum venit. De Neronis vero annis nihil eſt certius, quam quod Ioſephus illos vt in 15. paria Conſulum aut in 15. annos Iudaicos diſtributos numeret, quamuis Nero ſolum 13. annos & Menſes 8. imperauerit: ſucceſſit enim Nero Autumno, occubuit æſtate. Sed de hoc plura in Eclogis Epiſtolicis.

CAPVT VIII.

Probatur auctoritate Ioſephi mortuum eſſe Herodem anno Juliano 42. quatuor fere annis ante principium æræ noſtræ vſualis.

HActenus in præparando fuimus occupati, conſtitutis natiuitatis Chriſti characteribus dilecta certa Annorum ſerie, dilectis Hiſtoricis ad eam expendendis; aggrediamur opus ipſum. Nam vſualis æra noſtra connexa eſt cum æra annorum Iulianorum, hæc cum Conſulibus, Conſules cum cœlo: characteres igitur natiuitatis Chriſti quæramus vel inter Coſſ. inq; æra Iuliana, vel in cœlo ipſo.

Primum autem locum occupet Ioſephus profeſſus illius temporis hiſtoricus; ad quem nos ablegari ab Euangeliſtis eſt conſentaneum. Super huius ſcriptoris authoritate

ritate cum ſit mihi multiformis contentio; cum diuerſis, aliis alia, Caluiſio vero fidem in Ioſephi memoria deſiderante: mirum non debet eſſe, ſi omnem Ioſephi de rebus Romanis mentionem paulo prolixius ad teſtimonia Romanorum ſcriptorum examinem, vt Ioſephi peritia, diligentia fideſq; capite VI. celebrata clarius eniteat. Neq; enim erit hoc extra oleas; nam ex quo primum tempore Pompeius Romanus in Syriam venit, Iudaica, præſertim Herodis negocia ſic intexta ſunt Romanis, vt ſubtegmina ſtaminibus: adeo vt quibus circumſtantiis Ioſephus Iudaica Herodis negocia Natali Chriſti vicina deſcripſit, pleraſq; illas & Romani ſcriptores, nec tamen ex compoſito commemorent.

Ordiamur ab ipſo Herodis exortu quando & Dion, author hiſtoriæ Romanæ luculentus, quantum eius extat, incipit, & Ioſephus primam Coſſ. mentionem facit. Nam *Coſſ. Q. Metellum Q. Hortenſium* coniicit *in annum 3. Olymp. 177.* Confirmant hanc locationem faſti Romani, ſiquidem vt ſupra dictum finiat annus in vere, Tunc *Hyrcanus regnum Iudaa auſpicatus & ſimul eo detruſus eſt à fratre Ariſtobulo.* Tunc prima mentio *Antipatri*, ex quo prognatus Herodes, qui *nobilitate & opibus gentis Idumaa princeps* appellatur, quippe *filius Antipa quem prior rex Alexander Idumaa præfectum conſtituerat. Genus ad primores Iudaorum Babyloniorum referebat, ſi Nicolao Damaſceno* credimus qui ſub Archelao vixit & ſcripſit. Erat inter viros *Antipater, amicus Hyrcani Iudai & Areta Arabia Regum, quos inter amicitiam & Hyrcano de regno deiecto confugium procurauit.* Iam tum igitur in matrimonio habuiſſe Cypron Arabiſſam, natumq; fuiſſe Herodem ex ea conſentaneum eſt. *Liberos* enim habuit, *quo tempore cum Ariſtobulo bellum geſſit*, quos *apud Arabem depoſuit.* Annus erat 69. ante initium æræ noſtræ vſualis.

Aegro-

Digitized by Google

Aegrotante Alexandra, quo morbo mortua eſt *Tigranem* ait *à Ptolemaide reuocatum in Armeniam ſuam, quia Lucullus illam inuaſerat*. Et legimus *Coſſ.* prioribus *Pompeio & Craſſo* quod *Lucullus Mithridatem fugientem in Armeniam perſecutus Tigranem vicerit* Ol.177. anno 3. Ecce conſenſum.

Hyrcanum poſtea Arabico exercitu in Iudaeam reductum oppugnaſſe templum Paſchate, quando Scaurus à Pompeio bellum in Armenia gerente, miſſus erat in Syriam, Damaſco recens capta à Metello & Lollio, & Scaurum repuliſſe Arabes & Hyrcanum, minatum arma Romanorum quippe *Antigonum & priuſquam Scaurus Damaſcum veniſſet pecunias miſiſſe Gabinio, & poſtea Scauro.* Hæc eadem explicatius cum tempore prodit hiſtoria Romana: *Pompeius* enim *Lepido & Volcatio Coſſ. Tigranem Pop. Romani amicum fecit adempta prius (* per ſententiam. *) Syria, ante Saturnalia*, ineunte anno 4. Ol. 178. Macedonico more. *Eius hyberna cum Albani irruiſſent*, amici Tigranis iunioris, hoſtis Pop. Romani, *Pompeius cum iis æſtate ſequenti depugnauit Cotta & Torquato Coſſ. legatos Gabinium ad Tigrin, Afranium in Gorduenen miſit qui ea occupata per Meſopotamiam tranſiuit in Syriam* captaq; Damaſco *Antiochum Aſiaticum, illa Syriaci regni parte deiecit, quod id Tigranis fuiſſet*, quem vicerat Pompeius, Antiochus vero iniuſſu victoris Pompeii poſſeſſionem Tigranis occupaſſet.

Vere ineunte Parthi Tigranem filium reduxerunt in Armeniam, Tigrane patre fruſtra Pompeium ſuppetias rogante, Cæſare & Figulo Coſſ. imminente Olympiade 179. Tunc igitur Hyrcanus à templo receſſit. Et hoc illud *bellum eſt quod Antipater contra Ariſtobulum geſſit*, quando *liberos apud Arabem depoſuit*. Poſthac enim non amplius opus ipſi fuit hac fuga rurſum tumultuante Ariſtobulo, Romanis iam Syriam tenentibus: Vixit igitur iam Herodes natu ſecundus inter liberos Antipatri; ante ær. n. *64*.

Pergit Ioſephus *Olymp.* 179. *Pompeium veniſſe Damaſcum, & Coſſ. Cicerone & Antonio omiſſa expeditione in Arabiam cepiſſe Ieroſolyma & Antigonum cum in itinere Ieroſolyma-verſus de morte Mithridatis audiſſet. capta* Ieroſolyma *die* Ieiunii *menſis tertii.* Idem Romani, *Mithridatem his Coſſ. obiiſſe, Pompeium paraſſe expeditionem in Nabathæos, in deditionem accepiſſe Hyrcanum fratrem natu maiorem nullis præſidiis fultum, cepiſſe fratrem natu minorem Antigonum & Ieroſolymas die Sabbathi,* quia ſc. Romani omnia feſta Iudæorum appellant ſabbatha: *poſt Conſulatum Ciceronis ſcripſit Pompeius Romam de rebus à ſe geſtis: & ſequentibus Coſſ. Pupio & Valerio triumphauit de Iudea ductis in triumpho Ariſtobulo & Antigono eius filio.* Scribit quidem Appianus *Ariſtobulum tunc interemptum à Pompeio,* ſed credo Ioſepho, vt ſequetur. Annus erat 61. ante ær. n. annus nonus ex quo regnum Hyrcanus ſuſceperat & depoſuerat. At huic nono non quadrant decreta Romanorum & Athenienſium quæ Ioſephus C. 14. C. 16. refert, de quibus vide infra.

Poſt diſceſſum Pompeii refert Ioſephus *bellum Scauri cum Arabibus & aliquanto poſt veniſſe* ait *Gabinium in Syriam, Scauri ſucceſſorem* & Appianus quoque *turbulentos Arabas* illo quadriennio commemorat, *eoq; præſides Syriæ in biennium datos primo Q. Martium Philippum* per annos 61. & 60. *deinde Marcellinum Lentulum* per 59. 58. Cæſare & Bibulo, indeq; Piſone Gabinio Coſſ. quorum præſidum in Iudæa Legatum, vt antea Pompeii, puto fuiſſe Scaurum. *Ex eo Syriam factam prouinciam Conſularem;* eaq; Gabinio Procoſ. obtigit Metello & Lentulo Coſſ. ante Ch. 57.

Inter *Gabinii* res geſtas Ioſephus commemorat, *cum bellum pararet in Parthos, iamq; traiiceret Euphratem, mutata ſententia viſum eſſe, Ptolemaeum in Ægyptum reducere.* Eadem Romani *Ptolemaeum Dionyſium* proximis Coſſ. *Romam veniſſe per iniuriam ſuorum regno pulſum: Alexandrinos in regnum vocaſſe a-*

lios

Digitized by Google

alios ex aliis, quorum vnum Gabinius in Syria detinuerit. Tandem *Ptolemæum cum Romæ nihil effeciſſet, perſuaſiſſe Gabinio (qui omiſſis Arabibus regi Parthorum regno pulſo, profectus erat auxilio.) vt bellum inferret Alexandriæ,* Cn. Lentulo, L. Philippo Coſſ ant. ær. n. anno 56. id eſt, Olympiadis 181. anno 1.

Pergit Ioſephus *Gabinium Romam profectum tradidiſſe Craſſo prouinciam; qui ſpoliato Ieroſolymitano templo profectus in Parthos perierit cum exercitu; Caſſium vero in Syriam refugiſſe, ſeque oppoſuiſſe Parthis.* Eadem Romani. Anno enim proximo 55. *Pompeio & Craſſo Coſſ. prouincias partientibus Craſſo Syria venit in quinquennium,* qui Coſſ. ſeqq. *bello quadriennali* dedit initium *occupatis Meſopotamiæ vrbibus;* Ap. Claudio, L. Domitio Coſſ. anno 54. anno ſequenti 53. *Cn. Domitio, M. Meſſala Coſſ. in Syriam regreſſus templa ſpoliauit, profectusq; in Parthiam* 9. *Iunii* Popiliani (Aprili Iuliano.) *periit cum exercitu:* his Coſſ. *Caſſius in Syriam refugiens Parthos inſequentes Syria eiecit.*

Hoc loco Ioſephus cauſas reddens cur *Antipater multum poſſet apud Caſſium,* commemorat, *qua authoritate is fuerit apud Idumæos, & Arabas quippe ex Arabia oriundam fuiſſe eius vxorem Cypron, ex qua nati fuerint ipſi* 4. *Filii* quos inter Herodes *quos etiam depoſuerit apud Arabas bellum gerens contra Ariſtobulum.* At hæc non vt præſentia, ſed vt multo ante facta commemorat quod facile eſt colligere ex tempore: paulo enim poſt Herodes inter viuos inuenietur.

Aliquanto poſt commemorat *arma Cæſaris & fugam ſenatus, cædem Pompeii & expeditionem Cæſaris Alexandrinam in qua Antipater ob nauatam operam ciuitate Romana & procuratione Iudææ honoratus fuerit.* Hæc omnia notiſſima ſunt apud Romanos. *Initium enim belli ciuilis & fuga Pompeii Marcello & Lentulo Coſſ.* anno 49. quando *Cæſar Ariſtobulum vinculis demptis in Iudæam præmiſit,* vt Ioſephus refert; & hoc demum anno (non vero ante 12. annos vt Appianus.) *Ariſtobulus extin-*

Digitized by Google

ctus eſt à Pompeianis in Syria. Sequenti anno 48. *Cæſare II. Coſſ. depugnatum in Macedonia, Pompeius in Ægypto periit.* Altero an. 47. *deuicta Alexandria Ptolemæus aquis merſus, Arſinoe ſoror capta*: quando *Antipater Cæſarem iuuit; & ob nauatam operam Iudææ præfectus eſt.*

Hic Ioſephi commentariis humani quid accidit: promittit *decreta ſenatus ſuper reſtauratione Ieroſolymorum,* infert vero *decretum* longe antiquius *ſuper amicitia & ſocietate. Idibus Decembris*: Cinna & Caſſio Coſſ. ante ær. n. *127. L. Aurelio* (. vt lego.) *L. F. Prætore* qui anno ſequenti Coſſ. fuit cum Æmylio. Hæc nota Caluiſi, & emenda Epiſt. tuæ fol. *14.* Nulla. n. poteſtas ædificandi vrbem hoc decreto cōfirmatur Hyrcano. Credibile eſt aliud Ioſephum præcepiſſe, aliud exſecutum eſſe amanuēſem, permutatis decretis Homonymia Hyrcanorum; ad primum enim huius nominis ſacerdotem pertinet, quod Ioſephus hic refert ad poſteriorem. Decretum vero quod Ioſephus hic profitetur, paulo infra ſequitur in faſciculo decretorum Romanorum de Iudæis: Cæſare V. Coſſ.

Hoc etiam anno ante ær. n. *47.* Ioſephus narrat *Herodem à patre Antipatro præfectum fuiſſe Galileæ, cum eſſet plane iuuenis, nec plus* 15. *annos haberet* & tamen addit, *eius virtute & conſiliis redditam ſecuritatem prouinciæ, capto Ezechia latrone quo facto Sexto Cæſari Syriam tenenti cum innotuiſſet, paulo poſt ab eo Cœle-Syriæ ducem creatum eſſe.* Quis credat *Antipatrum qui ob ſegnitiem Hyrcani, filium Phaſaelum præfecit Ieroſolymis,* periculoſiſſimo rerum ſtatu præfecturum fuiſſe Galilææ gentibus circumuicinis expoſitæ Sextum vero Cæſarem toti Cœle-Syriæ puerum imbellem? Iure itaq; legit Suslyga pro *ιε, κε,* viginti quinq;. Nam ſi mores Romanos reſpicias, hæc quoq; mera eſt iuuentus ad dignitates gerendas, prouinciaſq; adminiſtrandas; Quin & miraculo ſit puer *15.* annos natus, animo & manu adeo ſtrenuus adeo militiæ gnarus, conſi-

Digitized by Google

lio pollens, adeo ferocia prouectus & audacia, vt dicturus cauſam homicidii, *ſola præſentia Iudices attonitos redderet*. Adde q. anno ab hinc octauodecimo vt ſupra dictum, iam nati erant Antipatro liberi, proculdubio omnes 5. certe plures vno, & ſic etiam Herodes natu ſecundus. Deniq; *Herodes iam hic Doridem Idumæam in matrimonio habuit, & filium ex ea Antipatrum ſuſceperat* vt paulo poſt patebit. Omnibus igitur modis maior erat annis 15. Caluiſius hic concedit iuſtam & neceſſariam correctionem, interim duo alia peccat ſuo commodo. Scripſit Ioſephus, *Herodem 25. ſolummodo annos habuiſſe*, Caluiſius legit fol. 14. Epiſtolæ, *nondum 25. annos natum fuiſſe*. Deinde Caluiſius refert iſta ad annum ſequentem, quando Cæſar bellum geſſit in Africa. At Ioſephus expreſſe ſcribit, *Antipatrum deducto Cæſare in Syriam hoc ipſo anno 47. ante omnia* egiſſe illa quæ Caluiſius commemorat, quæ inter erat & euectio Herodis. Sequitur in Ioſepho, *bellum Cæſaris Africanum contra Scipionẽ & Catonem*; quod teſtantur Romani *geſtum Cæſare & Lepido Coſſ.* anno ante ær. n. 46. qui annus confuſionis dictus eſt, ob factam 3. menſiũ intercalationem. Tranſit deinde ad *cædem Cæſaris, Marco Syriæ præſide*: quam ſcimus contigiſſe *Idib. Martiis* Iul. 2. Et *Caſſium* ait *in Syriam veniſſe ad occupandos Cæſarianos exercitus circa Apamiam, qui eo confluxerant ad vlciſcendam cædem Sexti Cæſaris à Cælio Baſſo Pompeiano perpetratæ: & pecunias à Iudæis crudeliter exegiſſe*. Sane & Dion refert, *Caſſium vt vidit Cæſarem iuniorẽ creſcere, primum Roma, poſt Italia cũ Bruto exceſſiſſe, & inuiſa Græcia, Brutoq; relicto tranſiſſe in Syriam amicam prouinciam quod eam contra Parthos defendiſſet: ibiq; coegiſſe pecunias & exercitum*. & Strabo meminit obſidionis, quã Cæcilius Baſſus Apamiæ pertulit. Iam tunc igitur Ioſeph. narrat *deſpõſam Herodi fuiſſe Mariamnẽ quamuis pridẽ duxiſſet Dorida, ex qua natus Antipater*.

Ex eo ſeries hiſtoriæ Romanæ confuſa eſt apud Cuſpinia-

nianum, ſed quæ diligentia facile diſponi poteſt, ex lectione ipſorum Authorum; vt qua conſenſus exquiſitiſſimus Ioſephi in geſtis Antonii perſpici poteſt.

Narrat enim porro Ioſephus, *Bruto & Caſſio circa Philippos interfectis* (.quod fuit Iuliano 4.) *Victores Cæſarem, quidem iſſe in Italiam & in Gallias Antonium in vere circumiuiſſe Aſiam; & accepta bis ab Herode grandi pecuniæ ſumma, primum in Bithynia deinde Tyri; denique in Cilicia incidiſſe in Cleopatram Aegypti Reginam eiq; adamata turpiter ſeruiiſſe. Altero deinde anno Syriam occupaſſe Parthos.* Hæc ſic Romani: *Cæſarem pugna Philippica reuertentem in Italiam* anno 4. Iul. *morbus eſt remoratus; tandem Romam venit, Conſule Lucio Antonii fratre*, hoc eſt anno 5. Nec diu ſtetit cum *Fuluia vxor Antonii, conſulq; Lucius Cæſarem multis obtrectationibus vexatum deniq; hoſtem fecerunt. Belli apparatus tota Italia per æſtatem fuere. Antonii contra Cæſarem ex Galliis aduocati exercitus Duce Ventidio. dum interim Antonius in Ægypto, quorſum Aſia deprædata cum Cleopatra regina ex Cilicia* fine anni 4. *deſcenderat, amore implicitus quieſcit nihil adiutis prouinciis Syria & Aſia, quas Parthi inuaſerant. Tempore autumni Cæſar Peruſia Lucium concludit, vbi dum is obſidetur, Fuluia Antonium maritum per literas ex Ægypto vocat in Italiam.*

De rebus Parthorum in Iudæa geſtis rurſum Ioſepho cum Romanis conuenit exactiſſime. *Caſum Antonii legatum Saxam* Ioſ. *Sexam Didium. In Palæſtina Hyrcano depoſito, Parthos Antigonum regem feciſſe:* Ioſephus ait *occupata Ieroſolyma Pentecoſte receptos Ptolemaide & Sidone, excluſos Tyro.* Multis deinde *Parthorum & Herodis actionib. profectionibusq;* interpoſitis, & *Malcho Arabiæ rege fruſtra de auxiliis rogato, quod ſtuderet rebus Parthicis*, quibus rebus conſentaneum eſt, anni quinti reliquum menſes circiter 7. aut 8. tranſactos: *Herodem fugiſſe in Ægyptum.* Sic & de profectione Antonii conuenit. *Antonius ineunte anno VI. Tyrum nauigauit, quaſi reſtiturus Parthis;*

itaq;

itaq; Ioſephus ait *Herodem non inueniſſe Antonium in Ægypto. Ad Tyrum enim Antonius acceptis vxoris Fuluiæ literis, cum præterea impar eſſet Syriæ liberandæ, circumnauigata Aſia perrexit in Italiam. Hæc in itinere audiuit de Peruſia dedita*, quod factum *poſt Cal. Ian.* anni 6. *quibus deditis Cæſar excurrit in Gallias*, vt & Ioſephus narrat. *Athenis Antonius obuiam habuit Fuluiam cum Ventidio fugientes ex Italia poſt factam deditionem. Cæſarem igitur hoſtem fecit, & recta nauigans in Italiam Brunduſium obſedit.*

Itaq; Ioſephus ait, quo Herodes tempore ad Cleopatram in Ægyptum venit, *turbulentum illis Italiæ ſtatum numeratum: Herodem nihiloſecius properaſſe in Italiam, quamuis procelloſo mari, ſic vt iacturam faceret & Rhodi nauem aliam ædificaret.*

Interim *Cæſare ex Galliis reuerſo pacem faciunt Antonius & Cæſar, partitiq; prouincias de nouo, Antonius confeſtim mittit Ventidium contra Parthos. Sic amici facti Cæſar & Antonius Romam veniunt circa æquinoctium vernum*: intellige paulo ante. Itaq; Ioſephus *Herodem* ait *in Italiam veniſſe cum iam præmiſſus eſſet Ventidius cõtra Parthos, & Cæſar Antoniuſq; Romæ amice degerent.*

In diſpoſitione prouinciarum ſimilis conſenſus. *Antonius* enim *prouincias ſuas partim legatis partim Regibus tributariis diſtribuit*, inter cæteros *Herodi Idumæam & Samariam, ſenatu acta ipſius rata habente.* Sic Romani: & Ioſephus, *Herodem narraſſe Antonio geſta aliquot menſium in interiori prouincia, & profuiſſe Herodi ad regnum, quod vtilis diceretur futurus bello Parthico, & Cæſarẽ quoq; in gratiam Antonii iuuiſſe Herodem, & ſenatum ſuper eius negocio conuocatum, atq; hæc facta Caluino & Pollione Coſſ. Olympiade 184.* Id eſt primo quadrante anni 6. cum æſtate ſequenti expectaretur Olympias 185. cuius primus annus more Iudaico incipiebat Aprili menſe ante ludicrum.

Ex eo narrat Ioſephus *reditum Herodis in Iudæam ad Ventidium, eiuſq; & Silonis res geſtas, & quomodo pecunias ab Antigono ac-*

Digitized by Google

no acceperint: quibus geſtis exercitus in hyberna ductos puta fine anni *6.* Et Romani: *Ventidium per æſtatem* anni *6. Pharnapaten* (. Ioſepho *Barzapharnem.) deleuiſſe, Parthosq; & ducem eorum Pacorum Syria expuliſſe, Antigono Iudææ rege per Silonem in ordinem redacto, pecuniisque ab illo & à Nabathææ rege Malcho (. quia* Ioſepho indice, *Parthos iuuerat.) extortis*: Itaque cum *pace cum Pompeio facta, Antonius Autumno propinquante abiiſſet vt contra Parthos, hybernaretq; Athenis, primum nuncium accepit de Ventidii legati ſui victoriis.* Dum interim *Herodes aliqua geſſit hyeme,* quo tempore Ioſephus ait *Antonium Athenis fuiſſe.*

Statim vtrorumq; conſenſu ſubiicitur *nouus apparatus belli Parthici*; quamuis *Antonium in Parthos iturum Cæſar reuocauerit in Italiam, quod Pompeius non ſtaret pactis. Parthis autem bellum reparantibus Ventidius occurrit, cæſoq; ductore Pacaro Parthos Aſia & Syria expulit,* quo facto Ioſephus ait *Ventidium Herodi ſubſidia miſiſſe.* Quæ igitur Herodes his auxiliis fretus geſſit, ea finem anni *7.* occupant, quippe *Macharam Romanum ducem, Ieroſolymis excluſum* ait *abiſſe Hierichuntem,* vtiq; in Hyberna.

Ventidius victoriam perſecutus ad Euphratem perrexit, Antiochumq; obſedit Samoſatis: cum interim *Antonius celeriter ex Italia reuerſus in Græciam, inde mouit in Aſiam; ſubitoq; Ventidio ſuperuenit obſidenti Samoſata iamq; ſuper deditione pacto; Antonius vero ſpretis conditionibus arctius Samoſata obſedit, ſed parum profecit, tempus tractum, ipſe damnis plurimis multatus.* Itaq; Ioſephus ait *Herodem cum exercitu ad Antonium abiſſe oppugnantem Samoſata ad Euphratem, veniſſe opportuniſſimo tempore, nec ſine periculo. Tandem leuioribus conditionibus deduntur Samoſata, Claudio & Norbano Coſſ.* id eſt, anno 8. *quam deditionem* Ioſephus ait *Herodem procuraſſe Antonio.*

Interea referunt vtriq; *deleta eſſe præſidia Romana, quæ erant in Iu-*

in Iudæa, ab Antigono, Ioſephus ait factum *tempore meſſis*, Herode Samoſatis abſente, *& receidiſſe Ioſephum Herodis fratrem cum quinq; cohortibus Romanis.*

Conuenit & *de ſucceſſore Ventidii Soſio in Iudæa, deq; victoria Soſii de Antigono*, quam *Herodi* quidem Ioſephus aſcribit, ſed *habenti legiones à Soſio miſſas, & de fuga Antigoni Ieroſolymas*, Pergit autem Ioſephus *Herodem imminentem Hieroſolyſmis, ſic vt Antigonus fugam circumſpiceret, retentum fuiſſe tempeſtatibus, quibus deſæuientibus, caſtra locata ad Ieroſolyma anno tertio ex quo rex fuerit declaratus* puta fine anni 8. de cuius meſſe ſupra loquebatur. Dion vult *his ipſis Coſſ. & captam eſſe Ieroſolymam*, nimirum quia hoc anno obſeſſa fuit. De vrbe vero capta quis Dioni potius credat qui 200. annis poſt vixit, quam Ioſepho gente Iudæo & ætate propiori, præſertim cum Dion fateatur *multa damna Iudæis illata, multa etiam accepta*; vnde diuturnitatem obſidionis coniicias. Tunc quidem *Antonius reditum parauit in Italiam*; & *ſequentem* annum 9. *eundo redeundoq; conſumpſit, nihil in Syria effecto. At rex Herodes apud vrbem caſtris munitis abiuit in Samariam: nuptias celebrans cum Mariamne Aſmenæa*, vtiq; per hyemem. *Poſtea* Ioſepho narrante *venit Soſius ex Phœnice, & adductis magnis exercitibus obſedit cum Herode Ieroſolymam*; id vtiq; iam anni tempeſtate fauente: *durauit obſidio menſes* 5. ſcilicet ex quo Romani exercitus aduenerunt; *expugnata eſt* vt Dion, *Sabbatho*, vt Strabo vero interpretatur cum Ioſepho, *die Ieiunii, & menſe* quidem *tertio* non obſidionis, vt iam dictum, ſed anni Iudaici, id eſt, menſe Siuan, qui in Calendario Hebraico tria habet ieiunia, menſe itaq; Iunio, ſecus quam Caluiſius habet fol. 10. Epiſtolæ. *Agrippa & Caninio Coſſ.* & ne quid dubites, addit Ioſephus *Anno Sabbathico*, cuius ſeptenarii curriculi circuitus penes Iudæos non perturbata ſerie durat ad nos vſq;, qui ſextum æræ noſtræ habent ſabbathicum.

Digitized by Google

Conſenſus & in hoc, quod *Ieroſolymis deditis rex Herodes præfectus*; quando *Antonius* Ioſepho *rurſum ingreditur Syriam, ad quem Antiochiam miſſus Antigonus, virgis cæditur cruci alligatus, tandemq; ſecuri percutitur*, exeunte anno nono *cum Antonius* ſequenti anno 10. *expeditionem pararet in Parthos & Medos*. Ioſephus ait *Antonium voluiſſe Antigonum ſeruare ad triumphum, ſed compulſum Herodis inſtantiis vt ſupplicium de eo ſumeret*.

Ioſephus numerat *annos Aſſamonæorum 126*. & alibi tribuit illis *125*. in oratione Herodis ad populum. Et *126*. ſunt, 18. Hebdomades ſabbathicæ. Erat vero Græcorum annus *150*. ſabbathicus, non minus quam ipſius annus 9. Iulianus, vt patet ex libro *1*. Macchabæorum. Obſcurum igitur eſt, cur potius incipiat Ioſephus numerare à Græcorum anno *150*. quam ab anno *145*. quando templo prophanato Matthias Aſſamonæi pronepos, Iudæ pater paulo poſt arripuit principatum. Niſi forte principatum Aſſamoneorum nullum agnoſcat primis quinque annis, quando nulla pactione, nullo conſenſu totius gentis, aduerſantibus regibus Syriæ, ſub quorum dominio erat Iudæa, latronum in morem ad Matthiam & Iudam conuenticula facta ſunt in ſyluas: donec Iudas, reſtaurato cultu templi, & mortuo Antiocho Epiphane, rem armis & fortitudine gentis eo deduxit, vt à filio illius Antiocho Eupatore, Dux & Princeps conſtitueretur à Ptolemaide vſq; ad Gerrenos II. Macch. *13*. verſ. *24*. anno Græcorum 150. ſabbathico.

Peruentum eſt ad initium regni Herodis geminum, anno Iuliano 6. & 9. quarto ſcilicet à primo initio: pergamus nunc in examinanda fide Ioſephi circa res Romanas: vbi ſimul patebit quodnam initium regni Herodis Ioſephus vt plurimum obſeruet.

Ale-

Alexander Ariſtobuli filius anno, quo Cæſar ſenatum profligauerat anno ſç. 49. ante ær. n. *ſecuri percuſſus à Scipione ad literas Pompeii, reliquerat ex Alexandra Hyrcani filia filium Ariſtobulum & filiam Mariamnem, Herodi nuptam. Hunc Ariſtobulum mater Alexandra cupiebat Pontificem fieri natum annos 16. itaq; per literas à Cleopatra Regina Ægypti petiit, vt illa hoc impetraret ipſi à ſuo Antonio.* Id factum eſſe anno Iuliano 11. inde probatur, quia anno 10. *Antonius infælicem expeditionem in Parthos ſuſceperat, & fine anni redierat in Ægyptum.* Anno igitur 11. fuit in Ægypto. *Exiuit quidem vt profecturus contra Parthos, inhians Armenia, ſed rediit in Ægyptum leui de cauſa.* Hoc igitur anno *Ariſtobulus ſummus Pontifex factus eſt*, cum 14. anni tranſiſſent à Cæde Alexandri patris. filium igitur Ariſtobulum is reliquit trimum. Acceſſit enim ad cauſas Ariſtobuli pro mouendi, quod *Antonius illum ab Herode ſibi mitti petierat commendatum ſibi ab amico Dellio, qui forte in Iudæam ab Antonio venerat.* Huius *Dellii* mentionem & Dio facit, *negociumq;* indicat, *miſſum illum in Armeniam, quorſum pergens* Iudæam *tranſiuit.*

Tunc igitur *Herodes Ariſtobulum ſacerdotem fecit & paulo poſt Scenopegiam, natum annos* 17. *aſtu aquis ſubmergendum* Iul. 12. *curauit. Quamobrem accuſatus apud Antonium (qui iam erat Laodiceæ* velut in Parthos iturus.) à Cleopatra *fuit, quæ eius regno inhiabat: Antonius vero abſoluto Herode Clepatræ pro* Judæa *Cæle-Syriam conceſſit, & Chalcidem vacantem, occiſo Lyſiania Ptolemæi filio, quod Cleopatra eum, vt ſtudentem rebus Parthicis detulerat. Deducto autem Antonio in Armeniam ipſa per Iudæam in Ægyptum eſt reuerſa. Antonius Artabazum Armeniæ regem dolo captum cum filiis in Ægyptum miſit munus Cleopatræ: cui Artaxias ſucceſſit, filiorum natu maximus dolo elapſus.* Hæc Ioſephus. Et Dio ſimiliter, tribuens illa anno Iul. *12.* Cum ſequenti *13.* anno *Antonius in Parthos profectus ſocietatem cum Medis iniiſſet.*

Digitized by Google

Et anno 14. *Herodes iuſſu Antonii primum bellum Arabibus inferret*: Dum interim *conſtitum eſt bellum inter Cæſarem & Antonium*, quo ſequenti 15. anno *Antonius victus eſt ad Actium: Herode poſt terræ motum ingentem rurſum cum Arabibus bellum gerente*. Hunc igitur annum Ioſephus vocat *regni Herodis ſeptimum* ſcilicet ab illo anno quo captis Ieroſolymis Antigonum deleuit. Et confert pugnam Actiacam in *Olymp. 187.* quippe æſtate anni 14. celebrata illa Olympias, currebat igitur eius annus 2. in pugna, quæ contigit 2. Septembris.

Cumq; Cæſar anno Iul. 16. *ineunte* (*cuius Cal. Ian. Conſulatum IV. inuerat in Aſia.*) *veniſſet in Italiam, indeque reuerſus eſſet in Græciam breui tempore, bello perſecuturus Antonium & Cleopatram*, hic etiam Ioſephus ſcribit *Herodem ad Cæſarem veniſſe Rhodum, nulla ſpe ſalutis*. Nam Dion narrat, *& defeciſſe ab Antonio Dynaſtas & Reges; & Cæſarem ex ſociis Antonii alios vita, alios opibus & dignitatibus priuaſſe. Herodem vero cum Cæſare iuiſſe in Ægyptum, vbi deſerti ab exercitibus Antonius & Cleopatra, regno pariter & vita ceſſerunt: Cal. Sext.* quo audito *Herodes rurſum in Ægyptum venit gratulatum Cæſari, quem & Antiochiam vſq; deduxit*. Nam Dion ait, *Auguſtum per Syriam rediſſe in Aſiam ibiq; hyemaſſe*.

Sequitur in Ioſepho mentio *expeditionis Actii Galli in Arabiam*, illo anno, quem proxime anteceſſit *ſiccitas ſterilitas & peſtilentia, quando Herodes à Petronio Ægypti præſide frumento ſubleuatus eſt* quem annum Ioſephus *Regni Herodis decimum tertium* numerat, vt in 14. cadat expeditio Arabica. Dion igitur *eandem* confert *in annum Iul. 22.* Ergo nonus Iul. eſt Ioſepho primus Regni. *Petronii* apud Dionem fit etiam mentio *anno 24. Iul. vt Ægypti præſidis*.

Tunc *Herodes conſilium cepit ædificandæ Cæſareæ, & filios Romam miſit ad Cæſarem; & cum Agrippa gener Cæſaris in Aſiam veniſſet*

niſſet, Herodes illum inuiſit ad Mitylenem. Rurſum huius rei annum indicat Dion, ſc. *23.* Iulianum; cui & de loco conuenit: *Miſſus enim erat Agrippas in Syriam ſed hæſit in Lesbo.* En cauſam & neceſſitatem Herodi excurſus huiuſce, quippe ad Syriæ moderatorem.

Exinde Ioſephus commemorat *aduentum Auguſti in Syriam, quando Herodes Zenodori Tetrarchia donatus eſt ab Auguſto, cum haberet antea Trachonem, donatam ſibi poſt primam Actiada,* id eſt, poſt Iul. *18. quam inter & Galilæam ſita erat hæc Zenodori ditio, Paneas dicta.* Hoc dicit factum *decimo anno ex quo Auguſtus in Syria fuerat.* Rediit autem Antiochiam Syriæ exeunte anno *16.* vel ineunte *17.* vt paulo prius dictum. Ergo annus *17.* eſt primus eius abſentiæ, innuiturq; ineunte *26.* Iuliano rediſſe Auguſtum in Syriam. Id confirmat Dion, *Anno enim 24. Auguſtus Roma profectus in Sicilia hybernauit, & anno 25. in Samo. Anno vero 26. ineunte vere in Syriam excurrit, rediensq; in Samum ibi ſecundo hibernauit.* Et ne dubites inter eius geſta in Syria Dion etiam *ditationem Herodis & donationem ditionis Zenodori commemorat.* Hoc autem factum ait Ioſephus *anno 17. regni.* Ergo rurſum annus Ieroſolymæ captæ eſt illi primus regni, deſinens in Ver anni Iuliani *10.* Additis ad *9.* currentem *16.* completis, conſurgit *25.* Iulianus, à cuius paſchate currere cepit *17*timus regni, qui cum iam breui eſſet deſiturus in Paſcha anni *26.* Iuliani, Auguſtus in Syriam reuerſus ſic Herodem donauit. Ita tenemus & Dionem & Ioſephum, vt Dion à Calendis Ianuarii Ioſephus hic in rebus Herodis Iudaicis à ſequenti Niſan annum inchoet: & hæc geſta ſint inter vtrumq; initium, verno tempore, quod & Dio patitur.

Cum hucuſq; pulcherrimo nec vſpiam turbato ordine peruenerimus, conſentientibus cum Ioſepho rebus Romanis: cum ſtatim vno filo ſubtexatur à Ioſepho *conſilium*

Herodis de ædificando templo: cum immediate prius meminiſſet *anni regni* à captis Ieroſolymis *decimiſeptimi*: hoc vero de templo conſilium expreſſis verbis tribuat *decimooctauo*; & hoc lib. *15.* Antiquitatum: cum non minus lib. *1.* de bello, res eaſdem eadem ſerie narret; cum cauſam conſilii magnificentiſſimi coniiciat in *præſentem Herodis fælicitatem, & amicitiam Auguſti in Syria præſentis*: quis non videt manifeſtiſſime vitium ſcriptorium in loco altero, *Quintodecimo* pro Octodecimo? Quis adeo improuidus eſt, vt non videat, fieri nequaquam poſſe quod Caluiſius contendit fol. *23.* Epiſtolæ vt alterum locum eiuſq; annos *18.* de primo regni initio, alterum eiuſq; annos *15.* de poſteriori intelligamus? Et tamen hoc veluti Achilleo argumento Caluiſius nititur demonſtrare, Ioſephum memoria lapſum, & res Iudaicas triennio anticipaſſe, & annos regni Herodis ab vtroq; principio totidem annis abbreuiaſſe. Demus factum quod Caluiſius contendit, vt minus vero dixerit Ioſephus, in definiendo regno Herodis, de quo poſtea, ſaltem hoc nobis largiatur neceſſe eſt, non eſſe anticipatas res Iudaicas & cõſilium de templo ſtruendo, quippe quæ ſunt minora rebus Romanis, quæque veriſſime in annum *18.* à capta vrbe cadunt in annum *21.* à conceſſo ipſi Regno à Romanis; itaq; & hoc largietur in numero *15.* omnino vitium ineſſe ſcriptorium manifeſtiſſimum & ab ipſo Ioſephi textu redargutum pluribus documentis. Fruſtra igitur Caluiſius hoc argumento ſe munit quin potius alia ipſi firmamenta circumſpicienda ſunt ad id quod contendit, euincendum. Tanti nimirum eſt, attendere, quid ſcribas, quid profiteare, quomodo id cum circumſtantiis omnibus concilies, vt veriſimilitudinem præ ſe ferat: præſertim ſi alium rectius ſentientem, oppugnandum ſumpſeris.

Sed

Digitized by Google

Sed miſſo Caluiſio pergamus. Recte de hac Templi ſtrictura accipimus locutos Iudæos apud Ioannem, quando anno Iuliano 74. Chriſto dicunt, *quadraginta ſex annis ædificatum eſſe templum illud*; intelligentes ornatum qui poſt dedicationem & viuo & mortuo Herode continuatus eſt. Aufer Iulianum *26.* à *74.* reſtant anni 48. Bene quod plus quam *46.* Nam & Herodes hoc opus inſtituit vtiq; finiente Iuliano *26.* poſt receſſum Auguſti & Ioſephus aperte teſtatur, *tempus conſumptum materia conuectanda, & demoliendo templo priori*; vt veriſimile ſit ſtructuram inceptam anno Iuliano 28.

Sequitur *Herodis peregrinatio Romam & reditus cum filiis ex Mariamne. Auguſtus* enim *anno 27. Romam rediit manſitq; ibi triennio*, vt Dion habet.

Meminit Ioſephus & *Agrippæ reuerſi in Aſiam, quando Herodes eum inuitauit in regnum profectus ad illum.* Id factum Dio teſtatur *Iuliano 30.* Vterq; conſenſu ſubiungunt *expeditionem Agrippæ in Boſphorum*; & Dio factum ait *anno 32.* quando *Herodes Agrippam quærens in Boſphorum venit & inuentum confecto bello duxit in Iudæam.*

Deniq; *cum Agrippa exeunte decennio Tribunitiæ poteſtatis decederet Syria, Herodes* tertio *illum inuiſit, habens ſecum Antipatrum* filiorum natu Maximum ex Doride. Dion *annum* indicat *Iulianum 33.* & de *finiente decennio* conſentit, nam & incepiſſe illud anno *23.* conſtat.

Succedit *Herodis iter Romam ad accuſandos ſuos ex Mariamne filios: qui aduentans Cæſarem Aquileiæ eſſe audiuit.* Dio annum & cauſam indicat abſentiæ. *Anno 36. Dacis & Dalmatis rebellantibus Auguſtus cum Tiberio profectus in Gallias*, (erat autem & Liburnia & Aquileia pars Galliæ togatæ.) *inde* ſc. ex Aquileia vicina Illyrico, *miſit Tiberium contra hoſtes; ipſe Lugdunum profectus eſt, fine anni Romam vna ſunt reuerſi. Per id ipſum*

id ipſum ergo tempus Ioſephus ait *dedicatam Cæſaream* cuius ædificandæ conſilium anno Iuliano 23. ceperat; dedicationem factam *Olymp.* 192. nimirum cuius ludicrum celebratum erat anno 34. currebat igitur eius annus 3. Hunc igitur 36. Iulianum facit *28. Regni*, rurſum numerans à captis Ieroſolymis conſtanti more, quod ſuperioribus adde, quo minus credibile, ipſum in medio orationis curſu ſui ipſius eſſe diſſimilem. Rurſum hic Caluiſius fol. 24. Epiſtolæ in diuerſa nititur. *Si*, inquit, *Olympiade* 192. *ergo anno eius primo.* At hoc falſum argumentum eſſe multis exemplis ex ipſo Ioſepho & docui & docebo; quin Caluiſius ipſe hic fatetur; *Olympiadis vocabulo totum intelligi quadriennium ſæpius.* Ergo cum hac non ſucceſſiſſet, ad aliud firmamentum tranſilit, cuius hoc fundamẽtum, *Annum 28. à 9. Iuliano coincidere cum anno 4. Olymp. 192.* Atqui tuam adi Chronologiam Caluiſi: ſi anno Iuliano 34. eſt Olympicum ludicrum; anno 36. non niſi tertius Olympiadis agitur ſaltem vſque ad Autumnum Macedonice, vſq; ad brumam Romane, & omnino vſq; ad ſequens Paſcha Iudaice, vt hic Ioſephus Olympiadibus vtitur Iudaice. Eſto vero, dedicata ſit poſt Autumnum, iam currente Macedonice quarto Olympiadis. Quid igitur ais? Egone demonſtraui, hunc quartum Ioſepho eſſe primum Olympiadis ſequentis? O te oſcitantem lectorem. Si Olympiadis ludicrum celebratur æſtate anni 38. tunc Macedonico more Autumnum anni 37. dico referri ad principium anni primi, minime vero Autumnum anni 36. Omnibus igitur modis hic fruſtrare: nullo modo debuit Ioſephus Olympiadem 193. ſcribere; nihil eorum largior quæ fol. 25. de me iactas.

Leuiculum hic eſt quod quis diſceptare poſſit: cum n. bis Ioſephus de Cæſarea agat, & quando vrbs decreta, & quando dedicata, illic quidem 12. *annis* dicit *fuiſſe abſolutam*, hic

hic vero tantum 10. Itaq; manifeſtum & hic ſphalma δεκάτῳ pro δωδεκάτῳ. Nam à 24 quando ædificationem cœptam eſſe veriſimile eſt, proximo anno poſtquam decretum in 36. Iulianum ſunt 12. anni. Ludorum in tertio Olympiadis inſtitutorum cauſam eſſe puto Vicennalia deuicti Antonii & Ægypti, ex quo tempore Cæſar ſolus imperio præſertim Syriæ potitus eſt: à quo Herodes Cæſareæ ſuæ, Syriæ vrbi nomen poſuit.

Iam & vltima *Herodis peregrinatio Romam* à Ioſepho commemoratur, *anno eo quo celebrata fuit Olympias*, anno ſc. 38. Iuliano, quando & Dion *Cæſarem Romæ* habet, & quando *Cæſar primum Auguſtus eſt dictus*; *poſtquam Herodes reconciliatus eſſet denuo filiis ſuis ex Mariamne, intercedente Archelao Cappadociæ rege, filiorum alterius, ſocero: eo in ludicro Herodes* ſcribitur *Agonotheta factus.* Eodem anno & *Tito cuidam Syriæ præſidi, quem Herodes, prius quam Romam abiret, conciliauit Archelao, ſucceſſor miſſus eſt Saturninus, apud quem accuſauit Herodes Syllæum Arabem & reuerſus Roma, eius conceſſu, bellum ſuſcepit in Arabiam.*

Hucuſq; res Romanas certis temporum articulis & Coſſ. diſtinxit Dion, ad annum vſq; 40. Iulianum progreſſus. ex eo hiatus eſt in hiſtoria Dionis annorum 3. quos intra cadit mors Herodis. Itaq; quæ reſtant Herodis res ab anno Iuliano 38. regni Herodis 30. ad exceſſum eius, non amplius adeo manifeſtis indiciis connectuntur cum rebus Romanis. Cum igitur Caluiſius Chronologus fidem Ioſephi circa regni Herodis longitudinem, poſthabito accuratiſſimo eius conſenſu cum ſcriptoribus Romanis, qui hucuſq; durauit, in dubium vocet: illud nobis reſtat curandum, vt ad res ipſas Herodis quas vltra annum 37. Iul. continuat Ioſephus, tempus iuſtum admetiamur, explorantes an ab hinc plures anni ad mortem Herodis ſupereſſe omnino poſſint, quam quot Ioſephus affirmat.

Belli Arabici telam Ioſephus exorditur alte, à penultima Herodis *peregrinatione Romana*, anno 36. *in qua cum Herodes interiiſſe perhiberetur, Trachonitæ ad latrocinia conuerſi ſunt. Ex his cum duces Herodis aliquos intercepiſſent, reliqui profugerunt in Arabiam, indeq; Iudæam deprædati ſunt excurſionibus factis. Herodes* fine anni *reuerſus, cum profugos vlciſci non poſſet* anno 37. Iul. *perluſtrato Trachone domeſticos illorum comprehendit & occidit; qua re illi exacerbati perpetuis incurſionibus vexarunt Iudæam: Adeo quidem vt cum anno 38. Herodes Romæ* iterum *fuiſſet, indeque*, vt græcus textus habet, *rediret, bellum illi ex hac cauſa conflaretur cum Arabibus latronum receptatoribus. Nam compertis damnis Herodes Arabem accuſauit apud Syriæ præſides dedi ſibi latrones poſtulans: quo audito latrones ad mille coeuntes belli ſpeciem præbuerunt. Herodes litem proſequens & latrones dedi & mutuum ab Arabe ſibi reſtitui poſtulabat: tandem res compoſita vt poſtulatis Herodis intra 30. dies ſatisfieret: quibus exactis Syllæus Arabs pactis non ſtetit; ſed Romam profectus eſt.* Quantum poſtulas temporis Caluiſi, vt hæc hucuſq; geri poſſint? Herodes ante abitum Romam verſus iam vexabatur latronum irritatorum incurſionibus; reuerſus Roma cum aucta damna cõperiſſet, putas quod Regnum ſuum diutius neglexerit? & non potius ad Syriæ præſides ſtatim retulerit? *Ingraueſcentibus vero malis, & turbata pace publica & Syllæo reo*, quamdiu putas rem diſtuliſſe Præſides? Numquid ſatis eſſe putas bimeſtre ſpacium ab Herodis reditu, quod intra *ſemel atq; iterum Herodes accuſet Syllæum Syllæus citetur*: atqui & quadrimeſtre & ſemeſtre largiar, vt habeas tantum, quanto quidem tempore pacem negligere prouinciæ limitaneæ, *vicinis Armenis iam res nouas agitantibus* ſub Auguſti fœliciſſimo imperio præſes nullus potuit. Cadat *compoſitio* tamen in æſtatem anni 39. detur exinde Iulius illis *pactis conuentis 30. diebus intra quos Herodi erat facienda reſtitutio. Syllæus* igitur Au-

Digitized by Google

guſto menſe *Romam abeat*, quod equidem puto illum longe ante feciſſe, primo ſc. vere. *Interim vero & Herodes à Præſidibus accipiat poteſtatem perſequendi armis ius ſuum. Expeditio trium dierum fuit eundo*, redeundo totidem; *munitionem latronum primo impetu cepit, damnum regioni præterea nullum intulit*, Menſis tamen integer inſumatur qui erit September. Octobri *referat Herodes ad Præſides*; *Arabes Romam ad Syllæum*, quid geſtum ſit. *Properatis* enim *nunciis* acta res. *Et Syllæus confeſtim Herodem apud Auguſtum accuſauit*, & nondum audiuerat Auguſtus *Herodem cum exercitu extra regni fines profectum. Literæ ergo Auguſti ad Herodem minaces, & Syllæi ad Arabas iactabundæ*, Nouembrem habeant. Tunc *Herodes legatos Romam miſit purgandi ſui cauſa*; iuerint Decembri; deſederint Ianuario etſi nihil eſſet quod agerent aut expectarent: *primo* enim *aduentu ne admiſſi quidem ſunt, iterum* petentes audientiam *ſtatim dimiſſi re infecta*. Exercebant tunc Auguſtum curæ Armenicæ & Parthicæ, itaq; veriſimile eſt Herodem illi ſuſpectum fuiſſe, ac ſi ſtudeat rebus Parthicis, occaſione vſurus ſi ſe Parthus commoueat. Redierint legati Februario ad Herodem. Quatuor exinde integros menſes dabimus rebus pendentibus, dum *Herodes malis & inſolentia hoſtium coactus rurſum mittit legatum Nicolaum*, is Iulium nauigando Romam inſumat, menſem Auguſtum Romæ, dum *Syllæo* præſcribi *diem dicit eumq; accuſat*. Tunc Cæſar habebat in recenti memoria numerum, quem Syllæus erat mẽtitus, occiſorum ab exercitu Herodis. Vide igitur, ne tempus longe breuius, quam 10. Menſium interceſſerit inter accuſationem & excuſationem. *Cæſar Nicolai oratione reconciliatus Herodi: literis vero Herodis filios perfidiæ inſimulantis eodem momento rurſum perturbatus*, etſi *non multo poſt ſcripſit Herodi*, menſem tamen Septembrem interpoſuerit, donec reſcribens Herodi *poteſtatem ei necis filiorum faceret*: & hæ li-

Digitized by Google

teræ afferantur Herodi per Octobrem. *Statim autem Herodes ex præſcripto Cæſaris, amicos Romanos Berytum conuocauit, filios in eorum conſeſſu accuſauit, damnatoſq; in Sebaſte ſtrangulauit*, dabimus tamen huic rei iuſtum ſpacium Nouembrem & Decembrem. Atq; hæc ſola pars hiſtoriæ Herodis temporum expreſſa notatione caret, quam in duos annos 39. & 40. digeſſi, nec vlla neceſſitate cogimur quin potius non paucis documentis vetamur in plures annos extendere; Ab hac vero nece filiorum Mariamnes inuenies circiter 14. menſes ad finem vitæ Herodis. *His enim fraude fratris Antipatri interemptis, Antipater paulatim venit in odium*: recenti vtiq; memoria facti: *quare & periculo & regni cupiditate inſtigatus patri quoq; Herodi, & fratribus cæteris Romæ per clandeſtinas literas ſtruxit inſidias*. Facta ſint iſta Ianuario. Februario *ſcripſerit Romam amicis, curarent ſe vocari, vocetur* Martio, *eat* Aprili *Romam. Ab hoc temporis articulo, dum ipſe abſens conuincitur inſidiarum in patrem, & parricidialis calumniæ in filios, vſq; ad eius diſceſſum ex vrbe Roma, dum Patri reuocanti paret*, Ioſephus diſerte numerat *menſes ſeptem*, admiratus ipſe, *tanto temporis ſpacio non animaduerſum ab Antipatro periculum*. Decembrem igitur impendat reditui. Verum *in ipſo aditu patriæ coniectus eſt in vincula, miſſæq; ad Cæſarem literæ ſcelerum eius nunciæ*, quibus Ianuarius cedat, & Februario *referatur ſententia mortis à Cæſare qua accepta Herodes, iam morbo implicitus, cædem filii properaſſe legitur, cui non amplius quinq; dies ſuperuixit*.

Cum hæc omnia ab anno 38. qui ludicro Olympico eſt ſignatus & ab anno 36. Iuliano, qui numeratur 28. Herodis pulcherrimo nexu inter ſe conſerta ſint, vt mirum ſi quis vel mutire contra audeat, nedum vt triennium inſuper inſeri poſſit: quæ igitur quæſo inſania eſt, velle Ioſepho memoriæ defectum imputare, quod tandem conſenſu egregio cum hac rerum ſerie annum quo mortuus Herodes

Digitized by Google

rodes numerat triceſimum quartum à captis Ieroſolymis, & addit certitudinis cauſa triceſimum ſeptimum, ex quo rex fuerit declaratus? Sciuit Ioſephus, inquit Caluiſius, annos regni fuiſſe 37. ſciuit bina initia eius diſtare triennio; at cum addere triennium ad ſummam debuiſſet, improuide ſubtraxit, pro 37. & 40. dixit 34. & 37. O rem miram; Si recte numerati ſunt anni 7. 13. 17. 18. 28. cur diffidis memoriæ numerantis & 34. eodem tenore, cur nullum hactenus labantis memoriæ argumentum? Sed plura de conſenſu hiſtoriæ Mortis Herodis cum cœlo & cum rebus Romanis ſequentur capitibus duobus proximis. Nunc illud peculiariter penſitemus: ſi diſtantia triennalis initiorum diuerſorum regni Ioſephum induxit in hãc hallucinationem, cum finiret hiſtoriam regni Herodis, non igitur circa initia huius hiſtoriæ lapſus eſt. Cur igitur Caluiſius ſupra argumentum petiuit ab anno 15. vel 18. quando Ioſephus nondum ad hunc ſcopulum finis regni, ſubductiq; annorum ſummæ impegerat? An non vel hinc patet quam anxie Caluiſius argumenta corradat ſuæ ſententiæ ſtabiliendæ, quam nullo iudicio. Verum operæ precium eſt excutere etiam alterum eius firmamentum. Ait igitur fol. 14. Epiſtolæ, *tunc Ioſephum mentis fuiſſe compotem, cum Herodem ægrotantem iam faceret ſeptuagenarium: nam ſi mortuus ſit anno 42. Iuliano, regni 34to, non niſi 67. annorum futurum fuiſſe.* Atqui hæc nihili ratio eſt. In antiquitatibus enim legimus περὶ ἔτος ἑβδομηκοστὸν ὤν: bello vero: ὢν σχεδὸν ἐτῶν ἑβδομήκοντα. Iam ſupra dictum, anno 47. ante æram noſtram, fuiſſe illum annos 25. natum; cum autem Iulianus 42. ſit 4. ante æram n. anno igitur Iulia. 42. habuit annos 68. egit 69. Si mortuus eſſet triennio poſt, habuiſſet annos 71. egiſſet 72. at qui ſuperat ſeptuageſimum, is nequaquam fere ſeptuageſimum dicitur agere, ſed is tantum

qui aliquanto minus quadam 70. natus eſt. Sed fundamenta erroris huius quo Caluiſius Herodem anno 42. dat 67. annorum, ſupra diſcuſſa ſunt ſuis locis.

Quemadmodum nec illud ſanum eſt, quod Caluiſius contendit, neminem dici ad ſeptuageſimum accedere, aut fere 70. annos habere, niſi qui iam inchoauerit 70mũ, Imo qui ipſiſſimum agit 70mum, is fruſtra diceretur *fere* ſeptuagenarius, *omnino* enim eſſet. Nihil igitur habet ex Ioſepho Caluiſius, quod Ioſepho ipſi opponat, ſola ſua coniectura nititur: qua fidem derogat Ioſepho: ipſe contra Ioſephus circa annum mortis Herodis vndiquaq; ſibi conſenſit pulcherrime; quod ex ſequentibus amplius confirmabitur. Tenemus quo anno Iuliano mortuus Herodes, nimirum 42. Nam quia mortuus regni à Romanis accepti 37mo, adde 36. ſolidos ad currentem 7. Iulianum quo anno declaratus eſt rex, conſurget 42. currens Iulianus. Et quia mortuus 34to ex quo cepit Ieroſolyma, adde ad currentem Iul. 9. quo cepit Ieroſolyma 33. conſurgit iterum Iulia. 42. currens. Caluiſius fol. 12. 13. epiſtolæ ſuæ præter alia etiam hoc in me reprehendit, quod *verbis Ioſephi vim faciam: nam ſi Ioſephus ad literam intelligatur, mortem Herodis ab eo reponi in Iulianum 43. non in 42. tantum enim abeſſe vt à 9. Iuliani menſe Iulio vt ipſe vult ad Paſcha anni 42. numerari poſſint 34. anni, vt ne quidem 33. ſolidi ſint quippe quibus tres fere menſes deeſſent.* At Demonſtratum eſt capite VII. fragmenta anni primi & anni vltimi more Iudaico & Romano populari in cenſum venire. Siue enim conſiderauerit Ioſephus, Romanum anni initium quod Herodes regnum acceperit ſententia primum ſenatus Romani, deinde exercitibus Romanis, primus de his triginta quatuor fuit menſium ſex vel ſeptem, vſq; ad finem anni Romanum, vltimus menſium trium à principio anni Romano vſq; ad mortem

Digitized by Google

tem Herodis: ſiue reſpexerit ad Iudaicum anni principium, quod Herodes rex Iudæorum eſſet: primus horum *34.* à menſe Siuan ad Niſan vltra *9.* menſes extendebatur, vltimus vero iam inceperat diebus 8. vel *14.* ante mortem Herodis. Nihil igitur nec abſurdi ego introduxi, nec noui apud Iudæos, adeat Caluiſius vetus teſtamentum & libros Regum, inueniet exempla. Sed exempla ſupra duo dedi ex ipſo Ioſepho quæ conteſtatiſſimum faciunt hunc eius morem in quorum altero ſolidi *26.* numerabantur *27.* in altero anni *13.* menſes 8. diſtributi inueniebantur in annos ciuiles 15. quæ exempla cum Caluiſius in mea Diatriba inueniſſet, tamen perinde ac ſi non vidiſſet ita diſſimulat, ita me fol. *12.* nouitatis & abſurditatis reũ agit. Nec videt homo incogitans, ſe ſuam ipſius ceruicem ferire: dum contendit Ioſephũ perperã numerare *34.* & *37.* voluiſſe. n. 37. & *40.* Et tamen interim mortẽ Herodis aſſignat anno Iuliano *45*. fol. *25. 26.* Epiſt. ſuæ. Ab æſtate vero anni *9.* vſq; in Paſcha anni *45*. ſunt non ſolidi *36.* quos tamen Caluiſius ipſe vult à Ioſepho ciuiliter numerari pro *37.* Cur ergo meum priuatum crimen facit, quod ſi eſt, ipſi commune eſt mecum? Tu vero lector & hoc cape argumentum Ioſephum ciuiles annos numerare, & vt hodie loquimur, incluſiue: quod menſium & dierum excedentium ſummas non adiecit ſummæ annorum, ſicut fecit in imperiis Augusti, Tiberii, Neronis, &c. deſcribendis; cum certiſſimum haberet, adeoque ipſe indicaſſet Herodem non deceſſiſſe eodem die quo cepit regnare: nimirum quia apud Iudæos moris eſſet, minutias iſtas integris ciuilibus annis attribuere. Conſidera vero & Cauſas quas Ioſephus habuit peculiares cur incluſiue numeraret, & hoc principium anni *34.* vel *37.* contemnere nollet, quippe non tantum Herodes vt Rex, ſed etiam ſubditi ipſius in tota prouin-

uincia per hos 8. vel *14.* dies more Iudaico ciuili literis contractuum aliiſq; ciuilibus negociis iam ſubſignare ceperant annum *34.* vel *37.* Herodis. Iam igitur & huic anno nomen erat datum à Regno Herodis, quod nomen illi anno tantiſper manſit, donec ſucceſſor Herodis certus eſſet. Accedit enim quod poſt mortem Herodis aliquantiſper vacauit regnum donec Auguſtus prouinciam inter tres Herodis filios diſtribueret, Archelao Ethnarcha Iudææ dato. Hactenus igitur annus dictus eſt Herodis Regis *34.* vel *37.* poſtea Primus Archelai Ethnarchæ.

Caluiſius fol. *11.* ex aliis locis Ioſephi nititur euincere, Ioſephum hic numerare completos. Ego vero niſi Caluiſius ſeipſum deciperet, & niſi ex illis ipſis locis quos ille ſibi putat ſeruire, argumenta ducerem pro anno *42.* tanti non facerem nec ſeriem hiſtoriæ nec morem Iudæorum, nec exempla Ioſephi, nec neglectos menſes ſuperfluos, nec regni vacationem, quibus 5. argumentis pugnaui hactenus: quo minus & ipſe mortem Herodis in *43.* Iulianum collocarem. Comparemus igitur & alia loca Ioſephi, vt ſenſum eius, completos numeret, an currentes, ex ipſo eliciamus.

Mortuus eſt Auguſtus Iuliano 59. Septembri qui in Iudæa menſe Niſan hucuſq; dicebatur. Auguſti Cæſaris vltimus ab eo die vſq; ad ſequentem Niſan dictus eſt in Iudæa quidem, Tiberii primus; itaq; Iulianus *78.* à Niſan fuit Tiberii Viceſimus. Hoc vero *viceſimo Tiberii*, Ioſephus ait *mortuum eſſe Philippum Herodi patri ſucceſſorem ab Auguſto ſurrogatum in Tetrarchia Trachonitidis:* & numerat *annum 37.* currentem *eius imperii*, adde *36.* ſolidos ad currentem *42.* prodit *78.* Iulianus currens vti conſtitueramus. Hic adde, ſi vis, Caluiſi *37.* completos ad tuum Iulianum *43.* quippe ex completis *34.* Herodis deſignatum, naſcetur tibi Iulianus

80. Ti-

80. Tiberii viceſimus ſecundus vel ad ſummum 21mus: contra verba Ioſephi Græca: Nam tu fol. 11. Epiſtolæ tuæ correctionem textus à Scaligero petitam ex verſione Ruffini diſſimulas quidem, at non occultas. Si enim ad currentem Iulianum 43. addas ſolidos 37. omnino non 79. vt tu ibi, ſed 80. Iulianus exibit, Sin autem 37. ſemel accipis pro currentibus ciuilibus, cur mihi iraſceris qui Ioſephum hac vna re ſecum ipſo & cum Romanis concilio, quod ſemper de currentibus loquantur.

Huic argumento ſolet obiici ſeries hiſtoriæ Ioſephi, in qua Philippi mors ſequitur geſta annorum ſequentium, poſt Vigeſimum Tiberii: vnde coniicere volunt, corrigendum eſſe textum Ioſephi: At ſi ordo textus ſeruandus eſt etiam in tempore: mira orietur perturbatio hiſtoriæ; quod patet ſi capita ipſa rerum hic congeſtarum ſigillatim conſideremus: qua ratione ſimul apparebit conſilium ſcriptoris in ordinandis his rebus.

Diuidit Ioſephus hanc hiſtoriæ partem inter Monarchas Romanos, vti illi ſibi inuicem ordine ſucceſſerunt: quippe Iudæa, cuius hiſtoriam profitetur, ad illos pertinebat. Sub Auguſto Iudæis tranſierunt anni 9. quos intra facta ſunt iſta. *Quirinius miſſus cenſum impoſuit: contra quem Iudas quidam ſeditionem commouit & oppreſſus eſt. Cum Quirinio venit Ceponius Procurator Iudææ; ſub eo Samaritæ Templum prophanarunt. Ceponio ſucceſſit Marcus Ambiuius: ſub eo mortua Salome ſoror Herodis. Huic ſucceſſit Annius Rufus, ſub quo mortuus eſt Auguſtus.*

Hinc tranſit ad imperium Tiberii; ſub quo quia Iudæorum gens in multas regiones erat diuiſa, in quarum ſingulis aliqua memorabilia contigerant; Ioſephus etiam multa narrationis facit initia, ſubinde reuerſus ad idem Tiberii principium, abſolutis rebus vnius regionis cohæ-

 renti-

rentibus inter ſe. Itaq; diſtributa eſt pars hæc in capita nouem. Primum eſt de Magiſtratibus Iudææ. *Tiberius e- tiam Gratum, & poſt annos 11. Pilatum miſit*; vbi commemo- rantur ſummi Pontifices quos quiſq; ordinauerit, vſq; ad mortem Tiberii. Secundo narrat quid ſub priori præſide Grato in Galilæa Herodis Tetrarchia factum ſit; *Tiberias ſc. ædificata ab Herode.* Tertio ad Parthos (. ſub quibus Iudæi Babylonii erant.) ſe vertit, ea proſequens quæ rurſum ſub Grato Iudææ præſide inde à principio Tiberii per annos Iul. 60. 61. acciderunt, *donec Germanicus in orientem mittere- tur.* Quarto nunc demum ad tempora Pilati venit, nar- rans quæ ſub illo facta Ieroſolymis principio magiſtratus anno Iuliano 72. *de Aquilis Romanis, de Aquæductu, de Ieſu Chri- ſto.* Quinto inſerit vnum aliquid, omiſſum prius tempo- ribus Grati, ad quæ pertinet: nam & loci ratione multum ſeparatum erat à cæteris rebus. *Iudæi ſub Tiberio Roma eiecti, & de Saturnini vxore Fuluia Paulina, quæ cum Iudæis habebat ne- gocia.* Hæc igitur facta Iuliano 64. ante Pilati magiſtra- tum. Sexto reuerſus ad poſteriora tempora Pilati, nar- rat *victos ab eo Samaritas, eoq; Pilatum accuſatum apud Tiberium & Romam miſſum & quæ interea Syriæ præſes Vitellius Ieroſolymis geſſerit ſub exceſſum Tiberii*, anno 82. Septimo abſolutis Ie- roſolymitanis & Iudææ rebus ſub poſteriori præſide Pila- to factis reuertitur ad Parthica, commemorans ea quæ vl- timis Tiberii annis acciderint, quorum cauſa *Vitellius in O- rientem miſſus. Tiberius enim Albanos in Parthiam arte induxit; & Vitellius Partho inſidiatus exterruit illum, vt fuga ſe è regno pro- ripiens collecto exercitu rediret. Tiberius itaq; Vitellio ſcripſit, pa- cem cum Partho faceret; cui tractationi Herodes Galilææ tetrarcha interfuit.* Iuliano 81. Octauo & his rebus expeditis, ad a- liam Herodiadum prouinciam venit, Trachonitidem ſc. referens quid memorabile ſub Pilato Iudææ præſide con- tige-

Digitized by Google

tigerit, *mors nimirum Philippi Tetrarchæ*, Iuliano 78. *& eius prouinciæ cum Syria coniunctio.* Nono deniq; loco & Galilæam luſtrat, cum Peræa narrans *bellum Herodis, Tetrarchæ regionum illarum, cum Arabibus*, annis 80. 81. 82. quod tempore coincidit cum rebus Vitellii in Iudæa Samaria & in Parthia geſtis, de quibus ſupra: qua de cauſa factum, vt bis referretur idem Vitellii aduentus Ieroſolymam. Vides Ioſephum ex his 9. rebus, vnamquamq; ſeorſim à principio ad finem perſequi, vt quidem & loci ratione fere diſſeparatæ erant. Non itaq; licet ab ordine conſignationis argumentari ad ordinem temporis, quod particulas attinet narrationum; multoque minus appoſitos expreſſe characteres temporis & numeros annorum ex conſcriptionis ſerie corrigere fas eſt.

Tandem legimus in Dione *anno Iuliano 51. Herodem quendam Romæ, à fratribus accuſatum trans Alpes in exilium eſſe miſſum.* Certum eſt non alium eſſe quam Archelaum Herodis filium, cui proculdubio Herodi Archelao nomen fuit: nam pleriq; filiorum & poſterorum Herodis, progenitoris ſui nomen geſſerunt. De hoc vero Archelao etiam Ioſephus narrat *accuſatum à Primatibus Iudæorum apud Auguſtum, regno motum & Viennam Galliæ*, hoc eſt trans Alpes, *relegatum eſſe anno 37. pugnæ Actiacæ.* Adde ſolidos 36. ad currentem 15. Iulianum, quo pugnatum ad Actium prodit currens 51. Iulianus, conſenſu pulcherrimo Ioſephi cum Dione. Mirum cur Caluiſius Apis hiſtoriarum, tam facile diſſimulet cellas & mella Dionis; cur componat 52. Iulianum cũ 37. pugnæ, numerans omnia complete contra morem Ioſephi, probatum capite antecedenti: Imo cur pugnam Actiacam confundat cum morte Antonii & Cleopatræ, qui duo caſus integro anno diſtant. Nam quod prouocat ad canonem Ptolemæi Mathematicum manuſcri-

Digitized by Google

ptum: ſuſpectam rem facit omiſſione verborum. Et quid ſi author Ioſephum Iudaice vtentem annis Actiacæ victoriæ, intellexerit Ægyptiace, Ioſepho enim annus à Niſan incipit, Ægyptiis à Septembri: Ptolemæus vero Ægyptius fuit: nec enim eſt mihi veriſimile, Ptolemæum vſum eſſe æra Iuliana, vt expreſſe affirmet, vt hic Caluiſius, de anno 52. Iuliano. Sed pergo. Dicit igitur Ioſephus, id eueniſſe Archelao *anno 10. regni*, alio loco dicit *anno 9*. Sit iſte completus ille currens, & aufer ſolidos 9. ab anno 51. relinquitur initio Archelai filii, & morti patris Herodis rurſum vt prius annus 42. Iulianus currens. Corrige denuo Caluiſi, ſi vis Ioſephum ex Dione, dic falſum eſſe affirmatum de anno nono, quando omnia complete numeras. Et hoc interim nota, te quoties argumentaris ex Ioſepho, toties ipſius numeros corrigere. Adeo quidem vt fol. 29. non verearis affirmare, *Ioſephum omnium & ſingulorum Herodiadum periodos imperii corrupiſſe, Herodis contrahentem, Reliquorum extendentem.* Quin potius miſſis correctionibus fatere quod res eſt, quicquid dicat Ioſephus, quamcunque conſtans ſit in ſua numerandi ratione, te illi non credere velle. Hoc ſi à te impetrauero dimidium accuſationis, quam in me texis fol. 12. Epiſtolæ, diſcuſſum erit. Ego enim hactenus interpretem ago Ioſephi & demonſtro, ipſum omnibus modis ſecum ipſo conſentire in dinumeratione annorum regni Herodis; fidem eius circa principia Herodis probaui ex Hiſtoricis Romanis: an & circa exceſſum Herodis certus ſit eius calculus (. certe rebus geſtis, quas narrat, inuentus eſt conſentaneus.) id vero ſequentibus duobus capitibus diſpiciemus.

CAPVT

CAPVT IX.

Demonſtratur charactere aſtronomico, nullum eſſe errorem in calculo Joſephi numerante annos Herodis 37. à primo initio currentes.

PRimo itaq; anno Tiberii vt cap. 7. probatum more Iudaico deſinente in Niſan primum menſem Iudaicum, qui finem anni 59. Iuliani proxime ſequitur, & ſic quintodecimo anno Tiberii, cuius mentionem facit Euangeliſta, incipiente menſe Aprili anni Iuliani 73. ſequebatur Ioannem ad baptizandum prodiiſſe circa Autumnum anni 73. Iuliani, & Chriſtum ad baptiſmum veniſſe anno 74. Iuliano incipiente, aut 73. finiente: quando Lucas illum dicit fuiſſe circiter 30. annorum. Hoc ſic conſtituto, & 30. ſolidis annis ſic præciſe definitis, ab anno 73. finiente ſubtractis, relinquitur finiens Iulianus 43. quando Chriſtum oportuit eſſe natum, ſi præciſa hæc ſumma 30. annorum eſſet: atq; Ioſephus Herodem Paſchate præcedentis 42. iam habet mortuum. Cum igitur perpenderet Euſebius, Chriſtum natum eſſe certo, temporibus Herodis regis: maluit Ioſepho fidem derogare, quam numerum Lucæ tricenarium, non accuratum fateri: quem hodeq; Baronius, Scaliger, Caluiſius aliique ſequuntur: Interim nemo illorum perpendit, an etiam aliæ circumſtantiæ mortis Herodis ſecundum dinumerationem Ioſephi reſpondeant. Primus Scaliger adiecit aliquantum diligentiæ, ſed non ſine violenta torſione textus Ioſephi, ex qua Ioſephum ipſum vix agnoueris: exemplo tamen mihi præiuit, ad circumſtantias diligentius expendendas.

Secuti ſunt & Mæſtlinus & Deckerius, qui quod Ego in charactere cæleſti, hoc ipſi vna mecum in Hiſtoriæ Romanæ characteribus accommodandis præſtiterunt. Ita

Digitized by Google

comprobatum tandem fuit non vna via, nullum ineſſe errorem in annis regni Herodis à Ioſepho proditis; nec præter *42.* Iulianum vllum alium eſſe annum, qui Characteres illos admittat. Iniuria itaq; facta eſt Ioſepho, dum ei fides circa annos imperii Herodis derogata, dum *mendum*, vt ait Caluiſius fol. *26.* Epiſtolæ, *inſigne* imputatum eſt, *quod ipſum fere infamem fecerit, & omnem ipſi fidem apud multos derogauerit.*

Cum igitur in vtraq; circumſtantia plurimum ſitum ſit, vtramq; explicandam ſumam, & primum quidem Aſtronomicam.

Exceſſus Herodis ſic à Ioſepho deſcribitur: *Eo tempore quo Saturnino Syriæ præſidi ſucceſſit Varus* (. id autem ſolenne tunc erat fieri Cal. Ian. initio anni Romani, qui erat ſecundum ſuperiora Iulianus *42.* mediante Hyeme.) *Herodes filium Antipatrum apud Varum Ieroſolymis præſentem accuſauit parricidii, conuicitq́; multis indiciis. Finito examine Varus pauca clam cum Herode locutus abiit Antiochiam; Herodes Antipatrum confeſtim in vincula coniecit.* Conſentaneum eſt non longe à ſe dimiſiſſe ne vinctum quidem. *Miſit etiam Herodes Romam literas & legatos, ſcelera Antipatri Cæſari nunciaturos, poteſtatemq́; puniendi rogaturos. Iiſdem diebus* (. quibus profecti legati.) *interceptæ literæ Antiphili & Acmes, ad Antipatrum, quib. meditatum parricidium clarius probatum fuit; adeo vt parum abeſſet, quin Herodes è veſtigio filium occideret: ſed morbo impeditus teſtamentum condit, & alteros legatos miſit Romã hæc quoq́; indicaturos, interim vinctum Antipatrum cuſtodiuit.* Hæc igitur facta ſunt menſe Ianuario anni *42.* Non legitur expreſſe vbi decubuerit Herodes, at multis poſtea coniecturis probabitur id fuiſſe circa Ierichuntem; nec veriſimile eſt hoc rerum ſtatu hac domus calamitate conſpectum vrbanæ multitudinis ferre aut vinctum Antipatrum Ieroſolymis detinere

ſine

ſine periculo potuiſſe: aut ingruente morbo quæſiuit amœnos Hierichuntinæ vallis ſeceſſus, vbi Alexandrium, vbi Herodium caſtella, vbi Phaſaelos oppidum in valle, Cypros arx ſupra Ierichuntem amœniſſima: magnis impenſis ab ipſo Herode conſtructa. Profectis ſecundis legatis mediante forte Ianuario *morbus Herodi ingraueſcebat*, per reliquum Ianuarii, per Februarium & per Martii primam partem *vt de vita deſperaret, quippe iam etiam pene ſeptuagenarius erat. Mirum autem in modum efferatus eſt, iræ impatiens, & amarulentus in rebus omnibus, opinione contemptus*: quo magis veriſimile ipſum abfuiſſe Ieroſolymis. *Acceſſit alia acerbitatis cauſa. Cum enim quidam Sophiſtæ didiciſſent, morbum Regis eſſe incurabilem, tempore vſi concitata iuuentute cum & rumor ſuperueniſſet, regem extinctum, deiecerunt Aquilam auream Templi, quod vbi relatum Duci exercitus regii, Dux cum militum manu comprehenſos illos duxit ad Regem.* Ecce vt diſcunt de morbo & deinde de morte Regis velut aliunde allata fama: ecce vt audent, proculdubio abſente Rege; ecce vt fama non ad Regem quippe abſentem, ſed ad ducem Regis, præfectum præſidio Ieroſolymitano perfertur; vtq; ille iniuſſu Regis (. nunquid omnino abſentis.) inuolat, rapit, & ad Regem (. vnius diei itinere aut eo minus abſentem.) abducit. Hæc initio Martii.

Herodes, cum ipſos vinciri mandaſſet, ἐξέπεμψεν εἰς Ιεριχοῦντα, καλέσας ἰουδαίων τοὺς ἐν τέλει. Optionem do vtro modo quis iſta vertat. Ego ſic verto, *Herodes iis in vincula coniectis dimiſit nuncios, Ierichuntem conuocans Iudæorum primores.* Vertat alius ſi vult, *Herodes Ierichuntem miſit nuncios, aduocans Iudæorum primores.* Quiſquis eſt qui ſic volet, ei ratio erit reddenda, cur Hierichunte ſolum aduocauerit primores. Nam Gelenii verſio plane eſt aliena à Græco textu ἐξέπεμψε, καλέσας. *Herodes ipſos vinctos Hierichuntem miſit, moxq; accitis Iudæorum primo-*

primoribus cum comparuiſſent, &c. dixiſſet potius αὐτοὺς ἐκπεμψας ἐκάλεσεν ἰουδαίων τοὺς, &c. Minime gentium. Erat Herodes in vicinia Ierichuntis, itaq; circumcirca dimiſit nuncios, conuocans primores: maxime Ieroſolymis, ibi enim erant principes populi. Hierichuntem autem vocauit illos, vt in locum capacem vnde ipſe non procul aberat, vt cum iis de propinquo agere poſſet: in anguſta enim arce non erat ipſis locus futurus. Si non fuiſſet Herodes ipſe prope Hierichuntem ſed Ieroſolymis, nihil erat illi ægrotanti potius faciendum, quam vt prouinciales conuocaret Ieroſolymam: imo ne vocatione quidem opus fuiſſet. Ieroſolymis enim primorum populi pars magna habitabat antea maxime inſtante Paſchate.

Cum igitur illi conueniſſent, Herodes ad ipſorum concionem in idem Theatrum venit lecticageſtatus, quod pedibus inſiſtere nequiret, ſeditioſos accuſauit, facinus concio improbauit. Herodes igitur Matthiæ adempto Pontificatu, ſucceſſorem illi dedit Ioazarum vxoris ſuæ fratrem; ſeditioſos viuos exuſſit, & luna eadem nocte defecit: quæ verba probe notanda, totidem enim ſunt in textu Græco. Inuenitur autem Eclipſis lunæ partialis digitorum pene ſex mane diei 13. Martii, anno 42. tribus horis ante ſolis ortum. *Regis vero morbus in deterius abiit, cuius ſymptomata multis* verbis recenſentur: quæ tamen omnia intra octiduum accidere potuerunt tertium iam menſem decũbenti, & iam antea mori viſo & pedibus non valenti inſiſtere, cum maxime vellet videri valens; *nihilo tamen minus Herodes ſpe morbi ſuperandi & medicos aduocauit*, (, rurſum Græca verba refero.) *& quæ illi præſcriberent, non eſt auerſatus, profectus etiam trans Iordanem ad Callirhoen, vt thermis experiretur*, rurſum hæc eodem tempore fieri potuerunt, quo auctus eſt morbus, aucta ſimul remediorum cura. *ibi cum viſum eſſet medicis corpus eius concalefacere* niſi fallor, ex itinere erat affectum,

Digitized by Google

fectum, & ventis Martio Menſe frigefactum: eſto tamẽ 2.
poſt vſum thermarum, durauerit q; hæc cura vſque ad 27.
Martii. *tunc igitur, demiſſus in refertum oleo ſolium viſus eſt animam agere: miniſtrantium vero clamore orto reſpiciens, & de vita deſperans, pecunias diſtribuit, & reuerſus eſt Ierichuntem*: ex quo datur intelligi, prius illum Ierichunte profectum, cum thermas peteret. fuerit hoc 29. Martii nam Callirhoe Ierichunti vicina eſt. *Ibi atra bile ſtimulante facinus immane meditatus eſt. Cum enim coiſſent in vnum ad ipſius mandatum* (.intellige, vt ſupra dictum.) *quotquot vſpiam eſſent alicuius nominis Iudæi; eorumq; multitudo magna eſſet, quippe tota natione euocata, parentibus omnibus, quod pœna mortis erat dicta inobedientibus* (.quibus eadem de cauſa fuit expectandus Regis reditus, deſederunt igitur Hierichunti per hos 7. vel 14. dies.) *omnes illos incluſit in Hippodromum, iuſſitq; vt ſe extincto omnes iaculis conficerentur, vt omnis Iudæa lugeat ipſius obitum.* Diligenter nota, quod non ſcribitur demum conuocaſſe primores totius gentis, poſtquam rediit Ierichuntem, ſed *congregatos iam tot & tales concluſiſſe ad necem.* Hæc facta exeunte 33. Herodis, incipiente Niſan 34ti. *Interim* dum crudelia iſta mandat, *literæ ipſi Legatorum redditæ ſunt, quibus ſignificabatur illi poteſtas facta à Cæſare puniendi filii: quibus nonnihil recreatus, tamen breui reuertentibus doloribus ſeipſum cultro ferire tentauit. Rurſum igitur orto ploratu, rumor extulit iam decedere Regem. Et Antipater extinctum ratus, cum cuſtode egit de laxandis vinculis: quod cum eſſet Regi enunciatum, ira percitus caput verberauit, erectusq; in cubitum, Antipatrum iuſſit occidi, & corpus condi in Hyrcanio*, caſtello vtiq; vicino, quod ad peculium pertinuerat Hyrcani & Ariſtobuli fratrum, quod habebant in Campo Magno, in quo & Ierichus ſita erat: quod peculium Hyrcano literis Cæſaris confirmatum aliquando fuit; & quod caſtellum Soror Antigoni prioris Regis vſq; ad Bellum Actiacum detinuerat.

Digitized by Google

Ita Herodes ineunte anno ciuili 34. regni maximi momenti rem perpetrauit, occiſo filio Antipatro, quem ſucceſſorem declarauerat.

Poſtea Herodes mutato teſtamento mortuus eſt quinq; diebus poſt occiſum filium.

Archelaus igitur filius eius & ſucceſſor declaratus, ante omnia funus curauit, nec conquiſiuiſſe ſed *protuliſſe* legitur *omnem ornatum ad pompam. Corpus funebri pompa deductum fuit Herodium vſq; per ſtadia non plus octo*, quod eſt milliare Italicum. Aderant omnes *primores Iudaæ* in Hippodromo concluſi, & *mortuo rege liberi dimiſſi. Archelaus dies luctus exegit non plures ſeptem*, quos intra funus curatum, *poſt quos epulo multitudini præbito, aſcendit in Templum, oſtentans ſe genti vt ſucceſſorem præclariſſima quæq; pollicitus: populo vicißim multa ab ipſo petente.*

Cum autem interea (per dies luctus) *ſeditioſi conueniſſent in Templo, lugendi cauſa combuſtos ab Herode, quem honorem ipſis non ſtatim impendere poterant metu Regis ſuperſtitis* (cernis vt nuper a ſit Eclipſis coincidens cum illorum ſupplicio) *iam Archelao in templo præſente, coitione facta vindictam flagitarunt occiſorum, & loco motionem Pontificis Ioazari ab Herode creati, ſurrogationem dignioris & ſanctioris: Archelaus quanquam offenſus annuit tamen: properabat enim Romam ad explorandam voluntatem Cæſaris. Miſſo vero tribuno tẽtauit illos placare, cui illi multiſq; aliis vno poſt alterum miſſis loquendi poteſtate adempta, ſeditioſis clamoribus obturbarunt, & concurſus ad illos populi factus eſt. Agebatur Paſcha* (φάσκα) *& dies Azymorum; itaq; magna gentis pars congregata erat in templo, qui cibos lugentibus ſubminiſtrarunt, nec enim puduit illos emendicare*, ne à templo digredi neceſſe haberent. *Cum igitur ſeditio maior metueretur, Archelaus, miſſo exercitu, populum templo eiecit, & repugnantium ad tria millia occidit: ita populus relicta feſtiuitate fuga dilapſus eſt.*

Et Archelaus propere ad mare deſcendit Romam nauigans; ibi ab

Auguſto confirmatus Ethnarcha Iudææ & Samariæ, reuerſusq́; Ioazarum ſacerdotio demouit ſucceſſore illi dato fratre eius Eleaſaro. Paulo poſt & hoc remoto Ieſum Siæ filium conſtituit. Videtur autem Ioazarus iſte poſtea reſtitutus fuiſſe.

Hæ ſunt igitur circumſtantiæ mortis Herodis quas paucioribus verbis explicare non potui, ne quid eorum, quæ anno Iuliano *42.* opponi poſſunt, diſſimulaſſe viderer.

Summa igitur hæc eſt, Eodem anno *42.* quem omnes Ioſephi computationes indicant, inuenitur Eclipſis accommodans ſe hiſtoriæ mortis Herodis vt patuit ex inſertis inter narrandum notationibus dierum menſiumque. Annis vero ſequentibus *43. 44.* nulla fuit Eclipſis ante Paſcha. Anno *45.* fuit quidem Eclipſis magna ſed inter *9* & *10.* Ianuarii, vel vt tunc currebat Iulianus, inter *7* & *8* Ianuarii quando Varus ſucceſſit Saturnino, nondum Herode ægrotante, & à qua ad ſequens Paſcha tres ſolidi menſes erant, qui nequeunt impleri rebus iis geſtis, quas Ioſephus poſt Eclipſin commemorat; nec poſt trimeſtre ſpacium luctus combuſtorum fuiſſet inſtauratus.

Sequitur igitur nec Ioſephi numeros, nec meam eorum interpretationem, qui currentes illos & ciuiles annos volo, in errore verſari: niſi dixeris Ioſephum de induſtria mentitum fuiſſe: quo pacto & valde oculatum & bonum Aſtronomum fuiſſe neceſſe eſſet. Ecquodnam igitur operæ precium mendacii tam laborioſi?

Confirmato anno *42.* Iuliano, ſupereſt vt Caluiſio reſpondeam, hunc *42.* impugnanti, & *45.* annum cum eius Eclipſi obtrudenti ad locandam hiſtoriam mortis Herodis: quod multis ille paginis agit à *16.* in *22.* Epiſtolæ ſuæ.

Digitized by Google

Primum, quod deſiderat, eſt Eclipſeos meæ contempta quantitas, ille enim totalem cum mora habet, ego minorem ſex digitis. Atqui nihil dicit Ioſephus de magna vel de parua Eclipſi, ſed ſimpliciſſime loquitur, *Ea nocte luna defecit*, nec totalem faciens, nec partialem.

Caluiſius vult, *totalem & horrendam eſſe debere, eo quod nullius præterea meminerit Ioſephus: quod eam allegauerit vt ſignum innocentiæ combuſtorum, & pœnæ Herodis.*

At multa ſunt, quæ diſcrimen facere poſſunt inter duas Eclipſes, non ſola magnitudo: quid ſi enim ſola coincidentia Eclipſis cum ſupplicio iuuenum in cauſa fuit? Num quid & Claudius de futura paruula ſolis Eclipſi concionatus eſt, non quod horrorem allatura fuerit magnitudo, ſed quod coincideret in ſuum Natalem? Præterea neque innocentes pronunciat Ioſephus illos ſeditioſos Aquilæ deſtructores, neq; quenquam alium allegat, qui eius rei ſignum ab Eclipſi deſumpſerit; ſed à magnitudine morbi argumentum illos pœnæ diuinæ deſumpſiſſe ait. Vbi vero Caluiſi vel *conſternatos iſta Eclipſi Iudæos* legiſti? vel *animis incuſſam religionem?* Nam prodigii cauſa annotatam hactenus conceſſerim, quod animos hominum mouerit hæc coincidentia: at huiuſmodi cum multa alia ſunt per ſe contempta, circumſtantiis vero elata & euidentia, tum præſertim Eclipſes qualeſcunq;. Fruſtra ergo tu partiales Eclipſes hiſtoricis adimis, cum interdum ſignandi euentus cauſa vel ſolam coniunctionem Lunæ & Veneris, & ſimilia referant.

Secundum in me dirigit Arietem Caluiſius, vbi inter Eclipſin meam & Paſcha vnum ſolum měſem habeo: Nam ille omnino tres menſes poſtulat, ſcilicet vt ſuam Eclipſin ex anno 45. Iul. nobis obtrudat. Primum tranſcripſit omnia morbi Symptomata, & contendit, vti narrantur poſt

Ecli-

Digitized by Google

Eclipſin, ſic etiam omnia poſt Eclipſin acceſſiſſe. Scripſeram enim ego, veriſimile eſſe quædam eorum ſtatim à principio morbi acceſſiſſe. Negat Caluiſius, *neq; enim potuiſſe fieri vt concionem haberet ad Comitia tot cruciatibus diſtentus.* Concedam an non nihil intereſt; nam in ægro tertium iam menſem decumbenti mirum nihil eſt omnia illa intra octo dies accedere. Tamen vt appareat, quam vilia Caluiſius proponat; contendam amplius multa eorum Symptomatum, quæ poſt Eclipſin commemorantur, tenuiſſe Herodem interim dum is accuſat ſeditioſos. *Concionari* inquis *non potuit?* Eſto per interpretem igitur ſit concionatus. Aut ſi non puduit ipſum lecticæ & geſtationis, ſi non celauit ſtandi impotentiam, cur celauerit difficultatem ſpirandi. Ægrum ſe videri ſuſtinuit, quid ni & ægrum ſe audiri ſuſtinuiſſet? Quæris *creſcantne vermes tridui ſpacio?* Quæro ego tunc an Ioſephus certum faciat, quo die primum vermes eruperint, quo die primum viſi à miniſtris, aut animaduerſi ab ægro? Tunc iſta notoria fiunt tunc annotantur, cum celari amplius præ magnitudine mali non poſſunt. Habeas tibi tamen & hos Vermes, recipio tibi, medicis non aduerſantibus, non tantum octiduo, quantum ego conceſſi, ſed etiam quod exprobras, triduo, quin & vnius diei ſpacio vermes creſcere in corpore putrido quale erat Herodis tertium iam menſem decumbens.

De medicis & medicamentis ſupra; gratulor tibi valetudinem; nam qui in hac palæſtra deſudarunt, concedent mihi plerumq; cũ morbo augeri & numerum medicorum & copiam medicamentorum. Mirum autem te non videre quod inde à principio morbi medicis vſus ſit, quippe qui *grauiſſime ægrotaret; adeo vt teſtamentum ſcriberet, euadere tamen cupiens,* Itaq; ſi poſt Eclipſin vel vnum inſuper me-

dicum accerſiuit, cauſam ea re Ioſepho dedit huius mentionis. Largior tibi tamen quicquid eſt tota Iudæa medicorum; omnes octidui ſpacio cogere poterit rex decumbens: quamuis non legamus vndiq; conquiſitos, ſimplici enim voce vtitur, *medicos accerſitos.*

Thermarum, inquis, *vſus lentum morbum oſtendit.* Nimirum iam tertium in menſem decubuerat ante Eclipſin; quæ te neceſſitas iubet plures morbo menſes petere, priuſquam cura ad thermas recidat?

Sed *Ieroſolymis* inquis *decubuit, inde in Thermas trans Iordanem iuit*, ſcilicet, vt longius iter ſit, plus temporis impendatur.

Quid ſi conceſſero, quantum erit lucrum tuum? Hierichus vnius diei itinere abeſt Ieroſolymis, aut minus. Ex montanis circa Ieroſolyma lacus Aſphaltis, in quem Callirhoe influit, conſpici poteſt.

Sed tu proba Regem decubuiſſe Ieroſolymis, diuerſum enim ſupra contendi. *Quia* inquis *conuocauit Magiſtratus Ieroſolymitanos.* Non hos tantum, ſed totius gentis primores ex omni prouincia. Quod vero hoc argumentum? Conuocauit ſed Hierichuntem. Tu tamen vnde habes Magiſtratus Ieroſolymitanos vocatos? *Quia, inquis, exquiſiuit ab iis, quorum conſilio aquila deiecta; illi vero culpam à ſe remouerunt.* Nimirum & ſomniari tibi lubet. Relege orationem Herodis ad conuocatos vtroq; in opere; ſomnium fateberis. Erant ſcio inter congregatos & Ieroſolymitani, ſed non hoc argumento. Nec ſequitur & Ieroſolymis fuiſſe conuocatos. Quid vero fol. 20. mihi imputas, *me confundere comitia bina?* Equidem tam verum eſt poſt reditum Herodis à thermis demum conuocatos quaſi per ocium totius gentis primores, quam verum antea dixeras conuocatos fuiſſe Ieroſolymæ magiſtratus, Rurſum tu fabularis; nec

Digitized by Google

nec ego confundo duo in vnum, ſed tu diſcerpis vnum comitium in duo. Quæras, cur igitur denuo Ioſephus indictionem comitiorum deſcribat, cur tam ſignanter, ſi non diuerſus ſit conuentus à priori? In promptu cauſa eſt, magnitudo crudelitatis Herodis fuit demonſtranda per multitudinem vna periclitantium, multitudo per ſummam euocationis ſeueritatem. Quod ſi attenderis ad textum Græcum, inuenies omnino conuentum ante reditum, Sic enim incipit, Ἀφικομένων, *cum conueniſſent.* Vis Modi hæc eſt, illo tempore iam congregatos fuiſſe, qui prius coiuerant, ſi nunc demum indixiſſet, an non putas, prius Ioſephum ab indictione fuiſſe incepturum? Ac cum prærupta huiuſmodi & crudelia cōſilia furor ſuppeditet, non eſt ne veriſimile quidem, Herodem illos in hunc finem qꝫ conſilii eſt, non furoris conuocaſſe vt occideret; ſed cum congregatos ſciret, in illorum cœtum ſic exarſit ſubito ſtimulantibus doloribus. Huic tu furori quindecim dies poſtulas, ſcilicet vt bene deliberatus furor ſit. Tertio loco in me incurris fol. 21. quod *mortuum Herodem pene eodem die ſepulturæ tradam.* Omnino Caluiſi ante finitos dies luctus, properabat enim Archelaus Romam, vt æmulorum conatus præuerteret. *Tanquam hominem*, inquis, *de plebe?* Scilicet quia regnum mortuo properata ſepultura non eripiebat, eripiebat vero Archelao ſucceſſori & plebeium ipſum facere minabatur, mora longior interpoſita.

Quæris, *nunquid dandi* dies *curando cadaueri, & condendo aromatibus?* Accipe præter ſeptiduum ſi tibi non ſufficit, alios etiam vel 30. dies, ſed poſt funebrem pompam ſed in conditorio Herodio. Scis enim quamuis ſepulto Chriſto, nondum tamen præteriiſſe vnctionis & condiendi tempus; venerunt tertia die Mariæ cum aromatibus. *Liberi* inquis *conuocandi erant, morienti adeſſe non potuerunt?*

runt? De incertis ſcribis. Quid enim impedit, affuiſſe? aut quid prohibuit pompam funebrem vel iis abſentibus deduci; aut an non quibuſdam abſentibus magis properandum fuit Archelao, quam præſentibus? *Sed euocandi erant vicini reges?* Puto Arabem dicis hoſtem & Archelaum Cappadocem ſocerum infenſum occiſo ſuo genero Regis filio, & νὴ τὸν Δία etiam Parthorum Regem. Nam vicina Romani habebant. Principes, Affines, Generi, Dynaſtæ conuocati erant & concluſi in Hippodromo, iamq; modo dimiſſi. Quid multis, funerationes noſtras Caluiſi habes in animo, vereor ne Iudaici valde diſſimiles. *At quid, rogas, apparatus ſi vulgus tantum ſpectator fuit?* Sed puto non ſpectatum veniſſent ii quos deſideras, quin veniſſent, ſpectentur vt ipſi; & quibus niſi vulgi oculis? *Apparatui etiam tempus poſtulas?* Ego ſupra ex textu oſtendi, non opus apparatu fuiſſe, ſed tantum prolatu; omnia enim erant in ſupellectili regia.

Tandem & luctum publicum ais decretum ad placandum Archelaum, eiq; poſtulas dies 30? Omnino veriſimile eſt: at putas ſi Archelaus etiam finem luctus expectaſſet, plus illum inde voluptatis habiturum fuiſſe, quam primo die quo vel Ierichunti in Comitiis, vel Ieroſolymis Paſchate decretum audiuit à ſenatu & populo? Nihil vides impedire quo minus durante luctu publico 30. dierum, Archelaus priuatum luctum ad legis præſcriptum finiat die 7. durãte luctu publico Romam eat. Omnes igitur tui arietes repulſi ſunt, confracti ſunt, inutiles redditi ſunt; Stat mors Herodis vt antea in anno 42. ſtat cum ea numerus annorum 34. currentium in Ioſepho, ſtat mea Ioſephi interpretatio.

Notandum hic Parentheſin inſertam paulo ante commemorationem Eclipſeos, occaſionem quibuſdam dediſſe, vt Eclipſin diuerſiſſimam, quæ facta eſt Iuliano 45. die 29. Decembris pro vera venditarent. Cum

Digitized by Google

Cum enim eo deueniſſet Ioſephus, vt narrandum eſſet, quomodo *Matthias pontificatu motus ſit, ſucceſſore Ioazaro:* occaſione admonitus & hoc refert, quomodo *idem Pontifex Matthias etiam prius Vicarium habuerit ad diem vnum, eo quod ipſe eo die impurus eſſet, & lege vetaretur à muniis eius diei:* id vero non tempore decubitus Herodis, ſed *die Ieiunii ſolennis*, quæ dies Expiationis erat: ea vero non vt hæc venditata Eclipſis in menſem Tebeth, ſed in menſem Tiſri incidit. Ad quotidiana namque ſacrificia non opus erat ſummo Pontifici Vicario in diem vnam, multi namque erant, qui ea peragere poterant, iure quiſq; ſuo. Ea vero die, qua ſolus ſummus Pontifex ingredi iubetur in ſanctum ſanctorum, quæ quolibet anno non ſæpius quam ſemel recurrit: neceſſe fuit, vt ordinario Pontifice ſummo impedito alius ingrederetur, qui & ipſe ſummus Pontifex eſſet. Nihil igitur Vicarius ille Matthiæ Pontificis, Ioſephus Ellemi, ad Eclipſin decembri ſecutam, nihil ad Eclipſin, quæ in morbum Herodis incidit.

CAPVT X.

Argumenta ducta ex Hiſtoriis Romanis illorum temporum, quibus efficitur vero conſentanea numeratio Joſephi, & mors Herodis in anno 42.

CHaracterem cæleſtem vidimus: tranſeamus ad circumſtantias rerum Romanarum, quas Caluiſius Chronologus alicubi malo exemplo perturbat, cum optime à me fuerint ordinatæ: quæ res vltra etiam quæſtionem noſtram ſe porrigit, vindicanda omnino in teſtimonium veritatis rerum geſtarum.

Herode mortuo, cum Archelaus Romam nauigaſſet, ſententiam Auguſti percepturus ſuper ſucceſſione, quippe Herodes teſtamentum

ſuum permiſerat arbitrio Auguſti: Auguſtus conuocato amicorum ſenatu; quos inter primum locum dedit Caio filio adoptiuo, nepoti ex filia, Iudæam & Idumæam & Samariam Archelao vt Ethnarchæ permiſit, ſine titulo regio, cæteris filiis Herodi Galilæam & Peræam Philippo Trachonitidem Auranitidem & Batanæam, Tetrarcharum titulo. Igitur domum reuerſi tres Herodis filii, quilibet in aſſignatam ſibi prouinciam conceſſit. Herodes vero & Philippus (. quod Ioſephus poſterius commemorat in Ant. poſt exilium Archelai, de bello vero, etiam tranſmiſſa iam morte Auguſti.) *ſuas Tetrarchias exornarunt, nouis vrbibus conditis, Herodes in Galilæa Sepphori, in Peræa ad Iordanem Betharamphtha, quam Iuliada mutato nomine dixit, vt cognominis eſſet Iuliæ vxoris Auguſti* (. Vide an Liuiada legendum, ſemper enim Ioſephus Liuiam appellat Iuliam etiam ante quam teſtamento Auguſti poſt mortem eius in nomen Auguſtæ & familiam Iuliam adoptata fuit. Et Euſebius Herodi tribuit ædificationem Liuiadis: Et Plinius agnoſcit Liuiada inter conualles Iudææ balſamiferas.) *Philippus vero in Paneade Cæſaream, in inferiori Gaulonitide ad ripam lacus Geneſareth Bethſaidam, quam à filia Cæſaris Iulia tranominauit Iuliada.* Hæc igitur Ioſephus in hunc modum recenſet: quibus addendum, quod cum Ioſephus obſequia Herodis in Auguſtum eiuſq; domum, profectionesq; longinquas ad ſalutandos excipiendos, deducendoſq; Auguſtum & generum eius Agrippam quoties in Orientem adueniſſent, ſingulari cura commemoret: nihil huiuſmodi Caio, qui & ipſe in Orientem eius Moderator futurus aduenit, præſtitum ab Herode, annotauit. Hæc igitur ad fidem hiſtoriæ Romanæ examinabimus, vt appareat etiam hinc, Herodem omnino ante Iulianos *46. 45.* & *44.* mortuum eſſe, ſcilicet anno *42.* Id vero quatuor argumentis colligimus. Primum eſt, quod Caius anno *44.* Roma diſceſſit, nec reuerſus eſt quoad vixit. Non igi-

Digitized by Google

igitur poſt annum 44. in conſeſſu amicorum Cæſaris hæreditatem Herodis cernere potuit, Ergo antea mortuus Herodes. Alterum, quod Iulia Cæſaris filia anno illo 44. ob impudicitiam exilio multata nunquam poſtea recepta eſt in gratiam: non igitur poſt annum 44. Philippus exulē honorauit, nomine eius Iuliadi impoſito vt patrem eius Auguſtum demereretur. Nam in Euangelio inuenimus quidem noua vrbium nomina Tiberiada, Cæſaream Philippi, quæ prius Paneas dicta, non inuenimus Iuliam vel Iuliada, ſed antiquum nomen loci Bethſaida, vt veriſimile ſit, damnata Iulia, nomen vrbi abrogatum fuiſſe. Oportet igitur ante 44. Iulianum hoc nomen Bethſaidæ datum eſſe, quando Iulia nondum adulterii rea, floruit gratia Patris. Ante igitur & Herodes mortuus & filii ſucceſſere.

Tertium eſt, quod Caius anno 45. pergens in Orientem, Ieroſolyma de propinquo præteruectus eſt, nec tamen Herodes eum conueniſſe aut ſalutaſſe legitur, nimirum quia in diurnis Herodis annotatum hoc non fuit, omnino igitur iam mortuum fuiſſe veriſimile eſt.

Quartum, quod Syriæ ſtatus tempore mortis Herodis talis à Ioſepho deſcribitur, vt nihil minus ex illo colligere poſſis, quam præſentiam Caii in oriente: aut iam deſtinatum Orientis Rectorem. Venit Roma Varus ſucceſſor Saturnino præſidi Syriæ miſſus ab Auguſto, non à Caio Orientis Rectore deſignato. Varus Antiochiam abit in conſuetam Præſidum Syriæ ſedem non ad Caium; mittit Herodes legatos ſcelerũ filii nuncios Romam, nullo Caii reſpectu nullis ad illum mandatis. Antipatro reuerſo in Iudæam & periclitanti, & omnia effugia circumſpicienti non venit in mentem Caius Moderator Orientis, ad quē confugeret. Omnia igitur hæc geſta ſunt ante Caii ad-

Digitized by Google

uentum in Syriam: & antequam is Orientis Rector deſignatus eſſet.

Hæc agnoſcens Caluiſius illud operam dat, vt probet Caium anno 45. per æſtatem adhuc Romæ fuiſſe, vt circa Pentecoſtes feſtum præſidere cognitioni Herodianæ potuerit; inde è veſtigio abiiſſe in orientem. Quod ſi obſineret, ſatisfaceret fortaſſis argumento primo & tertio, manerent tamen ſecundum & quartum. Caluiſius igitur aliter contra ſecundum excipit, quæ ſuo loco diſcutientur. In præſens adeunda nobis eſt Hiſtoria Romana, vt Caluiſio ipſum etiam 45. annum eripiamus.

Cæſari Octauio ex priore coniuge Scribonia nata fuit filia *Iulia*, ex Liuia liberos non habuit ſed priuignos duos Druſum & Tiberium. Hæc Iulia nupta M. Agrippæ duas illi peperit filias Iuliam & Agrippinam, & filios tres, *Caium Iuliano 26: Lucium anno 29.* & Agrippam poſthumum, *Mortuo vero M. Agrippa Iuliano 34.* Tiberius iuſſus eſt repudiata Agrippæ filia ex alia coniuge ducere Iuliam Agrippæ relictam viduam. At filios eius *Caium & Lucium*, Tiberii priuignos, *Cæſar adoptauit in nomen Cæſarum.*

Veſtitus puerorum Romanorum erat prætexta, qua completis 14. ætatis annis die natali poſita, virilem togam ſumebant, cuius moris ſimile quippiam habent Germani, cum armis accingunt adoleſcentulos, & cum in Principum aulis, aliquem è contubernio nobilium puerorum eliminant. Hos itaq; nepotes ſuos Auguſtus cum deſtinaſſet ſibi ſucceſſores, magna diligentia erudiendos, & artibus imperatoriis inſtruendos curauit; & *nondum poſita prætexta* (.ante ſc. 14. ætatis exactum, ineunte Iuliano 40.) *principes iuuentutis appellari, & Coſſ. in quinquennium deſignari ſpecie recuſantis flagrantiſſime cupiuit. Cum enim ineunte anno 40. ſenatus illos in ſequentem 41. Coſſ. deſignare vellet: Auguſtus*

ſtus Deos precatus eſt, ne vnquam tantæ neceſſitates Remp. Romanam circumueniant, vt conſulem minorem annis 20. habere cogatur. Ita factum ſenatus conſultum (. vt habet Monumentum rerum geſtarum Auguſti, quod eſt Ancyræ.) *& ex eo die quo in forum deduceretur quiſq; poſt annos quinq; Coſ. eſſet.* Addit Dion *tunc* ſc. anno 40. *Caio ſacerdotium ab Auguſto procuratum, & poteſtatem factam in ſenatum veniendi*, aliaq; tributa, quæ ſenatoribus ſolis tribui ſolita. Et circa illa tempora factum, quando Herodes Auguſtum offenderat.

Eodem igitur anno 40. Caius die natali prætexta poſita, virilem Togam ſumpſit, quo facto Calen. Ian. ſeqq. in forum deduci potuit, Lucius vero triennio poſt, ſc. anno 44. Eius rei cauſa Suetonius ait Auguſtum *Conſulatum 12. & 13. in hos annos.* ſc. 41. & 44. *petiſſe, vt ampliſſimo præditus magiſtratu filios in forum deduceret, ſuo quemq; tyrocinio,* ſc. Caium anno 41. Lucium anno 44. Id ita factum, *vt intereſſent conſiliis publicis* vt habet marmar. & Suetonius, *vt teneri adhuc ad ad curam Reip. aſſueſierent.*

Cum igitur videret *Tiberius*, quantopere Auguſtus Nepotes priuignos ſuos extolleret, *breui tempore ab exacto Conſulatu*, (. qui in præcedentem 39. Iulianum incidit.) cum eſſet ab Auguſto lectus Tribunitiæ poteſtatis collega in quinquennium, cum ei decreta eſſet Armenia res nouas ſpectans anno quo Caius & Lucius Coſſ. deſignati, anno ſc. 40. paulo *poſt quam Caius ſumpſiſſet virilem Togam, Lucius item maturus eſſet viris: Roma abiit* cedens adminiſtratione dignitatibuſq; decretis, (. quanquam earum nomen retinuerit,) *ne ſplendor ſuus orientium Iuuenum incrementis obſtaret*, vt vero alii, *quia mores vxoris Iuliæ*, quæ iuuenum mater erat, *ferre non poſſet*; *& Rhodum ſecedens* multos annos ibi commoratus eſt.

Statim vt hoc *ſenſit Parthus, rupto fœdere manum adiecit Ar-*

Digitized by Google

menia; quam credibile eſt deficientem à Romanis ad ipſum, cupide in clientelam ſuſcepiſſe. Quæ res ad magnum aliquem motum prouinciarum Orientis ſpectauit quo de & ſupra nonnihil & infra cap. *12.* pluribus. Neq; tamen legitur quenquam fuiſſe miſſum contra Armenos, erat enim decreta Tiberio Armenia, Tribunitiæ poteſtatis: ſummæ nimirum dignitatis, participi; qui rerum magnarum occaſiones ex deliberato neglexit; nec tamen illi ſurrogari alius poterat, niſi violata & imminuta eius poteſtate quæ ſacroſancta erat.

Deſignati iam Coſſ. Caius & Lucius, teneri adhuc circum prouincias exercitusq; dimiſſi, ſcilicet vt vſum rerum, & fauorem exercituum ſibi conciliarent. Et *Caius*, etiam Paterculo teſte, cum poſtea in Orientem mitteretur, *ante alias prouincias ad viſendum obierat*.

Anno *41.* Iuliano, vt dictum, Caius in forum deductus in Senatum ventitare cepit Anno *42.* circa Pentecoſtem vel poſt, præſidet Romæ in ſenatu amicorum Auguſti. Vides conſenſum tantum, ac ſi ex compoſito Ioſephus & Romani ſcripſiſſent. Quidam non attendentes ad totum corpus rerum geſtarum, colligunt ex eo quod Caius præſediſſe legitur in ſenatu, Conſulem fuiſſe, & pertinere iſta ad annum *46.* annum Conſulatus Caii. At non opus eſt ideo & Conſulem eius anni eſſe, ſufficit Auguſti filium, & deſignatum Conſulem eſſe: idq; cum alias tum præſertim, quia Iudæa de cuius ſucceſſione diſputabatur, non erat inter Conſulares, ſed inter Auguſti prouincias, primo beneficium, poſt etiam quaſi peculium Auguſti, & Tiberii, poſt deiectum Archelaum; vt Iudæi quoq; fatentur, *Regem non habemus, niſi Cæſarem:* quin igitur Auguſtus hic non plus filio tribuere poſſit quam ſenatui; quanquam ne ſenatus quidem habitus publice, legitur enim *Amicorum*

tan-

tantummodo *ſenatum conuocaſſe.* Reliquo igitur anni 42. & per annum 43. iuſtum occurrit ſpacium temporis, quod intra Caius, vt deſignatus Coſ. in annum 46. prouincias Exercituſq; pop. Romani obeat. Rediit ad Patris Augusti ſpectacula Naumachiæ, quæ in annum 44. incidunt, annum illum, quo *Auguſtus XIII. Coſ. Lucium filium in forum deduxit.* Durantibus ſpectaculis aut paulo poſt *Iuliæ impudicitia* in apertum prorupit, quam ob cauſam *eiecta eſt in exſilium* quamuis eſſet mater Caii & Lucii, vxor Tiberii. Probatur tempus ex Paterculo: qui hunc *triceſimum annum ait ante conſulatum Vinicii*, intellige excluſiue.

Caluiſius fol. 27. Epiſtolæ diuerſum contendit, ſuo quidem commodo; *relegatam eſſe Iuliam anno 45.* ſed amphora cepit inſtitui, currente rota cur vrceus exit? Tacitus enim ait *Sempronium Grachum 14. annos exilium toleraſſe, occiſum anno 59. Iul.* vnde ſequitur illum anno 45. vel 46. relegatum. At quid hoc ad Iuliam? *Adulter* inquis, *Iuliæ fuit Gracchus, & hæc cauſa exilii?* Quid hoc ad rem, Iulia ipſa relegata eſt anno 44 probatumq; hoc eſt documentis neceſſariis; Gracchus vetus erat adulter Iuliæ, viuo etiamnum priori eius marito M. Agrippa. Si potuit latere Auguſtum vſq; ad annum 44. potuit etiam latere illum vlterius vſque ad annum 45. & tum demum puniri. Falſum igitur eſt quod ſcribis Caluiſi, *Tacitum dicere, uliam eſſe relegatam anno 45.*

Paulo poſt, relegatam Iuliam decurrente iam anno quinto & vltimo Tribunitiæ Pat. Tiberii, *Caius profectus eſt Roma cum exercitu, vt Orientis moderator, bellum contra Parthum gereret.* Id ipſis ſpectaculorum diebus agitatum teſtatur etiam Ouidius de arte amandi, qui eo ipſo tempore, *cum belli naualis imagine Cæſar* ſatiaret oculos Romæ, pergit canere *Ecce parat Cæſar, domito quod defuit orbi* Parthiam ſc. ſubigere. Adeoque coincidunt iſta, vt nedum quidem prodita fuerit

Iuliæ

Iuliæ impudicitia. Non ſcripſiſſet enim Ouidius de Amoribus, ſi iam erupiſſet ira Auguſti. Nam is in omnes animaduertit nequitiæ filiæ ſuæ miniſtros; quis credat poetis illum aliquid fuiſſe remiſſurum; quos veriſimile eſt legiſſe Iuliam, vtpote Cæſaris filiam, delicias vndiq; cauponantem. Adeoq; & hæc Iulia videtur Ouidio cauſa fuiſſe exilii, ſeu carmina ipſi ſua crimini data ſeu inſuper ſpectator fuerit eorum quæ apud illam fierent. Sic enim queritur ipſe, *Cur aliquid vidi, cur noxia lumina feci?*

Ex eodem Ouidio & hoc habemus, Caium tunc adhuc *puerum* fuiſſe, adhuc *Principem iuuentutis* ſalutatum; nondum gloriari potuiſſe vlla re fortiter geſta; Nihil enim horum inuenit Ouidius, cum omnia cōquireret; ſola ſpe generis nititur. Conſentit hiſce quod *additus illi fuit rector Iuuentutis M. Lollius, qui comes illi fuit in Syriam vſq;.* Nondum igitur Coſ. tunc fuerat: non tacuiſſet enim hoc Ouidius, non puerum appellaſſet. *Cum tibi ſint fratres,* canit Ouidius, *fratres vlciſcere læſos*, intelligens forte Tiberium & Druſum, Auguſti priuignos, quorum Tiberius & vitricus erat Caii. Armenia enim à Tiberio domita, quo tempore ad Parthos defecit Tiberii prouincia erat. Hervvardus intelligit vterinos Caii, Lucium & Agrippam pueros. At cur eos potiſſimum vlciſceretur, cauſa nulla apparet.

Cum igitur exitu anni 44. Tiberius poteſtatem Tribunitiam quinquennalem depoſuiſſet, *Caius* viciſſim *& Lucius corroborati ſecundum locum ab Auguſto facile tutarentur: Tiberius* æmulationis materiam ſe inter & Caium ſublatam ſimulans, *poteſtatem redeundi Romam ab Auguſto petiuit: quod cum non impetraſſet, diu ſollicitam in Rhodo vitam egit*: maxime accedente Caii offenſione de qua iam ſtatim aliquid ſequetur.

De profectionis Caii tempore res eſt clariſſima apud Pater-

Paterculum, incidiſſe eam in poſteriorem partem anni Iul. 44. *Caius* enim *Roma profectus, cum in Aſiam veniſſet, Tiberius Rhodo tranſiuit in Chium* (. vt Dion.) *&* *Samum* (. vt Suetonius.) *eius ſalutandi cauſa: atq; ei Caius vt ſuperiori* inquit Paterculus, *omnem honorem exhibuit.* At nulla re Tiberius Caio ſuperior fuit, niſi Tribunitiæ poteſtatis conſortio cum Augusto: hac ſepoſita dignitate Caius & Rector Orientis, & Dux in Parthos & Coſ. deſignatus erat; vt priuatam prærogatiuam taceam, quod Caius Auguſti ex nepote filius aſcitus erat, Tiberius priuignus. Poſt finem vero anni 44. Tiberio exiuerat poteſtas Tribunitia. Ergo ante finem anni 44. Caius in Aſia fuit.

Caluiſius fol. 28. Epiſtolæ vt Caium anno 45. Romæ habere poſſit, diſceſſum eius ab vrbe accõmodat fini anni 45. hoc vſus argumento, quod Suetonius vitam Tiberii iam priuati quam egit Rhodi per biennium, deſcribens, vtitur verbis hiſce, *Et acceſſerunt maioris ſollicitudinis cauſa. Namq; priuignum Caium orienti præpoſitum, cum viſendi cauſa traieciſſet Samum, alieniorem ſibi ſenſit,* & reliqua.

Hinc vero Caluiſius non probat, neceſſario, Caium profectum, Tiberio iam priuatam vitam agente: contra manifeſtam literam Paterculi, qui rebus his interfuit. Sed hoc ſolum habemus ex verbis Suetonii, inter cauſas, cur Tiberius depoſita iam Tribunitia poteſtate tãtopere ſibi metueret, ſeq; ipſum in tantam ſolitudinem redigeret, etiam hoc fuiſſe, quod eo tẽpore, quo ad Caium veniſſet, alieniorem illum ſenſerit ex criminationib. M. Lollii Rectoris & Comitis ſui, factum. Quando Tiberius hoc ſenſerit, priuatus an Tribunitiam gerens poteſtatem, nihil ad textum Suetonii pertinet: ſufficit vt hæc cura Tiberium iam priuatum anxerit. Nec negauerim bis Tiberium cum Caio fuiſſe, ſemel Tribunitiæ poteſtatis conſortem cum

N obui-

Digitized by Google

obuiam illi aduentanti proceſſiſſet in Chium vſq; vbi & coluit illum eiuſq; comites, vt Dion refert, & viciſſim à Caio cultus eſt ob dignitatem quam gerebat ampliſſimam, vt Paterculus recenſet: iterum vero cum Caius è Chio tranſiſſet in Samum, pergens in Syriam, ibique moras aliquas (vt prius etiam Auguſtus.) necteret, interim dum Tiberius iam priuatus eſſet factus. Nam aliter ſalutat Magiſtratum gerens, aliter priuatus. Et credibile eſt Tiberium ſollicitum fortuna Caii priuigni, prima vice non longas moras nexuiſſe apud Caium, ne oſtentatione Tribunitiæ poteſtatis illum offenderet, eoque ſtatim vt eam poteſtatem depoſuit, ad Caium reuerſum, vt quantum, prius reſpectus dignitatis officiis dempſiſſet, id iam priuatus ipſe diligentia & obſequio penſaret. Tunc igitur luculentior occaſio fuit Caio, prodendi offenſionem in priuatum, quam prius in ſuperiorem. Tunc & verum magis apparet, quod ſcribit Suetonius *Tiberium in illo abiecto vitæ genere biennio ferè permanſiſſe.* Sed hæc vt vt habeant illud vnum nobis ſufficiat, quod nihil ex Suetonio neceſſario ſequitur, quo Paterculi affirmatum euertatur. Nec opus eſt vt Lipſius Dionem & Paterculum inter ſe committat, nam vt vides, faciliori via tranſigitur.

Adhuc igitur vincimus teſtimoniis Romanorum ſcriptorum, Caium anno 44. fuiſſe in inſulis maris Ionii. Videat igitur Caluiſius, quomodo illum reducat ſequenti anno Romam, vt præſideat cognitioni Herodianæ: nam per hiſtoriam hoc illi non licebit. Nos interim pergemus in hiſtoria Romana. *Tiberius* igitur, vt à ſe criminationibus Lollii ſenſit alienatum Caium, *queſtus fuit ſuper ea re* inter cæteros etiam *apud Sulpicium Quirinium, amicum ſuum, qui rem ad ſenatum detulit,* Romæ enim fuit, *culpam M. Lollio imputauit.* Taci. hiſtor l. 2.

Caius

Caius poſtquam venit in Aſiam (puta in Chium & Samum) *legatos miſit ad Regem Parthorum, iubens eum Armenia deſiſtere; cui Parthus ſuperbe reſpondit. Caius igitur ex Ionia tranſiuit in Syriam*, inde trans Euphratem profecturus ad inferendum Partho bellum. Tunc *Iudæam præteruectus apud Ieroſolyma non ſupplicauit; quod* cum eſſet renunciatum Auguſto, *laudatum in eo fuit quod Auguſtus exteras cæremonias*, vt fuerunt Iudaicæ, *contemneret*. Hæc Suetonius.

Vt vero Parthorum rex de aduentu Caii in Syriam reſciuit, mitior factus æquas conditiones admiſit, res ad colloquium redacta inter Caium & Parthorum Regem, in quadam Euphratis inſula; quo in colloquio Parthus Armenia ceſſit, iuxtaque M. Lollii perfida conſilia detecta.

Parthicis rebus compoſitis, & hoc Armenis adempto præſidio, Caius anno ſequenti 46. in quem Coſ. erat deſignatus ante quinquennium, *Armeniam ingreſſus rem ſtrenue geſſit*. Interea temporis *Auguſtus de M. Lollii verſutiis edoctus, eius loco Caio Rectorem miſit Sulpicium Quirinium Armeniam tenenti*, vt Tacitus refert, nulla Syriæ mentione facta. Itaq; Caius etiam Coſ. rectorem iuuentutis habuit; quod ante annos 8. non recte fuit à me negatum: Nec magis mirum, Conſuli rectorem addi, quam Duci contra Parthos & Moderatori Orientis, quippe has dignitates gerens puer etiam num appellatur ab Ouidio, virilem tamen togam iam habens.

Et quia ſunt, qui Caium anno 46. eo quod Conſul eſſet, Romæ neceſſario fuiſſe & ſic præſediſſe dicant cognitioni Herodianæ, addendum & hoc eſt ad illos conuincendos; Caium hoc Conſulatu functum abſentem certiſſime: id & antiquis temporibus Romæ licitum, factitatumque identidem, & iam Auguſti tempore vulgatiſſimum erat: cum non iam amplius ea vis eſſet huius magiſtratus, quæ

Digitized by Google

olim; & Principibus omnia ad ſe trahentibus Honoris potius vocabulum erat, quam poteſtatis, id largiens conſulis, vt annus ab eo denominetur, cum interim Poteſtas Tribunitia omnes Reip. partes complecteretur.

Abſentem vero Roma Caium anno 46. quamuis coſ. eſſet, præter cætera probat & *Epiſtola Auguſti ſexageſimo quarto natali ſcripta ad Caium* hoc initio, *Aue mi Cai, vbicunque hodie fueris.* At natalis 64 Auguſti in annum 46. Iul. incidit, Nam vt ſupra dictum eo anno quo coſ. factus eſt, anno poſt cædem Cæſaris patris, Iuliano 3. currente impleuit 20 annos, adde vtrinq; 43. ſolidos, Ergo currente 46. Iuliano Auguſtus impleuit 63. annos, egitque Natalem 64. abſente Caio ſuo, in Armenia vel Aſia.

Cum igitur creſcerent Tiberio pericula ex offenſione Caii in Aſia præſentis, ob cauſas ſupra explicatas: perſtitit ille in petendo reditu. Auguſtus vero rem omnem Caio permiſit. Accidit autem vt eo tempore Caius offenſior eſſet M. Lollio, cuius ſuggeſtionibus prius Tiberium odiſſe ceperat; & pro M. Lollio Sul. Quirinium Rectorem haberet: quare factum tandem, vt *Caius in reditum Tiberii conſentiret;* Scribit hæc Suetonius de M. Lollio vt ſuperſtite, Paterculus vero *mortem M. Lollii collocat intra paucos dies poſt colloquium cum Parthis:* diſſenſus exiguus & qui nihil ad noſtram materiam. *Caius re in Armenia proſpere geſta mox in colloquio, cui ſe temere crediderat, grauiter vulneratus, ex eo corpus minus habile habere cepit, maluit in illo extremo orbis angulo conſeneſcere quam Romam redire. Tiberius ſuperſtitibus priuignis Caio & Lucio Romam eſt reuerſus, cum ſeptem annos Rhodi fuiſſet, octauo quam erat Roma digreſſus, Vinicio coſ.* anno igitur 47. In Dione omiſſione aduerbii ἔτι contrarium legimus perperam, ac ſi Tiberius iam mortuis priuignis rediſſet. At mendum ſcriptorium vel hinc agnoueris, quod cauſam addit Dion, non cur mortuis, ſed cur ſuperſtitibus illis re-

lis reuerſus ſit; *gnarum enim diuinatoriæ artis omnia prævidiſſe, quæ illis eſſent euentura.*

Fine anni 47. *Lucius Maſſiliæ iens in Hiſpanias, Caius* ineunte anno 49. *in Lycia deceſſerunt.* Ita tenemus Suetonium qui in Tiberio vtrumq; *intra triennium*, puta annos ciuiles 47. 48. 49. & in Auguſto, 18. *menſium ſpacio*, & Paterculum qui *ante annum fere prius Lucium quam Caium mortuos* tradunt. Nam menſes octodecim & annus ſunt circiter, & diſpertiti ſunt in ciuiles annos tres: *Caius enim diu reluctatus, inuitusq; reuertens in Italiam, ex Syria Liburnica vectus in Lyciam ibi deceſſit*, reportatuſq; in Syriam eſt, vbi eius conditorium recentiores inuenerunt.

Cum ergo fortuna deſtituiſſet Auguſtum ademptis nepotibus, Auguſtus Tiberium priuignum adoptauit menſe Iunio, coſſ. Ælio Cato & Sentio, 27. annis ante conſulatum Vinicii incluſiue, ergo eodem anno 49. Iuliano.

Tunc etiam *quinquennio exacto à relegatione Iuliæ, populus extorſit Auguſto vt ex inſula in continentem illam venire permitteret*, locum Tacitus indicat *Rhegium*. Nec tamen rediit in gratiam, ſed exacto ibi alio decennio, poſt mortem Auguſti *extorris ærumnis & fame confecta periit.*

Hæc ſeries hiſtoriæ Romanæ, ex qua apparet, Caium adhuc anno 44. Roma abiiſſe, per annos 45. 46. & vſq; ad mortem in Iul. 49. abſentem fuiſſe. Quo obtento ſtabilita ſunt quatuor ſuperiora argumenta ducta ex Ioſepho, quod Herodes certo ante 44. Iulianum ſit mortuus, & diſſoluta ſunt quæ Caluiſius contra excepit. Supereſt vt videamus quid tertio ex illis oppoſuerit Caluiſius fol. 30. Epiſtolæ ſuæ. Argumentum eneruat eo, *quod denominatio vrbis Iuliadis à Iulia Cæſaris filia, referatur à Ioſepho longe poſterius, quàm eſſet relegata Iulia.* Ego vero ſic inſtruxi argumentum vt duo ſimul probem; primum, quod Bethſaida non

potuerit à Iulia denominari poſt annum 44. quo *Iuliam Auguſtus vomicam & carcinoma ſuum* appellare cepit, alterum, quod à Ioſepho relata ſint iſta loco non ſuo ſi ordinem reſpicias temporis. Nam vt ſupra dictum, hac in parte Hiſtoriæ Ioſephus certo non obſeruauit ordinem temporis, ſed ordinem locorum; primum enim explicat, quid poſt mortem Herodis, & poſt ſucceſſionem filiorum eius acciderit in potiſſima regni parte, ſc. in Iudæa, quo modo *Ethnarcha Archelao in exilium eiecto prouincia Syriæ contributa & ab Auguſto præſidibus commiſſa fuerit vſque ad eius obitum.* Deinde reuertitur ad idem principium temporis, narraturus, quid in reliquis duabus Tetrarchiis eodem temporis ſpacio ſub Auguſto & Tiberio fuerit geſtum. Ac etſi negari non poteſt, vrbes illas non vno anno abſolutas, ſed continuatam ſtructuram vſq; poſt mortem Auguſti; quippe & Herodes in ædificatione Cæſareæ duodecim annos conſumpſit: tamen nomina ipſis ſtatim in prima fundatione poſita ſumma ratio ſuadet. Nempe fauorem aucupati ſunt Auguſti maximis impenſis, & oſtentatione earum anticipata. Quis mihi perſuadebit, illos conſilium denominandi vrbes à familia Cęſaris, ſuppreſſiſſe vſq; ad tẽpus abſolutarum vrbium quando erant dedicandæ? Tantas impenſas, tantum operæ diſtuliſſe in incertum euentum? Interim nulla magna re demonſtraſſe ſuam in Auguſtum gratitudinem? Deniq; poſt mortem Auguſti, Iulia à Tiberio crudeliter deſerta & profligata, tum demum eius nomen renouare auſos in dedicatione Bethſaidæ? Pertinet igitur hoc lenocinium gratię Auguſti ad id tempus, quando Iulia floruit, ante ſc. exilium & annum Iulianum 44. antea igitur inſtitutæ fuerunt, nec aliter, niſi poteſtate ab Auguſto ipſo impetrata vel inchoari vel denominari potuerunt, vtcunq; ſe tempus ædificationi impenſum vltra

vel

Digitized by Google

vel Archelai exilium, vel Auguſti mortem extenderit. Quod ſi perrexerit Caluiſius pertinaciter, primam; denominationem Iuliadis inuenire ex ſerie hiſtoriæ Ioſephi; dicat igitur omnino, quando credamus id accidiſſe, poſt Archelai exilium ante exceſſum Auguſti? an poſt hunc etiam, imperante iam Tiberio: vtroq; enim tempore Ioſephus hanc denominationem commemorat? Videſne Caluiſi vt res quæ durat aliquot annos, nullo errore vel in principio vel medio vel fine durationis commemorari poſſit?

Concludamus igitur vel tandem hunc locum & pro conceſſo habeamus, ſiquidem verum dixerit Ioſephus Caium præſediſſe Romæ cognitioni Herodianæ, & Bethſaidam denominatam fuiſſe Iuliada à Cæſaris filia, omnino neceſſe eſſe vt mortuus ſit Herodes ante æſtatem anni 44. adeoq; & ante 43. ſcilicet anno 42. Iuliano. Nam & Caius ante quam pararet expeditionẽ in Parthos, Roma abfuit viſens prouincias, & Philippus ſi vel ipſo anno 44. impetrauit ab Auguſto poteſtatem condendi nouam vrbem in honorem Iuliæ filiæ, neceſſe eſt, vt prius per annum 43. ſuam Tetrarchiam tenuerit, luſtrauerit, ſitum locorum facultateſq; incolarum & reditus ſuos conſiderauerit; quam ad vrbem condendam animum applicaret.

Ego quidem nihil ſupereſſe video Caluiſio quod dicat, quam vt Ioſephum, confidentia vſus, denuo falſitatis accuſet, iactantiam ipſi vanitatemq; imputet, qui vt res Iudaicas magnifaceret, hæc omnia ſit commentus. At hercle mendacium illuſtriſſimum dixerit, & à tota vrbe, nedum ab aduerſario eius Appione exprobrandum: ſi Caius hæreditatem Herodis non creuerit, ſi tunc Roma abſens fuerit. Quæ ſi nemo alius, certe poſteri Herodis paſſim regnantes, multæque ex Romanis familiæ clariſſimæ,

qui-

quibus amicitia cum Herodiadis intercedebat, poterant refutare.

CAPVT XI.

Inquiſitio natiuitatis Chriſti per cenſum Auguſti &
Quod cenſum illum, in quem Chriſtus infans relatus eſt, Saturninus Syriæ præſes peregerit, longe ante cenſum Quirinii; quodque id non neget Lucas Euangeliſta.

HActenus de primo Charactere anni natalitii Chriſti, qui erat *Regnum Herodis*: ex quo plura non didicimus, quam quod Chriſtus ſit natus ſaltem ante Paſcha anni *42.* Quod ſi præterea nihil addidiſſent Euangeliſtæ; ſubſiſtendum nobis hic eſſet, nec poſſemus propius ad ipſiſſimum annum venire. Sequitur igitur ſecundus character, *Edictum Auguſti, vt deſcriberetur orbis vniuerſus: cuius edicti cauſa etiam Ioſephus cum Maria virgine profectus eſt de Naſareth Galilaæ in Bethleem ciuitatem Dauidis, vt deſcriberetur*; ſeu quod verſio antiqua habet, vt *profiteretur*. Vbi notandum primo omnium non ſemper idem eſſe, deſcribi ἀπογράφεσθαι quod τιμᾶσθαι; quod eſt cenſus nomine ſoluere certam pecuniæ ſummam aut certum nummum cenſualem. Nam & hæc eſt aliqua Deſcriptio, vt habet antiqua verſio, ſiue cenſus vel recenſio, vt habet Tertullianus; quando capita recenſentur eorumq; ſumma refertur in commentarios. Seruit quidem inuentum hoc politicum deſcriptionis, ſeruit inquam exactionibus & ſectionibus (. à quorum altero vox Teutonica Schatzung.) quam optime, at non ſemper cenſus agitur exactionis cauſa. Nam & ad mores vtilis eſt cenſus, & ad diſpertienda populi commoda; inter ſingulos & maxime omnium ad defenſionem Reip. Non dicit igitur

Lucas

Digitized by Google

Lucas Auguſtum exegiſſe partem aliquotam, puta viceſimam facultatum, vt factum Romæ anno 51. & 58. Iuliano: nec veriſimile eſt, Auguſtum id temporis Herodi tributum hoc impoſuiſſe, aut à ſubditis eius aliquid cenſus nomine exegiſſe, vt à prouincialibus. Nam quid differret regnum à prouincia, ſi eadem vtriuſq; eſſent onera. Hæc igitur deſcriptio quærẽda nobis eſt in Ioſepho inq; hiſtoricis Romanis, vt eius anno inuento natiuitas etiam Chriſti anguſtiorib. terminis circumſcribatur quã hactenus. Quod hiſtoricos Romanos attinet, longum eſſet originem & circumſtantias Cenſuum actorum omnes explicare; ſufficiat nobis Caſſiodori cõpendioſa mentio, *Cenſus*, inquit, *Romanorum ciuium primus Seruius inuenit, mox Auguſtus per orbem ampliauit*. Multi .n. cenſus acti nunc ſenatus nunc ciuium Romanorũ intra vrbem, nunc omniũ etiam extra vrbem, nũc cenſus Italiæ, nunc ꝓuinciarũ ſingularum. Primus Romanorum Cn. Pomp. *captis Ieroſolymis Iudææ tributũ impoſuit* ante mortẽ Herodis annis 60. Poſtea ſub ciuilib. Romanorum bellis *grauiſſimis exactionib. à Caſſio cõcuſſa eſt Iudæa*, Quod vero Auguſtũ attinet is *cenſum populi*, vt Suetonius habet, *ter egit, primum & vltimũ cum collega, medium ſolus*. Primus quidem illi actus *anno 18. cum collega M. Agrippa, qui ſequenti 19. Iul. per Gallias fuit continuatus*: vltimus *an. 58. cũ Tiberio Tribunitiæ Poteſtatis 11. collega*, quamuis vt ex Suetonio in Tiberio patet, *dilatus in 59. Iulianum*, Medius *Iuliano 38.* vt ex Marmore Amyrano ſuperſtite colligitur. Quod ſi de horum cenſuum vno intelligendus eſſet Euangeliſta Lucas, de medio qui in Iulianum 38. competit, accipi deberet: ſic vt inceptus anno 38. aut Romæ peractus, ſequentibus annis in prouincias tranſiuerit, anno *39.* in Syriam, anno *40.* in ſocium Iudææ regnum. Etſi enim Iudæa inter prouincias populi Romani tunc non fuit, at Herodis pater *Antipater ciuitate Romana*

Digitized by Google

donatus quondam erat, quod ius ad filium Herodem Iudææ regem tranſtulit, & Herodes cliens erat Auguſti, ſociuſque populi Romani; vt veriſimile ſit occaſionem deſcriptioni Iudææ præbitam à cenſu Romanorum ciuium anno 38. Iuliano peracto. Nam diuerſas fuiſſe cauſas vtriuſq; cenſus in confeſſo eſt. Romæ enim cenſum egit Auguſtus ex more antiquo: generales vero (*. omnium quæ poſſideret, & ſic etiam prouinciarum quas anno 19. Iul. pro ſe retinuit quas inter & Syria & Phœnicia fuere.) deſcriptiones faciendi conſilium anno Iul. 36.* referente Dione, *cepit* è rebus præſentibus; id enim factum ait ab Auguſto *perinde vt ſolent priuati*; *& propria quidem manu* exaratum fuiſſe libellum tradit Tacitus: indicat & argumentum, *Opes publicas, quantum ciuium Sociorumq;* (. quos inter & Herodis regni incolæ.) *in armis, quot claſſes, Regna* (. quæ inter & Iudæa.) *Prouincia Tributa aut vectigalia & neceſſitates ac largitiones.* Suetonius ſimiliter meminit *Breuiarii totius imperii, quantum militum ſub ſignis vbiq; eſſet.* De tali itaq; deſcriptione, qua capita cenſerentur regni ſocii rectius accipi puto verba Euangeliſtæ, quam de cenſu Romano ſolenni. Etſi enim illæ deſcriptiones inſtitutæ vt dictum ab anno 36. cenſus vero Romanorum ciuium anno 38. ſecutus, eoq; natiuitati Chriſti propior eſt: at neque abſurdum eſt quadriennium inſumptum ab Auguſto in congeſtione commentarii ſui, quippe quem ſua manu perſcripſit inter tot occupationes principales; præſertim ſi etiam ſocia regna, è quib. Iudæa fuit inſerta ſunt.

De reipſa, vt vides conſtat ex hiſtoriis Romanis, ſiue cenſum Romanorum ciuium anni Iul. 38. reſpiciamus, ſiue deſcriptiones Auguſti ab anno 36. ſurgentes: & conſentientes habet Euangeliſta ſcriptores Romanos: de tempore præciſo nihil dum niſi quod poſt 36. vel etiam poſt 38. Iulianum deſcriptio Euangeliſtæ quærenda. Coniectu-

iectuřam tamen ſuppeditant turbæ Parthicæ, factam deſcriptionem anno 40. nam *anno 39. Armenia res nouas ſpectans Tiberio tunc Conſuli decreta fuit, quam cum Tiberius negligeret ei ſequenti 40. Parthus, audito, Tiberium Rhodum ſeceſſiſſe, manum adiecit*, quam ob rem graue & atrox bellum toti Syriæ metuendum fuit à Partho, prouidendumq; Auguſto vt & ſocii in fide manerent, & Partho iuſto cum exercitu occurri poſſet: quam ad curam apprime neceſſaria fuit deſcriptio Iudææ, quippe cuius gentis magna pars degeret in Chaldæa ſub Parthi imperio: ne igitur Iudæa ad Parthos deſciſceret: vt factum ante 35. annos, Iuliano 5. cum iactura totius Syriæ. Et hæc coniectura etſi per ſe ſola non admodum firma eſt, confirmabitur tamen iam in ſequentibus ex Iudaica hiſtoria & Tertulliano.

Nam obſeruauit Baronius Cardinalis in hiſtoriæ Eccleſiaſticæ apparatu, locum ex Tertulliano contra Marcionem lib. 4. C. 9. & 54. ad deſcriptionem hanc inquirendam apprime idoneum. Verba Tertulliani; loco poſteriori: *Tam diſtincta fuit à primordio Iudæa gens per tribus & populos & familias & domos, vt nemo facile de genere ignorari potuiſſet, vel de recentibus Auguſtianis cenſibus, adhuc tunc* (. ſubaudio tempore eo quo Chriſtus miraculis claruit.) *fortaſſis pendentibus*, id eſt, locis publicis expoſitis. Putat non alienum à vero, cenſuales tabulas triginta iam annorum ætatem habentes adhuc ſub Tiberio in Archiuis extitiſſe Præſidum & ſacerdotum. Loco vero priori ſunt iſta Tertulliani verba. *Sed & cenſus conſtat actos ſub Auguſto nunc* (. tunc.) *in Iudæam per Sentium Saturninum, apud quos* (. cenſus.) *genus eius* (. Chriſti.) *inquirere potuiſſent.*

Clariſſime ait cenſus in Iudæa actos per Sentium Saturninum, vtiq; Syriæ præſidem, quib. cenſibus ſi genus Chriſti prodebatur, Chriſtus ergo cum parentibus ab hoc Sa-

Digitized by Google

turnino in deſcriptionis tabulas relati ſunt. Quod ſi quæ-
rere libet in Ioſepho hiſtorico Iudaico, quando Sentius
Saturninus Syriæ præſidem egerit (. tacent enim hoc Ro-
mani.) inueniemus, vt in ſuperioribus dictum, *anno Iuliano
38. quando Titus erat Syriæ præſes, ad quem Herodes profectus An-
tiochiam, illi reconciliauit Archelaum ſocerum, miſſum fuiſſe in Sy-
riam Sentium Saturninum, apud quem Herodes Syllæum Arabem ac-
cuſauit, & poſtea æſtate eius anni profectus eſt Romam: tempore quo
ludicrum Olympicum celebratum cui Herodes interfuit.* Ecce Sa-
turninum eodem anno miſſum in Syriam, quo Romæ cen
ſum Auguſtus egit. Si quæras amplius quamdiu manſe-
rit Saturninus in Syria, inuenies ex eodem Ioſepho annos
ſolidos 4. Nam anno 40. *interfuit Saturninus damnationi fi-
liorum Herodis Beryti:* Anno 41. exeunte *prouincia deceſſit, ſuc-
cedente Quintilio Varo.* Caluiſius fol. 30. Epiſtolæ ſuæ mo-
net lectorem, *me hoc non probare ſed ſaltem ex hypotheſi mea af-
firmare,* & verum monet: non enim hic aliud ago, quam vt
Natiuitatem Chriſti intra anguſtius temporis ſpacium
concludam, quam antea erat Regnum Herodis. At inte-
rim hoc ſciat lector Hypotheſin meam de exceſſu Hero-
dis anno 42. in ſuperioribus ſic eſſe comprobatam, vt à
Caluiſio refutari nequaquam poſſit. Caluiſius vero vel ſe-
ptennium cogitur Sentio largiri cum mihi etiam quadri-
ennium longum videatur: niſi quod deſcriptionis nego-
cium videtur longius tempus poſtulaſſe, cum alias (. Διετία
in Actis & Appiano, hoc eſt.) biennium fere Syriæ præſi-
dibus præſtitutum eſſet, Hactenus igitur teſtimonio Ter-
tulliani ſubnixi, retinemus Natiuitatem Chriſti in hoc
quadriennio, ſc: in 38. 39. 40. 41. Iuliano, vel arctius in 39.
40. Nam nec primo ſtatim anno 38. Saturninus deſcripti-
ones Iudææ ſocii regni fecit, cũ prior eius cura eſſet Syria
prouincia: nec ipſo in exitu ſuæ adminiſtrationis, exeun-
te ſc.

te ſc. anno 41. deſcriptionibus operam dedit, cum omnia pararet ad reditum; vt ita Chriſtus (. quippe natus exitu anni.) non finiente 41. naſci potuerit, ſed potius finiente 40. atq; ita vt veterum aliqui tradunt, *biennium fere tranſegerit in Ægypto*, ſcilicet annum *41.* & magnam partem anni *42.*

Quod ſi pergamus inquirendo an circa hos annos *39.* & *40.* Ioſephus meminerit alicuius deſcriptionis: ipſum quidem vocabulum nuſpiam comparebit, at interim rei ipſius non obſcura documenta circa finem anni Iul. 40.

Occiſis enim Herodis ex Mariamne Aſmonaa filiis Alexandro & Ariſtobulo, quod factum vltimo quadrante Iuliani 40. *Antipater filius Herodis cum Pherora Patruo conſpirare cepit in necem Herodis, conſciis fœminis quibuſdam regiis, quibus addicti erant & Phariſai, gens contumax. Nam cum omnis Iudaica natio iureiurando fidem ſuam Caſari & Regis negociis obſtrinxiſſet, ſoli Phariſai non iurarunt, cum eſſent numero ſex millia.*

Herodes mulctam illis irrogauit pecuniariam, quam pro iis exſoluit vxor Pherora.

Audiſne, vt *vniuerſa Iudaa* fuerit, circa hæc tempora vel paulo ante, omnino ad 40. *iureiurando adacta in nomen Caſaris & regis?*

Audiſne *obſeruatum numerum* eorum qui non iurarunt? Potuitne hoc fieri ſine deſcriptione capitum totius gentis? Nonne Oroſii verba ſuper hac re velut ex Ioſepho deſumpta ſunt:

Cum in vnum Caſaris nomen vniuerſa magnarum gentium creatura iurauit. Simul autem & circumſtantias perpende, cauſaſque veriſimiles exacti iuramenti; Parthus hoſtis, rapiens Armeniam, Iudæa contermina Parthiæ; gentes cognatæ, Herodes paulo antea ſuſpectus

Cæſari, & reus turbatæ pacis, exercitú in Arabiam ducto, & reconciliatio Auguſti proculdubio cum conditione deſcriptionis & iuramenti fidelitatis; quo Auguſtus extra metum eſſet defectionis Iudæorum ad Parthos. Itaque ſi hæc Ioſephi verba, recte comparata ſunt cum verbis Lucæ, etſi me non fallit coniectura de cauſa exacti iuramenti: iam non tantum hypotheticum, ſed plane neceſſarium argumentum habemus deſcriptionis Iudææ anno 40. peractæ, & Chriſti eo finiente nati: quando & Saturninus Syriæ præſes fuit & Auguſtus Romæ ante biennium cenſum egerat, qui ſequentibus annis etiam per prouincias ſolebat agi.

Verum hic ſolet obiici, deſcriptionem illam tempore Chriſti nati factam eſſe Luca teſte, non ſub Saturnino ſed *ſub Quirinio Syriæ præſide.* Sic enim ſonant verba Græca Αὐτὴ ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου quæ verba ſic vertit interpres, *Hæc deſcriptio prima facta eſt à præſide Syriæ Cyrino.*

Itaq; per hæc ſedecim ſæcula varie res eſt diſputata; cùm alii non attento Ioſepho, non Tertulliano, in hæc Euangeliſtæ verba vnice reſpicerent: alii circumſpectiores, quærerent, cur hæc deſcriptio diceretur Prima, cum non eſſet prima neq; Romanorum ciuium neq; prouinciarum neq; Iudææ, vt ſupra dictum. Præterea quæſitum qui factum vt Ioſephus nullam Quirinii mentionem ſub hæc tempora fecerit cum tamen aliquot annis poſt, anno ſc. 51. omnino Quirinium in Iudæa habeat, cenſus agentem & Syriæ præſidentem, quo anno Chriſtus omnium Chronologorum conſenſu iam aliquot annorum ætatem habebat.

Meminit Cor. Tacitus huius Sulpicii Quirinii, funus eius commemorans anno Iul. 66. Hic cum eſſet luculenta

occa-

Digitized by Google

occaſio percenſendi omnes eius honores, cum *eius conſulatu*, qui in annum Iul. 34. incidit, *mox debellatos Homonadenſes* (rem etiam Straboni memoratam.) *tum rectorem Caio Cæſari datum, Armeniam obtinenti & Tiberium Rhodi agentem ab illo cultum* recenſeat; tacet tamen Syriæ præſidem hucuſq; ſc. vſq; ad annum Iul. 49. Sequentia quidem ipſum omittere mirum non eſt vt quod ex indicio Flori (ſi Lipſii correctionem admiſeris.) *etiam in Africa rem ſtrenue geſſit contra Marmaridas*, quodq; *poſt Archelaum relegatum à Ioſepho Syriæ præſes* agnoſcitur. Nam illa tantum percenſere Tacito propoſitum, quibus veluti gradibus Quirinius ad Tiberii gratiam conſcendit: quæ inter nulla Syriæ mentio, cum Armenia tamen vicina commemoraretur. Sed nullum præcipuum firmamentum ponam in Taciti ſilentio; fuerit inter parua præterita prouincia in pace adminiſtrata, Ioſephum vero quis non miretur ſummopere ſi Quirinius ante annum 51. præſes Syriæ fuit, hoc iam ab illo ſcriptore ne verbulo quidem attingi; quãdo Quirinium non perfunctorie, ſed ſummo ſtudio deſcribit, *Quis, Quantus vir, anno Iuliano* 51. *ab Auguſto miſſus in Syriam, per* Iud*æam cenſus egerit, Archelai domo vendita inq; fiſcum Cæſaris redactis eius bonis.* Hic honores Quirinii ad conſulatum vſq; percenſens, cur non inter cauſas noui magiſtratus commemorat & hanc, quod eundem ille iam antea quoq; geſſerit? Nam etſi Ioſephus & alia reticet, in Quirinio quidem, iter eius cum Caio in Armeniam; in Saturnino vero, quando eum inter iudices filiorum Herodis collocat, prouinciam Syriam: at diuerſiſſimæ cauſæ ſunt. Quirinii iter Armenicum occupatio erat, non honoris, ordinarii gradus, & Saturnini prouincia Syria iam antea nota & nominata erat; maiuſq; erat ad extollendum Saturninum conſularem dixiſſe, quam præſidem Syriæ, quippe illud huius cauſa erat:

Et neu-

Et neutra mentio ſic ad rem attinebat, vt hic ad rem erat, Quirinium, ſi fuit, fuiſſe & antea Syriæ præſidem dicere. Sed neq; facile reperias exemplum, bis datam eidem prouinciam eandem, maxime ſub Auguſto: nam ſub coſſ. accidere facilius potuit, vt idem primo prætor aut Procoſ. obtinuerit prouinciam, eandemque iterum coſ oriente bello ſortiretur: Syria vero inter Auguſti prouincias erat, nec ſorte ſed Auguſti voluntate aſſignabatur, & pacata erat vt plurimum circa hos annos.

Adde nunc Tertulliani antiquiſſimi ſcriptoris teſtimonium; qui nullum operæ precium fecerit, Marcionem hæreticum ad Saturnini cenſum ablegans, ſi is non à Saturnino ſed à Quirinio fuiſſet peractus. Nam quod quidam, quos inter Franciſcus Harræus, huic diſſenſui ſic mederi nituntur, vt *Quirinius cenſum demandatum per Saturninum egerit:* id moribus & conſuetudinibus Romanis, præſertim ſub Auguſto, non demonſtrari poteſt conſentaneum. Quemadmodum nec hoc eneruat teſtimonium Tertulliani, quod iidem qui primi hoc protulerunt, exiſtimant, *Chriſtum quidem natum anno 44. quo anno Auguſtus XIII. coſ. fuit, eoque cenſum illius anni per Iudæam actum Auguſtianum dici à Tertulliano: in quem cum infantem Chriſtum relatum eſſe incertum eſſet, ideo Tertullianum allegaſſe & cenſum alium poſt annos 5. anno Iul. 49. peractum coſ. Sentio Saturnino, à quo cenſus ille denominatus ſit, in quem Tertullianus putet certò relatum Chriſtum.* Minime gentium. Cenſui nomen eſt ab Auguſto non vt conſule, ſed vt cenſore, nec conſulum erat munus cenſus agere: ſed erat Auguſti Monarchæ munus deſcriptiones facere omnium quæ poſſideret. Erat Tribunitiæ poteſtatis per decennia ſingula repetitæ munus, prouidere, ne per Iudæam in limitibus Parthicis, in prouincia Auguſti propria tumultus exiſteret, ne fides regni labaſceret: & quas deſcri-

deſcriptiones Auguſtus Romæ anno *38.* ceperat, illas Auguſtus per præſides prouinciarum (. minime vero præſes per alium velut abſens ipſe, & Auguſto poteſtate æquatus.) peragebat in prouinciis. Neque veriſimile eſt viuo Herode & Archelao ſæpius quam ſemel deſcriptiones in Iudæa factas. Aduerſatur & Dion *in anno 49. Iuliano. Alia per alios hoc anno geſſit, Auguſtus deſcriptiones ipſe ſe ipſo fecit* (. non per Saturninum coſ.) *Et deſcriptiones quidem tantum eorum qui in Italia, nullius extra Italiam,* (. non igitur Iudææ.) & *deſcriptiones tantum locupletum, non tenuium,* (. è quibus erat Ioſephus cum Maria & Chriſto filio.) *Et ne vt cenſor hunc cenſum agere videretur aſſumpſit ad hoc negocium gerendum Proconſulare* (. non conſulare.) *imperium*; ſcilicet quia Italia erat inter Prouincias Procõſulares, in quas adhuc à Populo mittebantur præſides plebiſcito facto: Auguſtus Italiam prouinciam & Proconſulare imperium in hunc annum à populo petiuit. Itaq; cenſus quos nouem annis antea per Iudæam Saturninus egit, & ipſi Auguſtiani fuerunt quippe in Syria Auguſti prouincia & acti ſunt neutro conſule; ſtatq; inconcuſſa authoritas Tertulliani, & coniectura validiſſima, Sentium hunc Saturninum fuiſſe præſidem Syriæ, quando cenſus Auguſtianos in Iudæa peregit: & conſentiunt vt ſupra vidimus, hiſtoriæ Romanæ.

Hiſce perpenſis, alii vt obiectionem diſcuterent propenſos ſe demonſtrarunt ad ſtatuendum, Paragraphum Euangelii ſupra græce exſcriptum, non eſſe ipſius Euangeliſtæ, ſed appoſitum ab alio quodam ad marginem poſtea in textum irrepſiſſe; nihil itaq; mirum eſſe, ſi is à veritate reperiatur alienus. O rem exempli peſſimi, ſi eſſet, ò temeritatem incredibilem ante iuſtum omnium circumſtãtiarum examen: ò vero vere gratulandam Chriſtianis omnibus diſcuſſionem huius nodi, quæ ipſos tam deformi neceſſitate penitus liberat.

Digitized by Google

Exiſtent alii, qui vbi legerint, *Quirinium anno 46. Iul. miſſum eſſe ad Caium in Armeniam, eius iuuentutis moderatorem indeque cum Caio per Syriam reuerſum in Lyciam, Romam verſus*; tunc igitur ſub Caio Orientis Rectore Quirinium tenuiſſe Syriam & cenſus egiſſe per Iudæam, ſtatuere volent.

Errat vero quiſquis hac exitum quærit: nullo verbo vſpiam indicatur, Quirinium eo tempore quicquam egiſſe per Syriam; nedum præſidem eius egiſſe (. & qui poſſet vel hoc vel illud Caio ipſo Syriæ Rectore.) quod quicquid fuiſſet, à Ioſepho ſilentio præteritum minime fuiſſet. Sed & tempus hanc ſolutionem deſtituit. Quirinius enim anno 46. Iul. venit in Armeniam: hodie vero nemo eſt qui neſciat, Chriſtum aliquot annis ante natum fuiſſe.

Ipſe ante annos 8. ſic tranſigendum ratus ſum: cum Quirinius anno 34. Iul. coſ. fuerit, & Tacitus affirmet illum *mox à conſulatu* id eſt, Iul. 35. *triumphum meruiſſe in Cilicia* Syrię contermina, cum etiam inde à Pompeii temporibus Cilicia Syriæ prouinciæ coniungi cepiſſet: Quirinium igitur per annos 35. 36. & Ciliciæ & Syriæ præſidem anno 36. quo anno *conſilium deſcriptionum Auguſtius cepiſſe* legitur, edictum ab Auguſto miſſum promulgaſſe per Syriam & Iudæam; *cum vero in tribus populi Romani prouinciis noua bella orirentur*, peragi non potuiſſe donec anno 39. 40. 41. Saturninus Syriam prouinciam teneret: tunc igitur cenſum à Quirinio primum inceptum, in Iudæa à Saturnino fuiſſe peractum.

Specioſa ſolutio, at æque inſufficiens. Non tantum enim merum eſt de hoc commento ſilentium apud Romanos & Ioſephum; ſed quod ſemper velut Gorgonis caput obiicio, non commemorat Ioſephus inter honores Quirinii, prouinciam Syriam prius etiam adminiſtratam, cum eſſet occaſio luculentiſſima mentionis huius, quippe nunc

Digitized by Google

nunc iterum ingrediente Quirinio in Syriam prouinciam ſuam. Adde quod non dicendum fuiſſet, *Hæc deſcriptio primum facta ſub Quirinio*, ſed *hæc primum decreta ſub Quirinio.*

Tandem igitur extitit, qui nodum difficilimum dexterrime diſſolueret, Nobilis & Ampliſſimus vir D. Ioannes Georg. Hervvard. Sereniſſ. Bauariæ Duci à conſiliis ſecretioribus & Prouinciæ Cancellarius, opere Chronologico edito: à fol. 188. in 202. vbi monet non recte verſum, *Hæc deſcriptio prima facta eſt à præſide Syriæ Quirinio*; quod equidem ſtatim ſedit animo meo. Nam ad hunc ſenſum exprimendum opus fuiſſet totidem omnino verbis, Αὕτη ἡ ἀπογραφὴ ἡ πρώτη ἦν τῶν ἀπὸ Κυρηνίου ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας γεγονυιῶν. Nunc vero deſunt particulæ ἡ, τῶν, ἀπὸ nec adeſt ἦν, & γεγονυιῶν, ſed pro his ἐγένετο, nec poſtponitur voci Κυρηνίου vox ἡγεμονεύοντος. Reſpice rurſum ad textũ qui ſic habet Αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου: & quære verſionem eius aliam, imo traditam ab Hervvardo conſidera, iuſtamq; deprehenſam amplectere. *Hæc deſcriptio prius facta eſt, quam præſideret Syriæ Quirinius.* Vult dicere; hæc non fuit illa deſcriptio, de qua fere ſola hodie (. Lucæ tempore.) loquuntur & ſciunt Iudæi quando Quirinius Archelao pulſo in exilium, Iudæam Cæſari tributariã fecit, indicto cenſu in prædia, domos & capita, de quo cenſu quærunt Iudæi à Chriſto, *Licet dare cenſum Cæſari* nec ne? & in Actis Apoſtolorum, I*n diebus cenſus:* ſed facta eſt illa deſcriptio ſub qua Chriſtus natus longe antea. Reliqua diſcutiuntur ex grammatica. Græcis enim πρῶτος, crebro vſurpatur pro πρότερος, vt Ioannis 1. verſ. 15. & 30. ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. *Venit poſt me vir, qui ante me factus eſt quia prior me erat.* Πρῶτος δεύτερος, & reliquæ voculæ ordinis, conſtrui ſolent cum genitiuis immediate adhærentibus, vel intercedente verbo temporis, ſi longior eſt Ge-

nitiui circumſcriptio vt hic. Plane magnam habet Emphaſin vox ἐγένετο præſertim hæc phraſis πρώτη ἐγένετο, id eſt, manifeſtiſſime πρότερον ἐγένετο; & ordo conſtructionis, in quo præcedit vox ἡγεμονεύοντος. Nam facta eſt hæc deſcriptio non abſolute ante Quirinium natum: ſenex is erat, ſed ante præſidentem Syriæ Quirinium. Quæ adeo cauſa eſt, cur Lucas non vt paſſim Ioſephus ἡγεμόνος voce vtatur, ſed participati ἡγεμονεύοντος. Nec minus pulchrum exemplum eſt & Ioannis 15. v. 18. ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκε: Me priorem vobis odio habuit,

Nec alio ſenſu puto à tribus Euangeliſtis nominari πρώτην ἀζύμων, quã Ioannes nominat πρὸ ἑορτῆς τοῦ πάσχα. Nã addit vnus, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα: cõſtat vero ex Leuitico poſt eſum agni paſchalis ſuccedere ſeptẽ dies Azymorum. Paſcha. n. immolabatur quartadecima, ſequẽs quindecima erat prima Azymorũ. Tres igitur Euangeliſtæ manifeſtiſſime nõ quindecimã ſed præcedentẽ quartamdecimã non quæ ſequitur agnum paſchalẽ, ſed illam in qua (.finiente.) oportebat immolari Paſcha, nominant πρώτην ἀζύμων. Incommode igitur verſum eſt, *Prima Azymorum*, verti debet, *Dies præcedens Azyma*, vtpote in cuius fine ſiue veſpera incipiunt Azyma, ſcilicet cum ipſius agni eſu, ſi is legitima die immoletur, tunc vero vna veſpera citius propter translationem Paſchatis, quæ fiebat ſine translatione Azymorum: quæ cauſa eſt cur dies illa potius ab Azymis denominetur, quam à Paſchate. Confirmo interpretationem duobus argumentis. I. Euangelium vſurpat τὰ ἄζυμα genere neutro pro ritu, nõ genere fœminino pro diei denominatione. II. Idem, quando vult dicere, *Primam ſabbathorum*, dicit Μίαν Σαββάτων, non πρώτην Σαββάτων.

Cum igitur omnium Græce doctorum iudicio conſtet ſic optime verſum eſſe hunc locum Lucæ 2. multoque emen-

mendatius, quam habet antiqua verſio: ſpero omnes acquieturos hac ſolutione obiectionis prius propoſitæ; & ſuſpiciones ſi quæ fuerunt, defectus aut mendi in Euangelio, animis excuſſuros. Non enim tradit Euangeliſta, deſcriptionem hanc fuiſſe primam omnium, nec peractam à Quirinio dicit: ſed prius factam aſſerit, quam præſideret Syriæ Quirinius; quod veriſſimum eſſe teſtatur hiſtoria hactenus allegata ex Ioſepho: Quirinium ſcilicet 9. vel 10. annis poſt mortem Herodis veniſſe in Syriam, Chriſtum vero natum ante mortem Herodis plus anno integro: itaq; deſcriptio de qua Lucas, 11. ſolidis annis anteceſſit Quirinii poteſtatem in Syria.

Itaq; veriſimile eſt, quo tempore Chriſtus annos natus duodecim Ieroſolymis feſto Paſchatis cũ ſcribis & ſacerdotibus in templo diſputauit; materiam diſceptationis hanc ipſam fuiſſe, quod illud primum eſſet Paſcha 6. anni Iul. 52. quo gentili rectore carentes ceperint numerare annos Auguſti in dominatione Iudææ: qui ex eo proculdubio & nummos cum imagine ſua etiam numero annorum imperii ſui in Iudæa Ieroſolymis cudere cepit, quem quilibet cenſus nomine ſolueret.

Orta enim diſceptatione inter Herodianos, Herodis Tetrarchæ, qui amicus erat Romanorum, miniſtros, *& inter Phariſaos*, haud dubie inde ab anno 40. Iul. quando primum Iudæi in verba Cæſaris adacti ſunt, contumaces in magiſtratum Ethnicum: *& re ad Chriſtum delata; quærentibus partibus, Liceatne per diuinas leges, dare cenſum vel tributum Cæſari* (. Tiberio.) *nec ne: Chriſtus oſtendi ſibi petit Numiſma cenſus*; quaſi diceret; Reſpondebo, ſi prius quid in cauſa verſetur exacte cognouero, dicite mihi, quantum ſoluitis nomine cenſus & quo numiſmate? Erat autem Iudæis antiquitus vſitatum numiſma, ſiclus templi dictus, cum effigie

Digitized by Google

Virgæ Aaronis, eratq; præceptum Exodi 30. v. 13. vt quicunq; attigiſſet annum 20. ætatis, dimidium ſiclum templi ſolueret ſacerdotibus ad ſumptus quotidianos ſacrificiorum. At nunc à Chriſto numiſma proferre iuſſi, non oſtendunt ſiclum templi, ſed *Denarium*, numiſma etiam nomine Romanum, *cum imagine & inſcriptione Cæſaris*, ſiue Auguſti illa fuerit ſiue Tiberii: ipſiq; fatentur, hoc numiſmate cenſum repræſentari, quem iubeantur ſoluere Cæſari.

O ſanctulos Zelotas legis Dei; Adeone illos qui religioni ſibi ducebant Externo & incircumciſo parere magiſtratui, aut ferre Aquilam auream inter ornamenta templi, aut pictam Aquilam in vexillis Romanorum exercituum, aut Tropheum, id eſt, rudem effigiem compoſitam ex armis à ſtipite ſuſpenſis in viri ſpeciem; ſcilicet quia lex Dei Iudæis vſu imaginum interdicebat, intellige ad cultum numinis; illos inquam iam ſibi religioni nequaquam ducere crumenis ſuis circumferre Nummos cum effigie Cæſaris incircumciſi & quidem inter Deos relati.

Ex harum circumſtantiarum conſideratione iam clarius enitere puto, quid ſibi voluerit reſponſum, quod Chriſtus inſidiantibus dedit; *Date quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei Deo:* nimirum Cæſari Denarium, numiſma Romanum, & Deo Siclum (. inter cætera.) numiſma Iudaicum.

Non alienum eſt ab hoc loco nec illud, monere Parentes Chriſti non relatos eſſe in tabulas cenſus, quem Quirinius per Iudæam egit anno Iul. 51. vel 52. Cauſa hæc erat; quia Quirinius ſolum Archelai patrimonium deſcripſit, quod erat Iudæa, Idumæa & Samaria: nec Galilæam attinuit cenſus iſte, quam Herodes Tetrarcha tenuit. Ioſephus vero Chriſti pueri Vitricus, illo tempore ciuis erat Herodis in oppido Galilææ Nazarethano, non Archelai

in Iu-

Digitized by Google

In Iudæa. Et cum Matthæus & Lucas circa hiſtoriam incunabulorum Chriſti ſpeciem alicuius diſſenſus præbeant eminus: ex iis quæ alii ſcripſerunt ad conciliandos Euangeliſtas, hæc fere ſunt quæ mihi videntur, quæ non modice differunt ab iis, quæ Deckerius & Suslyga hic ſequuntur, & quibus ſimul quod iam affirmaui de cenſu poſteriori clarius explicabitur & comprobabitur.

Ioſephus Herode ſuperſtite ciuis erat Bethleemiticus, eiusq; oppidi inquilinus aut vicini alicuius loci: ei deſponſa erat virgo Maria in Galilææ oppido Nazareth apud parentes Ioſephi cognatos habitans: fieri potuit, vt primum ipſa Maria neſciret de deſponſatione. Nec ſtatim Ioſephus illam ex Galilæa in Iudæam domum deduxit. Interim martio menſe *miſſus eſt angelus Gabriel in ciuitatem Galilææ Naſareth ad Virginem Mariam deſponſatam* Io*ſepho de domo Dauidis. Quæ* vt concepit, ex oppido Naſareth Galilææ *profecta eſt in* Hebron *ciuitatem* ſitam in *montanis Iudææ ad Eliſabetham cognatam, quam grauidam eſſe angelu[illegible]dicauerat menſem quidem iam ſextum penes quam manſit menſes tres,* expectans proculdubio partum eius menſe Iunio; *tunc reuerſa in domum ſuam,* in oppidum Nazareth manſit apud parentes Interim intumuit, adeo vt appareret grauidam eſſe: atque hoc eſt meo iudicio, *aperiri vterum,* id eſt, dilatari; nec vlla neceſſitate adigimur ad explicandam latius phraſin iſtam Luc. 2.

Tandem *Ioſephus* de Bethleem Iudææ venit in Nazareth Galilææ *domum deducturus ſponſam*: quam *vt vidit grauidam, ſtatuit illam deſerere* & clam domum reuerti: *monente vero angelo, mutata ſententia accepit coniugem ſuam.* Quo facto tempore Autumni circiter proculdubio manſit menſem vnum atq; alterum apud coniugis parentes in Nazareth & quid ſi cogitauit ibi loci plane conſidere? At cum interim

rim promulgatum eſſet *edictum Auguſti, de deſcriptione* facienda, eſſetq; ipſe ciuis vel in oppido Bethleem vel in vicinia quippe vnus *de domo & familia Dauid, in cuius ſorte erat ciuitas Bethleem:* Nam lege cautum erat ne territoria ab alienarentur à familiis; neceſſitas ipſi ſuperuenit *redeundi domum, & profitendi* inter ciues loci quorum è numero erat. *Ibi* igitur menſe Decembri *Chriſtus natus eſt, & Maria tranſegit puerperium*, quo finiente *Magi ex Oriente adfuerunt in Bethleem; ſimulque & illi, & Ioſephus cum Maria diſceſſerunt ex oppido Bethleem, illi in Orientem, Ioſephus cum Maria Ieroſolymam legi operaturi.* Ieroſolymis igitur conſentaneum eſt *ſomnio monitum Ioſephum vt fugeret, Ieroſolymis in Ægyptum abiiſſe* credi par eſt, ne reditu quidem in Bethleem facto: nec incredibile, *tranſiiſſe illos oppidum Naſareth*, pergentes Ptolemaidem, vt inde naui portarentur in Ægyptum: Nam per anguſtias Idumæorum montium & aridum iter erat, & periculoſum ob latrocinia. Itaq; vel propter hunc tranſitum per Naſareth Galilææ, [illegible] propter id quod poſt reditum ex Ægypto factum fuit, legimus Lucæ 2. verſ. 39. *Et vt perfecerunt* (. Hieroſolymis.) *omnia ſecundum legem Domini, reuerſi ſunt in Galilæam in ciuitatem ſuam Nazareth.* Etſi non inſcitam fabulam commenta eſt antiquitas, tranſiiſſe Parentes Chriſti anguſtias illas, & cum incidiſſent in latrones Arabes, vnum ex ducibus latronum iuuenculum miſertum pueri & puerperæ cæteris autorem fuiſſe, ne quid illis nocerent, atq; illum poſt annos 35. captum, vna cum Chriſto fuiſſe crucifixum, eiq; rurſum pœnitenti Chriſtum dixiſſe, *hodie mecum eris in Paradiſo.*

Ioſephus exacto anno in Ægypto cum mortuus eſſet Herodes, eique intra ſemeſtre ſucceſſiſſet in Iudæa filius Archelaus: *Monitus ab Angelo, Mortuos eſſe qui quæſierant necem infantis.* (. Puta Herodem Antipatrum eius filium, qui

vna-

vt ſibi ſuiſq; in ſecuro eſſet ſucceſſio regni Iudææ, patrem inſtigauit vt prius in necem filiorum Alexandri & Ariſtobuli, ſic nunc etiam proculdubio ad necem Infantum Bethleemiticorum.) *reuerſus eſt ex Ægypto*, habitaturus in Iudæa circa Bethleem; in ingreſſu vero Iudææ primum *didicit, Archelaum* Herodis filium *obtinere Iudæam*; *timuitque illo ire*: cauſa illi metus iſta fuiſſe videtur. *Poſt mortem Herodis, tribus eius filiis Romam profectis, multis ſeditionibus Iudæa fuit agitata: inter cæteros ſeruorum Herodis vnus Simon ſe regem fecit; quem oppreſſit Quintilius Varus Syriæ præſes*, vt conſenſu tradunt Tacitus & Ioſephus. *Archelaus igitur Roma reuerſus res turbatas inuenit; eiq; multa negocia fuerunt exhibita à diuerſis ſeditioſis, qui paſſim extitere; quouſq; extirparentur omnes.*

Nec abſimile vero, inter cæteros fuiſſe & *Theudam* illum de quo *Rabbi Gamaliel* Lucæ 5. loquitur, *priorem* illum faciens *Iuda Galilæo, qui dicebat ſe eſſe aliquem*: hoc eſt qui ſe pro Propheta venditauit, ſanctitatis aliquam ſpeciem præ ſe tulit, adeo quidem, vt Gamaliel hunc inter & Apoſtolos Chriſti comparationem inſtitueret: quod locum non habebat in ſeditioſis cæteris: quare neque meminit aliorum Gamaliel. Cum igitur hic Iudææ ſtatus eſſet: cum Ioſephus cum puerulo Ieſu, in tanto eſſent periculo ne fortaſſe proderentur; cum eſſet Ioſephus ſibi conſcius, pueri Ieſu cauſa tot infantes non ita pridem in agro Bethleemitico fuiſſe mactatos: non putauit conſultum habitare in ditione Archelai, cui res infidæ tot ſuſpiciones, tot graſſationes ſuaderet; omniumq; minime in Bethleemitico territorio confidere potuit, vt in loco cæde tot infantum cruentato: ne quando & puer Ieſus, vulgato eius reditu, raperetur ad cædem. Quare cum locum alium circumſpiceret, *admonitus eſt in ſomnis, de oppido Naſareth Galilææ*, patria Mariæ ſibi deſponſatæ, vbi erant illius parentes & cognati. *Ea*

Digitized by Google

ti. *Eo* igitur *profectus*, nomenq; profeſſus ſub Herode Tetrarcha; deſiit ciuis Bethleemiticus haberi : quare poſt annos aliquot; anno ſc. 51. nihil ad ipſum pertinuit cenſus per Iudæam actus: niſi ad ius agrorum gentilitiorum poſtliminio voluiſſet reperti, quod non legimus factum.

Qui hanc pericopam narrationis Ioſephi, de cenſu Quirinii poſt Archelaum in duo diuerſiſſima tempora diſpertiuntur, ii ſuauiter ſomniant: indigni in quorum næniis refutandis tempus collocetur. Satis euidentibus limitibus Ioſephus vtrumq; tempus diſſepſit. In deſcriptione priori, ſub qua Chriſtus natus, *iuramentum fuit exactum*, in altera poſt Archelaum *tributum fuit impoſitum*. Illic *Phariſæorum ſex millia recuſarunt Iuramentum*, hic *Pſeudopropheta Iudas ex Gaulanitidis oppido Gamala, oppoſuit ſe tributo & vnum Phariſæum Sadducum in partes ſuas pertraxit, illis irrogata multa pecuniaria, hic oppreſſus & cæſus eſt cum adhærentibus:* Illic *pontifex erat Matthias*, nondũ quippe ægrotante Rege Herode, hic *pontifex fuit Ioazarus, ſurrogatus primum Matthiæ ab Herode, poſt loco motus ab Archelao in gratiam populi petentis*, ex quo iterum potitus eſt dignitate, ni fallor hac occaſione, quod cum *primores gentis Archelaum accuſaſſent iniuſtitiæ*, Ioazarus iſte proculdubio, vt inter primores iure, ſic voluntate etiam inter accuſatores fuit iniuſte ſe deiectum eſſe de Pontificatu queſtus; *damnatoq; Archelao* reſtitutus eſt ſacerdotio, *ſuaſitq; populo vt colla Romano iugo ſubderent. Qua de cauſa cum exarſiſſet in ipſum populi furor, Quirinius ſanciendæ pacis cauſa ſecundo ipſum dignitate priuauit.*

De deſcriptionibus igitur Saturnini & Quirinii res eſt liquida, nihilq; quod coniecturam noſtram de anno Chriſti natalitio, inde formatam deſtruat: quare æquis lectoribus pleniſſime ſatisfactum puto.

Cognata eſt circumſtantia Pacis vniuerſalis, de qua

Digitized by Google

non Euangeliſtæ, ſed Oroſius aliquot ſæculis poſterior teſtatum reliquit deſcriptionem totius orbis ſub qua Chriſtus natus factam eſſe tunc, quando Auguſtus Iani templum tertium clauſit, quod erat indicium ſublatorum bellorum omnium: & habet hoc per ſe veri ſpeciem, deſcriptionem totius orbis aliter fieri non poſſe, niſi altiſſima pace per omnes Imperii Romani prouincias.

Conſtat igitur ex Suetonio *Ianum à Cæſare ter clauſum*, tempora Dion indicat, primum *anno 17. Iuliano* finitis bellis ciuilibus ſecundo *anno 21. Iulia.* victis Cantabris: tertio quando factum, non niſi coniecturis aſſequaris. *Decretum quidem vt clauderetur*, narrat Dion *ad annum 36. non tamen clauſum eſſe.* Decretum quod illo anno tria maxima bella eſſent confecta, *Pannonicum & Dalmaticum magnum atroxq; & perquam vicinum Italiæ, à Tiberio, non ſine difficultate; Germanicum à Druſo, Tiberii fratre bellum graue defectione Germaniæ inferioris, & clade à M. Lollio accepta, tanti quidem momenti, vt Cæſarem ex vrbe exciret in Gallias: Thracicum deniq; à L. Piſone, domitis gentibus ferociſſimis quo Macedoniæ pax, Aſiæ ſecuritas reddita.* Qua fœlicitate elatus Cæſar, etiam deſcriptionis ſupra ex poſitæ conſilium cepit. *Non clauſus vero Ianus, quod hyeme aduentante Daci tranſierint Iſtrum glacie concretum, Dalmatæ per exactiones exaſperati defecerint, Celtæ & Chalti Sicambris cõiuncti Druſum vexare ceperint.* Cum igitur hac vice Ianus non fuerit clauſus, veriſimile putat Suslyga poſtea inter annum 40. & 44. Iulianum clauſum fuiſſe, quod tempus tranſiliunt Dion & Paterculus, quia intermedio tempore, quippe alta pace, nihil memoratu dignum incidit. Etſi lacunam in Dione fateri malo. Coniecturam ſuam Suslyga firmat argumento ducto ab inſcriptione quadam cuius Plinius lib. 3. C. 20. meminit, quæ iactat, *gentes omnes à ſupero mari ad inferum ſub poteſtatem populi Rom. redactas, Tribunitiæ*

poteſtatis Cæſaris XVIII. vt legit Suslyga, & ſic anno Iuliano 41. *At gentes Alpinæ deuictæ ſunt* Iul. 30. 31. 32. vt ex Dione conſtat. Et Plinius non numerat annos Tribuniciæ pot: ſed numerat, quoties Cæſar Imperator dictus ſit ab exercitu, nec habet XVIII. ſed XIV. Sic n. lego *Imper. XIV. Trib. Pot.*

[*Iactatum in funere Auguſti Nomen Imperatoris ſemel atq; vicies partum.* Tacit. *Ann.* 1.]

Argumentum igitur hoc nullum eſt, & coniectura Suslygæ ſeipſa nititur: nec enim video cur Ianum claudi oportuerit bello vno Alpino confecto: poterant enim reſtare alia aliis in prouinciis.

Reſtat Oroſius, qui *tertio clauſas Iani portas anno 42. imperii Auguſti memorat, quas ex eo per duodecim fere annos quietiſſimo ſemper obſeratas ocio ipſa etiam rubigo conſignauerit* cuius affirmati vis fides & authoritas ſi expendatur, apparebit non magni momenti argumentum nec hinc naſci, adeoq; omitti poſſe.

Primum conſtat *anno Iuliano 54. Quintilium Varum cum legionibus deletum in Germania*; vſq; ad hunc igitur euentum Oroſius clauſas belli portas *per annos fere 12. & nunc demum apertas affirmat.* Sequitur ergo, ſi incluſiue numerauerit, clauſas perhiberi Iuliano 43. qui erat *Auguſti* 42. quem annum etiam prius dixerat & priori initio quo anno Chriſtum natum ſentit Oroſius. Licet credamus, Oroſium plura de anno 43. Iuliano monumenta vidiſſe, quæ hodie non ſuperſunt amplius: Licet etiam, contrarium ſuſpicemur, ſecutum eſſe Patrum exemplum, Irenæi nimirum & Euſebii, in componendis & coaceruandis diuerſiſſimorum temporum miraculis ad vnam Chriſti natiuitatem exornandam pio quidem ſed non circumſpecto ſtudio. Vt cum ex Plinio Cometam adducunt, qui tamen apparuit ſub cædem Iulii Cæſaris: & cũ Auguſtus naſcente Chriſto dici-

dicitur vetuiſſe ſe dominum appellari, quod tamen factum anno 47. Iuliano, Auguſto ludos alterius ſpectante, longe poſt natum Chriſtum. Similia licet imaginari & de Iano tertium clauſo. Nam quid ſi Suetonius illum ipſum annum 36. reſpexit, & decretum Senatus de Iano claudendo pro re facta in numerum coniecit? Quid ſi tunc omnino Ianus clauſus, perſuaſione pacis vniuerſalis, ſuperuenientibus vero in ipſo veſtigio turbulentis nunciis, apertus iterum? adeo vt Dion poſt duo ſæcula ne clauſum quidem putauerit? Nam quod pacem ad deſcriptiones neceſſariam requirimus: videndum puto etiam atq; etiam, ne nimium rigide pacem vrgeamus totius orbis terrarum, interim dum deſcriptioni orbis multis annis ante inceptæ adiicitur & Iudæa. Quod ſi ſtatum Reip. Romanæ reſpicimus circa annos quos diuerſi aſcribunt natiuitati Chriſti, & proxime ſequentes; ne veriſimile quidem inueniemus belli portas vel tunc fuiſſe clauſas, vel per illos duodecim annos manſiſſe obſeratas, *Anno 39. Armenia res nouas ſpectans decreta fuit Tiberio, Anno 40. Iuliano Germania defecit & Parthus rupto fœdere adiecit Armenia manum: Anno 44. Caius cum legionibus in Orientem miſſus eſt, ut Partho bellum inferret, ob iniurias iam inde ab anno 40. cumulatas. Anno 46. vel 47. immenſum in Germaniis exarſit bellum, tractumq; uſq; in annum 49. 50. 51. ſucceſſit Bohemicum cum Marcomannis & Maroboduo; cuius occaſione deſciſcentes Pannonii & Dalmatæ, Macedoniam occuparunt. deditis Pannoniis reſtabant Dalmatæ, qui eo ipſo tempore victi ſunt, quo clades Variana contigit in Germania.* Audi Dionem, *Iiſdem temporibus bella multa fuerunt. Sardinia à piratis vexata, non Senatoribus ſed tribunis militaribus permiſſa fuit in annos aliquot. Ciuitates non paucæ res nouas attentarunt, eoq; etiam in populi prouinciis iidem præſides biennium exegerunt iiq; electi non ſorte ducti. Neq; mihi eſt animus ſingula perſequi diligentius; multa enim in ſingulis*

Digitized by Google

acciderant, quæ commemorare ſigillatim non fuerit operæpretium: ſed memorabiliora ſaltem maximis adiungam: Et ſubiicit *Iſamnos, Getulos, de quibus Cornelius Coſſus triumphum & cognomen retulit. Hæc eodem tempore quo bellum Celticum* ſupra ex Paterculo deſcriptum. En bella continua inde ab anno 39. vſq; in 54. Quiſquam ne crediderit, hæc audientem Ianum, vincula, carceres & clauſas toto duodecennio portas pati potuiſſe?

Eſto vero vt anno 43 vel 44. Iuliano Ianus clauſus fuerit omnibus gentibus vna pace compoſitis: num ideo & ſub hac pace Chriſtum naſci oportuit? Canunt quidem Angeli. *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax:* at Chriſtus ipſe interpretatur, *Pacem meam do vobis nō quemadmodum eam mundus dat*. Et ſtatum orbis terrarum tempore nati Chriſti vel ex hoc facile coniicias, qui fuerit; quod cum Magi ab Oriente veniſſent ſciſcitantes de nato Rege Iudæorum; *Conturbatus eſt Herodes rex & omnis Ieroſolyma cum eo.* Non ſolet autem rumor nudus turbare quietos, oportet diſcrimina magna circumſtare; de quibus ſequenti capite. Fruſtra igitur nitimur hic authoritate Oroſii, nec vllum momentum ſitum eſt in pace orbis Iano ue clauſo, ad inueſtigandum annum Chriſti Natalitium; ſed tenemus illum ex deſcriptionum examine quod fuerit 40. Iulianus: quæ ſecunda circumſtantia eſt earum, quibus Euangeliſtæ Natiuitatem Chriſti deſcribunt, ſequitur tertia.

CAPVT XII.

Quæ de aduentu Magorum & de infanticidio tradit Euangeliſta Matthæus, plane conſona eſſe iis, quæ Ioſephus aliique Hiſtorici Romani circa initium anni Iuliani 41. referunt.

Etſi nouum & à priori ſeparatum argumentum ex hac tertia circumſtantia Natiuitatis Chriſti non naſcitur, confir-

Digitized by Google

confirmatur tamen ea proximi capitis argumentum & annus Iulianus 40. & notum eſt tunc plenam documentis adhiberi fidem, cum omnia omnibus conſentiunt.

Miramur enim non ſine cauſa, Ioſephum rerum Herodis ſcriptorem ſtudio Herodiadum vacuum, quod verbis factiſq; teſtatum fecit, nullam penitus mentionem facere Infanticidii, nullam aduentus Magorum. Tanto gratius nobis accidere debet ſi doceamur ex ipſius Ioſephi textu de cauſis veriſimilibus cædis crudeliſſimæ, conturbatique Herodis & Hieroſolymorum.

Dictum ſupra, quo tempore tota gens *Iudæorum* durante ſc. deſcriptione *in nomen Cæſaris & Herodis Regis iureiurando adacti ſunt, ſex millia Phariſæorum recuſaſſe iuramentum, eaq; de cauſa Herodes ipſis mulctam irrogauit pecuniariam, quam pro iis exſoluit vxor Pheroræ fratris Herodis:* quæ Phariſæorum contumacia, fieri non poteſt quin Herodem reddiderit ſollicitum, ne quid noui moliatur natio Iudaica.

Pergit Ioſephus, *Phariſæos mutuum rependiſſe Patronæ ſuæ, prædicentes (vt qui credebantur diuinitatis commercio futura ſcire.) decretum eſſe Deo, regnum ablatum ab Herode eiuſq; progenie transferre in ipſam & maritum Pheroram ac communes liberos, Bagoam Eunuchum Parentem & benefactorem futurum Regis quem deſtinarent vaticinia: Proſpere ceſſura nouo Regi omnia, conſtabiliendumq; nuptiis & generatione prolis legitimæ.*

Vnde putas factum, vt eo ipſo tempore, proxime poſt deſcriptionem Iudææ Phariſæi Vaticinia iſta tractarent, & pro lubitu ſuo interpretarentur? Nunquid res ipſa teſtimonium perhibet Matthæi narrationi? Nonne audis *Magos ab Oriente, quærentes, vbi natus ſit Rex Iudæorum?* Nonne *Herodem ſciſcitantem à Pariſæis, vbi Chriſtus naſceretur?* His enim occaſionibus his Herodis mandatis Phariſæi ad Prophetarum libros remiſſi, vaticinia de quibus quærebatur

prola-

prolata ad placitum vxoris Pherorę ſecretis colloquiis detorſerunt.

Cum igitur *hæc Vaticiniorum interpretatio Phariſaica Herodi per idoneos innotuiſſet, & quod inſuper Phariſæi quoſdam ex aulicis muneribus corrupiſſent: Herodes Phariſæorum aliquos in culpa deprehenſos cumque his Bagoam Eunuchum, & Carum delicias ſuas, omneſq; adeo quotquot ad indicium Phariſæorum conſpirationis huius inuenti fuerunt rei è domeſticis, interfecit.* Quid putas Magis peregrinis futurum fuiſſe, qui nihilo gratiora protulerant, quærentes de Rege Iudæorum recens nato, cum Herodes ipſe rex eſſet, filiumq; Antipatrum cum liberis ſucceſſorem deſtinaſſet? Nonne ſuſpicatum Herodem, credibile eſt, Magos hos à Phariſæis conductos, aut à conſpirationis capitibus accerſitos ex Oriente, qui Phariſæos ad defectionem à Rege ſollicitarent? Nonne vides, maturandum ipſis abitum è Iudæa, conſulendum ſibi, cauendũ Herodem fuiſſe? Qui cum nõ rediſſent, Herodes vero iam antea de conſpiratione domeſticorum reſciſſet; nonne coincidentia in vnum tot indicia Herodem permouere potuerunt, vt de rerum ſumma metueret: maxime quo tempore occiſis ſuis ex Mariamne filiis anno Iuli. 40. vt ſupra dictum totam Regiam ſuſpicionibus & prauis ſtudiis, vnaq; horrore & metu promiſcuo impleuerat.

Viciſſim cum legis in Matthæo, *Herodem* cum audiſſet Magos ſuper nato Rege quærentes, *turbatum eſſe & vniuerſam Hieroſolymam cum eo*, cogita de cauſis turbationis huius, & ex iis argumentum texe de tempore, per connexionem huius euentus cum hiſtoria Romana. Anne tantus Rex, tam vetus imperandi, ad Magorum vnicam quæſtionem de rege Iudæorum nato conturbetur, & omnis in ſuper Ieroſolyma cum eo, nullis aliis circumſtantiis accedentibus? Nonne res ipſa clamat, hunc fuiſſe ſcrupulum qui Hero-

Digitized by Google

Herodem vrgebat, quod Phariſæi recuſauerant iuramentum; quod metus eſſet, ne tot numero, tanta authoritate homines gentem Iudæorum *Regi Parthorum, hoſti tunc temporis Populi Romani occupata Armenia vt* ſupra ad annum 40. annotatum, conciliarent, adque defectionem à Romanis ſollicitarent: cum Babylone ſub imperio Parthico, multæ myriades Iudæorum habitarent, cum inde, ſc. ex Oriente aduenissent Magi de rege Iudæorum quærentes: Herodes vero rex amicus & cliens eſſet populi Romani.

His perpenſis circumſtantiis deſine porro mirari, Herodem hoc tempore omnes de Rege recens nato, rumores, omnes adeo ſuſurros ſuſpectos habuiſſe: & cum audis narrantem Ioſephum, quomodo Herodes conſpirationis reis compertis, non paucis numero mortis ſupplicium irrogauerit: nihil dubita, quin eodem tempore iiſdem de cauſis & infantes Bethleemiticos ad necem conquiſiuerit. Nam iidem Phariſæi, qui cæteris conſpirationis conſciis indicio ſuo cauſa fuere necis, etiam Bethleemiticum territorium eodem indicio ſuo perdiderunt.

Simul autem per has circumſtantias etiam circa Ioſephi ſilentium admirationem minues: Ioſephus enim, vt vides, hoc ipſo tempore, quo commemorãdum fuit infanticidium, occupatus eſt in explicandis malis ipſius Regiæ, cæde Phariſæorum & plurimorum regis domeſticorum. Infantum enim calamitas id temporis in magnis & atrocibus non fuit habita; ſi hæc graſſatio ad firmandam potentiam Romanorum, Regiſque Herodis, & tollenda turbarum ſemina relata fuit. Romanis equidem more patrio licebat tollere, vel educare liberos recens natos pro lubitu; atque ante annos 60. authore Iulio Maratho apud Suetonium *Cicerone & Antonio coſſ. cum prodigium,*

R

gium, Romæ factum eſſet publice, quo denunciabatur, Regem populo Romano naturam parturire, Senatuſconſultum factum, vt nemo, qui eo anno natus eſſet, educaretur, quod tamen paucorum, qui grauidas vxores haberent interceſſione fuit irritum.

Quid vero ſi Ioſepho cauſa ſilentii, quod crudeliſſima cædes in Diario Herodis annotata non fuit? Quid ſi compertum Ioſepho, primum facinoris inuentorem & inſtigatorem fuiſſe Antipatrum, adeoq; & perpetratorem prætextu mandati Regii? Hic enim erat cuius liberis nociturus putabatur rex nuper natus; Herodes ipſe iam ſenex, ſperare non poterat, ſe ad id vſq; victurum, donec adoleſceret infans tunc natus. Antipater parricidialium calumniarum artifex, primo fratres non vterinos neci dederat, vt ſibi ſucceſſionem firmaret, poſt alios fratres Romæ degentes apud patrem falſo detulerat, hic deniq; Antipater Patris cuſtodem vitæ, conſpirationum indagatorem profeſſus, fidem tantam apud patrem meruerat, vt & infantes mactare & nihil nō perpetrare Patris nomine poſſet hoc prætextu quaſi ſecuritati patris conſuleret: Antipater deniq; Patrem ipſum veneno petiuit, quo ipſe maturius regnaret, conuictusq; ſceleris morte luit quinq; dies ante obitum patris. Itaq; cum lego apud Matthæum, plurali numero *Defuncti ſunt qui quærebant animam pueri*, nullus dubito, quin ſecundum Herodem Regem, innuatur & Antipater regis filius.

Neq; tamen Infanticidium hoc ignotum indictumque plane fuit Romanarum rerum ſcriptoribus: Macrobius inter feſtiua Auguſti dicta & hoc retulit: *Cum relatum eſſet, inter pueros quos Herodes in Syria infra bimatum iuſſiſſet occidi & filium fuiſſe ipſius Herodis* (. credibile infantem & ipſum ex pellice Bethleemitica quod Annii pſeudoPhilus non inepte monere videtur.) *Melius eſt inquit Herodis eſſe porcum quam filium.* Itaq; conſenſu pulcherrimo per omnes circu m

ſtantias firmant Euangeliſtæ, Ioſephus & ſcriptores Romani, cruentam illam luſtrationem aulæ Herodianæ, non minus quam cædem Infantum Bethleemiticorum occaſione Vaticiniorum ex Prophetarum libris petitorum ſub præſide Syriæ Sentio Saturnino contigiſſe illo ipſo tempore quando Romanis Parthus adempta Armenia ſollicitudinẽ etiã ſuper Syria iniecit. Ita quidẽ ordinata ſunt à me in ſuperiorib. omnia, vt duorũ Herodis filiorũ ſupplicium duob. fortaſſe menſib. præcedat natiuitatẽ Chriſti, Quod & cõſentaneum eſt ordini textus in Ioſepho, qui ſupplicio filiorum Herodis ſtatim ſubiicit Phariſæorum cõtumaciã in recuſando iuramento tempore deſcriptionis, & interpretationem vaticiniorum & cædem aulicorum, pœnaſq; conſpirationis, cum natiuitas Chriſti ſub deſcriptionem, Aduentus Magorum ad interpretationem vaticiniorum, Infanticidium ad ſublatam conſpirationem referendum ſit. Non poteſt igitur locum habere quod aliquando cogitaui, quaſi illæ furiæ quæ domum Herodis inuaſerunt, eumque vſq; ad cædem filiorum efferarunt, pro principio haberi poſſint pœnæ meritiſſimæ, crudelitatis in infantes innocentes, & inſidiarum Chriſto Meſſiæ tenſarum, Prophetiarumq; contemptarum: Remittamus hoc augmentum pœnæ, inuenit enim hæc rabies Herodis etiam poſt cædem filiorum, tantum pœnarum quantum ſatis eſt demonſtrandæ diuinæ prouidentiæ. Multo vero minus Deckerio & Suslygæ iam conſentio, qui me ante annos 8. pene adduxerant, vt crederem, Infantes cum Antipatro filio occiſos; minime gentium, nunquam aliter conſentientes inter ſe demonſtrabuntur Euangeliſtæ, & hiſtoriæ, quam ſi Infanticidium proxime natiuitati Chriſti ſubiiciamus.

Lubet hic addere, præſertim confirmationis cauſa dictorum: videri Beatiſſimam Virginem Matrem, in Canti-

Digitized by Google

co illo, quod poſt colloquium cum Eliſabetha cognata, poſtquam in Spiritu Sancto exultare propheciſſæ cepiſſent ſuper operibus Dei, pepigit, reſpexiſſe ad res Herodis Iudæorumq; hactenus explicatas, partemq; earum ex præterito repetitam perſtrinxiſſe, partem reliquam prædixiſſe fatidico ſpiritu. *Fecit potentiam in brachio ſuo, diſperſit ſuperbos mente cordis ſui.*

Solus Deus, vult dicere, res in hominum oculis magnas ad effectum perducit: tumida vero & vana magnitudinis opinione inflata hominum conſilia deſtruit & diſſipat.

Solus Deus Regnum vere magnum dabit ei qui ex me naſcetur: Herodis vero & filiorum eius Alexandri & Ariſtobuli, natuq; maximi Antipatri, quin & Pheroræ, & Primorum gentis Iudææ præſens ſuperbia breui vaneſcet. *Depoſuit potentes de ſede* Ariſtobulum Regem à Pompeio captum & tandem veneno extinctum, eiuſq; filios Alexandrum & Antigonum Regem Aſſamonæorum vltimum, ſecuri percuſſos illum à Scipione hunc ab Antonio, Hyrcanum Ethnarcham & ſummum Pontificem Ariſtobuli fratrem ab Herode interfectum Alexandram Hyrcani filiam Alexandri coniugem, & imprimis Mariam illorum filiam, Herodis coniugem Reginam, vtramq; ab Herode genero & marito interfectam, Ariſtobulum ſummum põtificem Mariæ fratrem, ab Herode affine aquis merſum: quibus breui adiecturus erat Herodes etiam filios ex Mariamne, Alexandrum & Ariſtobulum iam tunc furiata eius domo, reos parricidii: Ipſum adeo Herodem, qui tunc offenderat Auguſtum, cum omni eius poſteritate intra hominum memoriam deponet Deus de ſede Regni Iſraelis. *Et exaltauit humiles*, aliam Mariam pro occiſa Maria Regina, vt ſit mater Meſſiæ Regis æterni, cum illa extitiſſet mater infœlix infœlicium & breui periturorum liberorum.

Digitized by Google

rorum: *Eſurientes impleuit bonis*; Poſteritatem Dauidis ad extremam inopiam redactam. *Et diuites dimiſit inanes*, inter cæteros & Bagoam Eunuchum opum alienarum voraginem rapaciſſimam, vt mos erat Eunuchorum.

De bimatu puerorum, quos occidit Herodes, *ſecundum tempus quod exquiſiuerat à magis*, diuerſiſſimæ ſunt patrum ſententiæ, quidam enim exiſtimant, ex Magorum indicio ſtellam quidem non ita dudum apparere cepiſſe, Herodem vero non ſtatim poſt receſſum Magorum, ſed longe poſt demum ſuſtuliſſe infantes, quos ſequitur Suslyga, qui vero Euangelium Lucæ tanto magis relinquit in apparenti diſſenſione à Matthæo. Ego igitur illos ſequor, qui exiſtimant, iam tunc cum Herodes à Magis tempus exquireret, biennium fere lapſum fuiſſe à primo exortu ſtellæ. Quæras, cur igitur nunc demum venerint adorare Regem à ſtella ſignificatum? Quia ſtella hæc non fuit è numero communium Cometarum aut nouorum ſiderum, ſed acceſſit illi priuatim miraculum motus in inferiori regione æris.

Quamdiu igitur ſtella viſa eſt in æthere inter cæteras oriens & occidens, commouit quidem nouitate Chaldæos aſtrologiæ peritos, at de re aliqua certa in indiuiduo nõ monuit: poſtquam vero ſeſe in aerem demittere & ſenſim occidentem verſum progredi cepit tandemq; in occidentem recepta diſparuit: tum demum Magi conſilium ſequendi cepere, veneruntque memoria itineris ſtellæ in Iudæam aut ante diſceſſum è Babylone docti fuerunt à Iudæis Babyloniis ex Moſe & Daniele, naſciturum ex Iudæis Regem, ſtella præſignificandum, vniuerſitatis rerum dominum.

Summam enim oportet fuiſſe euidentiam cum ipſius ſtellæ, tum deſcriptionis nati Regis, vt quæ Magos ex oriente ad iter tam longinquum, & quidem hunc potiſſimum Regem adorandi cauſa, permouit. Quæ dixi de motu ſtellæ, conſentanea ſunt Euangeliſtæ & iis, quæ poſtea quam Hieroſolymis diſceſſum in hac ſtella ſunt obſeruata. *Ecce* enim *ſtella, quam viderant in oriente* (. quæ ſe illis ſubduxerat, in Occidentem diſceſſu facto. Iam in conſpectum rediit &.) *antecedebat eos, vſq; dum veniens ſtaret vbi erat Puer. Videntes autem ſtellam, gauiſi ſunt gaudio magno*, quod ſcil. eam prius amiſerant, eamq; fœlici profectionis conſilia in Iudæa rurſum reperiſſent.

Ex hoc adeo ſtellæ motu, natam puto famam illam vulgatiſſimam, de qua Ioſephus in deſcriptione belli Iudaici, *fore vt valeſceret Oriens, & Iudæa* (. vel à Iudæis Orientis incolis.) *profecti* (. ad motum ſtellæ.) *rerum potirentur.* Et quis neget ipſi Parthorum Regi, ſub quo Magi, & Iudæi Babylonici degebant, famam huius ſtellæ Vaticiniorumque ſpiritus tantos addidiſſe, vt anno 40. Armeniam Romanis eripere, rupto fœdere auderet, ſperans ſe Romanos de imperii maximi poſſeſſione deiecturum? Quid enim huius non fieret in Parthia Chaldæorum patria, vbi Magi ad regnum vocari ſoliti: ſi in media Roma, vnde toties eiecti Chaldæi, Mathematici, talia facta ſunt, & Ottho prædictionibus Mathematicorum elatus, *qui nouos motus & clarum Othoni annum* aſſerebant, Galbæ imperium eripere auſus eſt?

Egi hactenus cum Theologis & hiſtoricis, patiantur nunc me Aſtrologiæ non ignarum & cum Aſtrologis agere, quibus ego ſtellæ Magorum argumento de anno Iuliano 40. facile perſuadebo, ſimulque ſententiam meam de computatione bimatus occiſorum puerorum liquido comprobabo.

Erant

Digitized by Google

Erant Magi & nationis & Profeſſionis vocabulo Chaldæi, penes quos primum nata fuit Aſtrologia, cuius diſciplinæ pronunciatum hoc eſt; Coniunctiones maximas Planetarum ſuperiorum in punctis Cardinalibus præcipue æquinoctialibus Arietis & Libræ mutationem rerum vniuerſalem, & ſtellam Cometam ſub illa tempora coniunctionis apparentem Ortum alicuius Monarchæ ſignificare. Iam vero cum Magi veniſſent Ieroſolymas principio Iuliani *41.* Iam ante biennium fere ceperant Planetæ congredi coniunctione maxima in principio Arietis. Quod attinet motus medios vt ex Prutenicis computantur, ne quis meum priuatum calculum hic ſuſpectum habeat, Anno 40. die *22.* Ianuarii Saturnus & Iupiter congreſſi ſunt ſolis *34.* ſcrupulis ante principium Arietis. Sequenti die *25.* Februarii, Mars quoq; ad Saturnum venit in *3.* gradu Arietis, & primo Martii ad Iouom in *5.* Arietis. Hæc de motibus mediis ſeu fictis.

Veri motus maiorem habuerunt euidentiam, & ratione temporis nobis plus aſtipulantur.

Anno Iuliano *39.* circa *22.* Iunii ſole verſante *3.* grad. ante principium cancri, congreſſi ſunt Saturnus & Iupiter primo in *23.* gradu Piſcium, *7.* gradibus ante principium Arietis: Cum autem vterq; ſuperiorum paulo poſt factus eſſet ſtationarius, ſic vt Iupiter Saturnum non multum ſuperaret, factum Auguſto ſequenti, cum vterq; factus eſſet retrogradus, vt Iupiter Saturnum motu retrogrado ſecundo aſſequeretur in *21.* gradu Piſcium, procurrenſq; in anteriora, per Autumnum quo ſecundum me conceptus eſt Ioannes, tandem Decembri tertio Saturnum occupauit in *17.* Piſcium. Quos Mars anno *40.* Februario & Martio conſecutus, illum in vltimo triente piſcium, hunc in principio Arietis, & poſt Martem Sol cum Venere & Mercurio ſa-

Digitized by Google

rio ſatellitibus omnes illos tres, Martio Aprili & Maio, impleuerunt coniunctionem circa tempora concepti Chriſti, & poſt nati Ioannis.

Da nunc vt noua Magorum ſtella primum conſpecta fuerit, non tantum eodem tempore quo Vicini inuicem ſpectabantur Saturnus & Iupiter, anno ſcilicet *39.* menſe Iunio, ſed etiam eodem cœli loco cum planetis. quod ſummo miraculo factum eſt etiam noſtro tempore anno *1604.* cum ſtella noua in ſagittario: quid aliud Chaldæi ex ipſis artis Regulis hodieque extantibus coniicere potuerunt, quam maximi mamenti euentum. Ab hoc autem tempore ſcili. à menſe Iunio anni *29.* in Februarium anni *41.* biennium eſt, minus *4.* aut *5.* menſibus. Nihil igitur habet ne Aſtrologus quidem, quod computationi meæ anni Natalitii opponat, habet vero quod in anno *40.* Iuliano maximi faciat, & Natiuitati Chriſti ſtellæque Magorum conuenientiſſimum iudicet. Nec dubito Deum condeſcendiſſe ad Chaldæorum credulitatem, vt alias ſolet ad alias hominum infirmitates condeſcendere: cum præſertim in Aſtrologia, vtcunque multa vana, non omnia tamen contemnenda, ſed aliqua Naturæ rerum, quæ Dei opus eſt, conſentanea ſint, præſertim aſpectus & coniunctiones: vt in Harmonicis demonſtrabo.

Tot igitur modis & tertia Natiuitatis Chriſti circumſtantia nobis ad inueſtigationem anni facta eſt vtilis: Tranſeundum ad quartam.

CAPVT

CAPVT XIII.

Ex ætate Chriſti, quam ei tribuit Euangeliſta Lucas ad baptiſmum accedenti, non poſſe accurate inueſtigari annum Chriſti natalitium.

SIngulari cum diligentia deſcripſit Euangeliſta Lucas id tempus, quo Præcurſor Chriſti Ioannes Miniſterium ſuum exorſus eſt: rurſumq; vt prius circa Natiuitatem, trita & vulgo recepta forma deſcriptionis vtitur per illos qui rerum potiebantur. Cum enim gens Iudæorum tunc temporis ſub plurium dominatum eſſet diſtributa, cum Tiberius Cæſar præterquam quod Orbis imperium obtinebat, Iudæam inſuper & Samariam inde ab Auguſto, qui Archelaum eiecerat, velut hæreditario iure accepiſſet, ita vt hæ prouinciæ *Regem non haberent niſi Cæſarem*: Galilæa vero & Peræa Herodi Trachonitis & Ituræa Philippo, Abilene Lyſaniæ, Tetrarchis, Cæſaris, vt noſtro more loquar, Vaſallis parerent: hiſtoria vero quam Lucas erat deſcripturus omnes iſtas prouincias, attineret: neceſſarium cenſuit Euangeliſta Lucas omnium horum dominantium nominatim meminiſſe: inprimis vero notauit certum annum imperii *Tiberii*, vt Monarchæ, ad cuius ditionem pertinebat Metropolis gentis, Ieroſolyma, *annum* nimirum *decimum quintum*.

Cum vero Tiberius Ieroſolyma abſens eſſet, prouinciarumq; eius magnus eſſet numerus, addit Lucas & *Præſidem* Tiberii *Pontium Pilatum*, & Principes gentis *Annam & Caipham ſummos pontifices*.

Iam ſupra vero conſtitutum fuit, more Iudaico vetuſtiſſimo, quintumdecimum Tiberii cenſeri à principio anni Iudaici ciuili, ſcilicet à menſe Niſan Paſchali anni Iuliani

73. vſq; ad ſequentem Niſan anni 74. non obſtante quod natalis imperii, ſeu dies ſucceſſionis non menſe Niſan vel Aprili, ſed poſterius menſe Auguſto recurreret. Sequitur igitur, Ioannem incepiſſe inter duorum annorum 73. & 74. Paſchata. Cumq; vulgo perſuaſum habeamus, Ioannem tempore Autumnali circa feſtum Tabernaculorum cepiſſe, ergo ſiue à Niſan, ſiue à die ſucceſſionis annum quintumdecimum inchoemus, vtroq; modo Ioannis initia retinentur in Iuliano 73. Nam anno ſequenti 74. circa ſcenopegiam iam currebat decimus ſextus etiam à die ſucceſſionis inceptus.

Quod ſi ad hiſtoriam Euangelicam attenderis, inuenies non plus temporis interceſſiſſe inter initia Ioannis & baptiſmum Chriſti, quam quantum eſt vel vſq; ad 5. Nouembris, ſi hoc die Chriſtus baptizatus, vel ſi hoc ipſo 6. Nouembris Ioannes, (vt quibuſdam videtur.) cepit: ex eo vſque ad 6. Ianuarii anni 74. quo die traditio habet Eccleſiaſtica, Chriſtum immixtum turbis ex vniuerſa Iudæa ad Ioannem confluentibus, ad baptiſmum veniſſe. Ita patet, ineunte Iuliano 74. 6. Ianuarii Chriſtum eſſe baptizatum, minimeq; vno anno tardius. Nam probatur certiſſimis documentis antiquitatis, Chriſtum ad Paſſionem veniſſe anno 76. Iuliano.

Ex notatione reliquorum Procerum & Moderatorum gentis Iudææ, etſi ad tantam præciſionem non venimus, vt vnum certum annum inde addiſcamus: expedit tamen videre, nulla ne contradictio nobis ex Ioſepho hiſtorico Iudaico detegatur?

De Herode igitur & Philippo Ioſephus tradit præfuiſſe illos, *Herodem* quidem *Galilææ & Peraæ Philippum Paneadi Trachonitidi Gaulanitidi Auranitidi & Batanææ*, hunc quidem *vſq; ad annum 20. Tiberii per annos 37. illum vſq; poſt mortem Tiberii,*

berii, ad annum Iulianum 83. tunc enim *Caius illum ditione ſua priuauit inque exilium eiecit. Ituræorum* meminit Plinius & Strabo, ex quibus patet eandem eſſe regionem quam Ioſephus *Batanæam & Auranitidem* appellat. Neq; Ioſepho innominatum nomen eſt: narrat enim *deuictos Ituræos ab Antigono Ariſtobuli primi Regis fratre circumciſionis ritum accepiſſe. Pilatum* etiam Ioſephus ait *ſub exceſſum Tiberii* (. anno Iul. 82.) *deceſſiſſe prouincia, cui præfuerat annos 10.* itaq; ineunte Iul. 72. in Iudæam venit. De Anna vel Anano Pontifice Max. legimus, *anno Cenſus*, Iuliano 51. *Ioazaro loco moto ſucceſſorē datum à Quirinio*, anno vero 68. Iul. *à Grato Iudææ Præſide dignitate priuatum*, intra biennium tres ſucceſſores habuiſſe, *primum Iſmaelem Fabii* deinde *filium Eleazarum*, tertio I*oſephum Caiapham*, quem Euangelium *Annæ generum facit.* Hic *Caiaphas* anno Iul. 82. *dignitate priuatus eſt à Vitellio.* Omnes igitur hos à Luca nominatos etiam Ioſephus hiſtoricus anno 15. Tiberii habet in ſuis Tetrarchiis, & dignititatibus Reſtat ſolus *Lyſanias*, de quo nihil in Ioſepho. Fuit quidem huius nominis *Dynaſta Chalcidis, Ptolemæi Mennæi filius, occiſus à Cleopatra, quæ eius regnum ab Antonio dono acceptum per annos 7. tenuit*, quæ cum occidiſſet, Chalcis ad Auguſtum venit. Eſt igitur vero conſentaneum, Lyſaniam Euangeliſtæ nominatum ſeptuagenarium iam aut maiorem, filium fuiſſe Lyſaniæ à Cleopatra ante tot annos occiſi. *Ditionis* quidem ſeu *regni Lyſaniæ*, (. alicubi *Lyſiæ.*) crebra fit mentio à Ioſepho, temporibus poſterioribus, varie enim locata fuit Herodis poſteris à Cæſaribus, erat Libano vicina: & videtur *Abilene* particula ſolum eius fuiſſe. *Abilam* & Plinius refert *inter tetrarchias interſperſas decem vrbibus Syriæ, Libano vicinis verſus interiora regionis*, quæ regio *decapolis* dicta vocabulo ab Euangeliſtis etiam vſurpato. Locat Ioſephus *Abolam in Peræa 60. ſtadiis à Iordane è regione Hierichuntis.* Quondam

Digitized by Google

dam *Auguſtus Zenodoro mortuo qui Lyſaniæ ditionem conduxerat,* (. quod argumento eſt pupillarem ditionem fuiſſe.) *totum illum tractum Herodi Magno tradiderat.* Illo vero mortuo, crediderim ſeparatam Abilenem à Philippi & Herodis Tetrarchiis (. vt quæ permiſſa tantum fuerat Herodi non donata, quam ſuis poſteris poſſet tradere.) & Lyſaniæ iam adulto hæreditario iure permiſſam fuiſſe: à reliqua Chalcide & Ituræa, & à Nerone ſeparatim veluti de ſuo locari ſolita eſt.

Eſt & alia coniectura de ortu huius Lyſaniæ. *Ptolemaus* enim ſupradictus, *Ariſtobulo rege veneno deleto & filio eius Alexandro ſecuri percuſſo, reliquorum liberorum Ariſtobuli curam ſuſcepit, & filius eius Philippio miſſus vt illos adduceret, vnam Alexandram accepit coniugem, pater vero Ptolemaus occiſo Philippione filio, Alexandram ipſe duxit.* An igitur ex hac Alexandra Iudaica, eiuſque maritorum alterutro fuerit ortus iſte Lyſanias, & Abilenam obtinuerit reſpectu maternæ ſtirpis regiæ? Sed hæc extra aleas.

Hoc igitur anno 74. ineunte Lucas Euangeliſta cap. 3. v. 23. affirmat, *Ieſum fuiſſe* ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενον; *triginta circiter annorum cum inciperet*, ſc. prædicare & miraculis clareſcere, poſt baptiſmum.

Hic nota Euangeliſtam vti vocabulo ὡσεὶ, compoſito ex ὡς & εἰ, *ac, ſi, quaſi*: quæ particula præfixa numeralibus reddi ſolet *circiter*. Exempla Lucæ 1. v. 56. *Quaſi menſibus tribus*, Ioan. 19. v. 39. ὡσεὶ λίτρας ἑκατὸν, *quaſi centum* Lucæ 9. v. 14. *circiter quinquemillia.* Ioan. 6. v. 14. *Numero quaſi quinquemillia.* Hic receptus mos eſt linguis omnibus, vt circiter 5000. dicamus, quicquid eſt inter 4500, & 5500. Quare ſic etiam in noſtro exemplo quicquid eſt inter 25. & 35. id omne circiter 30. dici poteſt, quippe quod propius eſt rotundo numero 30. q̃ vel 20. vel 40. Hoc ſecutus Ignatius ſcripſit:

Chri-

Chriſtum tres annonum decadas conuerſatum: recte dictum etiam ſine particula Circiter, ſi Decadas tantummodo expreſſeris. Nam etſi ſuperſint duo tres vel 4. anni, nondum tamen hi quartam decadem repræſentant, quoadusque dimidiam decadem ſuperant. Nam ſi cui lubet collectiuis vti, vt decadibus, Aſſibus, Centenariis, & ſimilibus, eum neceſſe & redundantes particulas negligere: tædioſum enim eſt, vnumquemlibet numerum conciſe multiſque verborum particulis enunciare & circumſcribere.

Alia eſſet voculæ ratio, ſi præfixa eſſet numero non rotundo, vt ſi dixiſſet, *circiter octo & viginti annos, circiter triginta duos annos.* Quæ enim infra decem nominatim exprimuntur, iis appoſita vocula *Circiter*, raro vnum annum ſolidum in dubio ponit, ſed fere menſes tantum aut dies aliquot numero paucos & infra quantitatem anni ſolidi.

Quod Euangeliſta obſeruauit vſu voculæ ὡσεὶ, idem & Tertullianus eſt imitatus ſubſtituta latina particula *Quaſi.* Sic enim ille aduerſus Iudæos Cap. 8. *Annos habens quaſi XXX. cum pateretur.* En minime ſcrupuloſam numeratione, quippe in qua etiamnum poſt * biennium baptiſmi ſuſcepti, non veretur ſcriptor vti eodem rotundo & laxo numero, quaſi triginta.

* *Credibile eſt Tertullianum hic ne quidem de biennio miniſterij Chriſti cogitaſſe, ſed omnem Hiſtoriam Euangelicam inter autumnũ anni Iuliani 23. & Pentecoſten anni 74. incluſiſſe, propterea quod Mattheus, Marcus & Lucas Chriſtum vno ſolo eoque vltimo Paſchate Ieroſolymis habent. Acceſſit & alia Tertulliani cauſa, de qua Hervvardus monuit: quod anno Iuliano 74. duobus Germanis Coſſ. currẽte adhuc anno 15. Tiberij à die ſucceſſionis, dies 15. Martij, qua antiquitus à Latinis Paſcha celebratum fuit, incidit in diem Veneris, ſeu feriam*

Digitized by Google

VI. Cum igitur vox Hebraica πάχα Græcis literis ſcripta viciniſſima ſit voci πάχειν, quod pati ſignificat, multi feſto illo Paſchatis memoriam Paſſionis (non, vt nos, reſurrectionis) celebrarunt. Paſſio vero contigit die veneris, anno igitur 74. ob concurſum diei Veneris & 25. Martij paſſio fuit aſcripta. Alij vero Paſcha quidem die 25. Martij celebrarunt, ſed in Reſurrectionis memoriam, vt nos. Hinc geminum feſtum apud Scaligerum, ϛαυρώσιμον *&* ἀναϛάσιμον, *vtrumque communi vocabulo* Πάχα.

Imitata eſt voculam eandem quaſi Eccleſia Romana; *Expletis*, habet Martyrologium, *quaſi triginta annorum curriculis.*

Cum igitur teneamus, exeunte Iuliano 37. Chriſtum fuiſſe *circiter* triginta annorum: Sequitur natum eſſe *circa* annum 43. Iulianum: Sic tamen, vt annus iſte non ſit plane certus & definitus. Qualitas enim vel latitudo præmiſſæ ſequitur in concluſionem. Nam vt ſupra dictum, iam iam in anguſtias arctiores redigimur, quam par eſt, vt primam voculam *quaſi* ad minutias decadum, ad annum ſcilicet 43. apponimus, qui numerus integris decadibus adiicit ternarium. At ſi teipſum collegeris, attendens, quomodo vocula *quaſi*, à rotundo numero 30. deuoluta ſit ad non rotundum 43. liquido perſpicies eum, qui anno 73. eſt, (non certo & præciſe ſed) *quaſi* triginta annorum poſſe etiam ad 40. natum eſſe: quod hoc libello demonſtratum: & eundem qui eſt *triginta circiter annorum*, accurato calculo poſſe eſſe trigintatrium annorum.

Tantum eſt, quod ex ætate Chriſti non præciſe expreſſa, quam ad baptiſmum attulit de vero eius anno natalitio colligi poteſt.

Hæc quantula res, quantam per Deum immortalem ſuſtinet calumniam? Perinde eſſe dictitant, ac ſi Euangeliſtæ fraudem imputem voluntariam: Scilicet vt in me coniici-

ant

aut Hypocritarum nonnullorum. & populi odia, quorum illi zeli affectati hi deuotionis plus habent, quam iudicii aut doctrinæ. Quid ais, Euangeliſtis fallere lectorem animus fuit *circiter quinque millia* ſcribentibus? quamuis trecenti forſan aut quadringenti defuiſſent, aut ſuperfuiſſent? Ioannes tibi ſubdole ſcripſit Ioan. 6. verſ. 19. *ſtadia circiter viginti quinque aut triginta*: vnum idemq; interuallum, & quaſi 25. & quaſi 30. faciens? Lucas decepit nos? Luc. 9. verſ. 28. cum ſcripſit, *Poſt dies circiter octo*, (id eſt, poſt vnam circiter hebdomada, *quam promiſiſſet Chriſtus, quoſdam ex aſtantibus non viſuros mortem priusquam veniat regnum Dei, clarificatum eſſe in monte Tabor, præſentibus tribus diſcipulis?* Nam Matth. 17. v. 2. *dies* tantummodo *ſex*, non adiecta particula ὡσεὶ *circiter*, inueniuntur. Quod ſi licet Euangeliſtæ Lucæ ſalua eius exiſtimatione vno loco tertia parte augere præciſum numerum, beneficio particulæ *circiter*, & *circiter* 8. pro 6. ponere: quin non & ſalua exiſtimatione liceret illi alio loco vndecima ſaltem particula minus ponere, quã haberet præciſus numerus mediante eadem particula ὡσεὶ & *circiter*. 30. pro 33. ponere. Quæris tu, num putem Lucam nos voluiſſe decipere ſcribentem 30. cum eſſent 33. Quærat viciſſim ex te Iudæus veterator num deceptionem arbitreris, quod Euangeliſtæ Chriſtum Herode ſuperſtite natum aſſerant, cum triginta hi anni incipiant Herode dudum mortuo? quod teſtatum omnibus antiquitatis Gentilis & Iudaicæ monumentis fecimus.

Videsne calumniator, vti non te Euangeliſta, ſed tute teipſum deceperis, qui oculos in claro ſole claudis, particulam ὡσεὶ *circiter* diſſimulas. Quis te iuſſit hoc triginta præciſe ſcrupuloſe numerare? Non Euangeliſta, qui ſatis ſibi cauit, addens *circiter*. Eos vero quibus laxus iſte numerus non ſatis facit, qui præciſius rem indagare minutias exigere

gere cupiunt, remittit ad *tempora Regni Herodis, deſcriptionem Orbis famam de nato Rege Iudæorum indeque ortam cædem infantum*; quas res, qui tunc vixerunt in recenti habebant memoria, quas etiam & hodie bona ex parte in veterum hiſtoriarum monumentis habemus conſignatas.

An non hæc præpoſtera eſt ratio, velle natiuitatis annum præciſum elicere ex textu, qui de natiuitate ex profeſſo non agit, eiuſque textus omnes apices mordicus arripere, particulas ſcrupuloſitati oppoſitas præterire aut interpretando peruertere: econtra vero vbi Lucas natiuitatem per omnes circumſtantias deſcribit, noſque annotando *Rege Herode* ad hiſtorias remittit, ibi hiſtoricorum repudiare teſtimonia, & vno verbo, omnem rerum geſtarum ordinem negando confundere, qua ratione tandem & ipſius Euangeliſtæ conſenſus cum hiſtoricis in cæteris in ſuſpicionem adduceretur. Aliud agebat Lucas, quando Chriſti baptiſmum deſcribens, ætatis eius meminit: perſonam nimirum Ieſu deſcribere animus erat, eius ætatis circiter, & quo vultu eſſet. Nam huiuſmodi ætatis mentio ad deſcriptionem faciei & ſtaturæ refertur; in qua non facile diſcernitur, triginta quis annos habeat, an 33.

Quæ hic Caluiſius in nupera ſua epiſtola mihi obiecit, ea inuenies prolixe diſcuſſa in Epiſtolæ meæ reſponſoria confirmatamque amplius interpretationem Lucæ: vbi ſimul demonſtratum eſt, voces ἀρχόμενος ὤν, nequaquam referri poſſe ad minutias temporarias vnius anni, ſiue triceſimi, ſiue triceſimi primi, ſed alteram quidem (Incipiens) neceſſario referendam eſſe ad Miniſterium Chriſti, alterã (ὢν, Exiſtens) ad genealogiam Chriſti: Ad illam igitur meam Epiſtolam, lectorem remitto, ſed nõ ſine Apophoreto ex bellariis Caluiſianis. Nam præterire non poſſum,

quin

Digitized by Google

quin lectorem impertiar gaudio quod ex arguto Caluiſij commento fol. 8. Epiſtolæ ſuæ percepi; quando ille cauſam dicere coactus, *cur, ſi præciſe triginta anni fuerint, & ſi vocula* ἀρχόμενος ὢν *ad exitum triceſimi & ingreſſum triceſimi primi pertineant, cur ergo Lucas inſuper adiungat* ὡσεὶ *circiter:* nam videbatur ὡσεὶ redundare aut oppoſitũ in adiecto dicere, ſi vox ἀρχόμενος ad tempus definiendũ à Luca poſita eſſet: Hic igitur conſilio promptus Caluiſius ex inopinato veluti θεὸς ἀπὸ μηχανῆς, cauſam ex *Calendariis* arceſſit: *quod in eo turbæ tunc eſſent, ex quibus Euangeliſta Lucas cum ſe non expediret, in ſuſpenſo reliquiſſe certum anniuerſarium diem adiectione particulæ* ὡσεὶ. *Nam cum Iudæi antiquitus eſſent vſi Calendario Lunari, Iulium Cæſarem paulò ante Herodis regnum & poſt Auguſtum imperaſſe illis Calendarium ſolare Romanum.* Mirum equidem niſi ſuum ipſius ſomnium Caluiſius rideat effuſiſſime: quod cum omnibus membris ex tenebris conſtet, ſufficit vt vnica veritatis hactenus explicatæ irradiatione diſpellamus: tantum enim abeſt, vt Lucas Euangeliſta de certa die reuertentis anni triceſimi laborauerit, vt neque tres annos hic penſi habuerit. Iudæa quidem deuicta fuit primum à Pompeio, deinde à Soſio at non Romanis, ſed illic Hyrcano, hic Herodi Iudæis. Nec poſt Archelaum eiectum in ſeruitutem eſt redacta, quippe quæ non bello acquiſita, ſed voluntate Primorum gentis in deditionem accepta & Syriæ contributa eſſet. Extant in Ioſepho Edicta Romanorum Impp. quibus non illis tantum qui Iudæam incolebant, ſed et Aſiaticis & Ægyptienſibus Iudæis ius confirmatum fuit vtendi ritibus patriis. Et habemus Epiphanium teſtem, Iudæos tempore Chriſti vſos Calendario lunari: quamuis Præſides Imperatorum ius dicerent more Romano, vſi feſtis Romanis: quid enim impedit, vtrũque ſimul in vſu eſſe diſtinctis perſonis & rebus? Nonne

Digitized by Google

id hodieq; fit, apud Iudæos ſub Chriſtianis, & apud Chriſtianos ſub Turcis?

CAPVT XIV.

Quæ cauſæ Veteribus Patribus cur natiuitatem Chriſti reponerent ad Annum Julianum 42. 43. vel 44. non vero ad 40.

Argumenta ex circumſtantiis Natiuitatis Chriſti ducta expediuimus quibus illa coniicitur in annum Iulianũ 40. Cepimus etiam ſuperiori capite reſpondere ad ea quæ poſſunt obiici; oſtenſo nõ recte nobis opponi Lucę textum de ætate Chriſti quam ad Baptiſmum attulit. Sequitur vt etiam reſpondeamus ad authoritatem Patrum Eccleſiaſticorum qui Lucam Euangeliſtam ſecus, quam nos interpretari videntur. Qua in re Caluiſius non legitime pugnat. Thema mei libelli germanici, præfixum fronti hoc erat; non poſſe nos ſaluis hiſtoriis, Patrum calculum imitari. Caluiſius igitur Patres illos ſibi proponens ſequẽdos, occurrit mihi fol. 32. ſuæ Epiſtolæ, quartum hoc numerans argumentum, quod Patres veteres aliter computauerint quam Ego. Quod hoc Caluiſi genus argumenti, principium petens? Sciueram hoc, & in fronte libelli profeſſus eram; contrarium me demonſtraturum ſuſceperam. Si vinco rationibus hactenus explicatis, ſtamus Mœſtlinus Deckerius Suslyga & Ego, annuente non obſcure & Hervvardo, caduntij qui patrum calculum vrgẽt rigide; nec alia ſolutione huius obiectionis opus erit. Non igitur ob numerum argumentorum Caluiſii, ſed propter ipſos Patres & hunc locum percurremus; vt appareat, & quam illi diuerſas inter ſe rationes computandi ſint ſecuti, & quid quiſque ſpectauerit; quidve non ſpectauerit; ne-

ne Patrum authoritate de eo non cogitantium, quod inter nos diſceptatur immerito premamur: neve Caluiſius, omnibus iam quæ calculo Patrum obſtant, in clariſſimam lucem prolatis, eorundem Patrum exemplo ſe munire pergat, aut quæ illi ſufficienter monito dicta ſupra ſunt; etiam Patribus non cogitantibus dicta conqueri poſſit.

Primum igitur, hic expedit notare; Eccleſiam, ſi vſus ferret meminiſſe biblicarum hiſtoriarum novi teſtamenti, non amplius obſeruaſſe annos Imperii Herodis, quibus annis erant illæ conſignatæ, idque non negligentia, ſed propter mutationem temporum. Tunc enim Regnum Iudæorum delectum erat; nec erant ipſi ſcriptores, eorumve Eccleſiæ Iudææ contributæ: omnes vero tunc ſubditi erant Imperii Romani, cuius prouincia iam dudum ipſa etiam Iudæa erat facta. Quare tum demum de tempore cuiuſq; rei geſtæ ſibi videbantur eſſe certi, cum eam ad annos Impp. Romanorum certos retuliſſent, quamuis illæ ſub Herode vel Archelao eſſent factæ, quando æra Augusti in Iudæa vſitata nondum erat.

Non mirum igitur, ſi hiſtoria Iudaica ex annis Herodis in annos Auguſti, veluti planta in terram aliam translata non vnam & eandem ſedem apud omnes eſt nacta, & ſi per hanc occaſionem multo difficilius eſt factum diſcernere, quanta eſſet præciſio numeri in Euangeliſta, *quaſi triginta.*

Veteres itaq; ante Euſebium & Hieronymum, cum legiſſent *Chriſtum cum inciperet* prædicare, *habuiſſe circiter triginta annos,* idq; *anno 15. Tiberij*; nulla ſcrupuloſitate vſi, impenderunt ætati Chriſti primos 15. annos Tiberii, & vltimos 15. annos Auguſti: qui cum tenuiſſet monarchiam per annos 57. ablatis 15. vltimis, inuenerunt 42. annos imperii Auguſti, quibus exactis Chriſtum natum eſſe tradiderunt. Sic tenent Euſebius, Chryſoſtomus. Oroſius, Ior-

Digitized by Google

nandes Beda Martyrologium Romanum ſecuti Clementem & Tertullianum partientes expreſſe illos 30. annos, in 15. vltimos Auguſti & 15. primos Tiberii. Hoc commune omnibus fundamentum, non æqualem tamen omnib. ſuppeditauit calculum. Primum enim Auguſti initia diuerſi diuerſa reſpexerunt. Confoſſus eſt Cæſar Idib Martiis, annis quatuor paulo minus, ante initium æræ noſtræ vſualis vt 2. Ianuarii Calendis. Eius hæreditatem C. Octauius adiit eodem anno. Qui ergo ex poſteritate Rempub. Romanã, adeoq; totius Orbis Imperium computarunt in parte hæreditatis huius quod pleriq; fecerunt poſt 400. & 500. annos Chriſti ad nos vſq;, illi annos Auguſti deducunt ab ipſa ſtatim cæde Cæſaris. Itaq; Ioſephus annos eius imperio tribuit 57. Mẽſes 5. dies 2. Tantum enim interfuit inter Iulii & Auguſti exitus. Qui vero veterem Reip. Romanæ formam tunc quidem affectam nondum vero collapſam luctante adhuc libertate reſpexerunt, aliud Octauio Cæſari Principium fecerunt imperii: quando *annos natus nouemdecim, exercitum pro Rep. priuato impendio comparauit; ornatusq; à ſenatu equeſtri ſtatua, & proprætor vna cũ Coſſ. Hirtio & Panſa, bellum cum Antonio gerere iuſſus, vicit ad Mutinam, Imperatorq; ab exercitu & à Senatu ſalutatus eſt.* Ab hoc enim tempore, Euſebius numerat annos eius 56. Menſes 6. Nam *pugnatum* 14. *Aprilis*, expeditio igitur paulo antea ſuſcepta, menſe Februario: vnde ad exceſſum Auguſti lapſi ſunt anni 56. menſes 6. Ex his diuerſis Auguſti initiis, vnius anni naſcitur ambiguitas apud vetuſtos Eccleſiaſticos ſcriptores. Annus enim 42. quem alius ab alio veluti per manuum traditionem accepit; non attento, qua is ratiocinatione eſſet inueſtigatus, is igitur à priore initio Conſules exhibet Lentulum & Meſſalam, idem annus 42. à poſteriori initio, Coſſ. habet Auguſtum XIII. & Plautium Syluanum.

menſe

Digitized by Google

menſe quidem Decembri, aut Cal. Ian. ſequentibus, Lentulum & Piſonem. Hæc igitur ſola fere diuerſitas eſt apud veteres, in definiendo anno natalitio Chriſti, & ſtat vtraq; ſententia quadamtenus per verba B. Lucæ, numerumq; tricenarium ætatis Chriſti, anno 15. Tiberii definitæ. Nam qui prius initium obſeruabant Auguſti: *triginta quaſi annos* Euangeliſtæ pro totidem completis acceperunt, qui vero poſterius, ij *quaſi triginta* intellexerunt de triceſimo inchoato: non quod quenquam vel hi vel illi reprehenderent, qui propter alias circumſtantias, veſtigia ſua non preſſe ſequeretur, rotundum Euangelii numerum laxe ſumendũ contenderet: ſed quia, nemine de diſſenſu hiſtoriarum admonente, Regnoq; Herodis iam obliterato, cauſam nullam viderunt, cur quos *circiter triginta* accepiſſent, potius plus vel minus, quam præciſe triginta computarent. Neq; enim Chronologica tractabant ex profeſſo, nec aliqua neceſſitate fuerunt adacti, ad minutias temporũ exquiſitius conſectandas: nec momenti quicquam intento ſuo fuiſſent allaturia exactiore aliqua temporis definitione.

Priores igitur illi nihil ſunt argutati in voculis ἀρχόμενος ὤν, incipientem an deſinentem triceſimum illæ exprimerent, quin potius vocem ἀρχόμενος ad minyſterium & miracula & famã Chriſti retulerunt, vocem ὢν ad genealogiã, ὢν ὡς ἐνόμιζετο υἱὸς ἰωσὴφ, *exiſtens vt putabatur, filius Ioſeph*: poſteriores vero, ex voce ἀρχόμενος ratiocinati ſunt de ineunte anno trigeſimo, quod proculdubio non feciſſent, ſi textũ paulo diligentius ponderaſſent, vt hodie illum ob controuerſiam agitatam ponderamus.

E priorum numero ſunt Tertullianus, & Irenæus: à quibus non longe abit nec Epiphanius: cum enim in die differat ab hodierna Eccleſia, ponens Chriſtum natum 6. Ianuarii: Coſſ. etiam ponit, non Lentulum & Meſſalam,

Digitized by Google

qui finem anni Iul. 43. tenuerunt, ſed ſequentes Auguſtum XIII. & Syluanum qui initium habent anni 44. & addit annum 29. coniunctionis Iudæorum cum Romanis, puta victoriæ Cæſaris Actiacæ, quando Regni Iudaici feudum, vt more noſtro loquar, ad *Auguſtum* recidit *à quo Herodes confirmatus eſt hyeme, quæ ſequitur Iulianum 15.* Adde ſolidos 28 ad 15. finientem, prodit 43. finiens.

His accedit etiam Clemens Alexandrinus, Natiuitatem Chriſti referens in annum 28. Ægyptiorum, quos Caluiſius recte deducit *à capta Alexandria,* cuius victoriæ dies ex Senatuſconſulto principium dedit nouæ æræ; non recte vero confundit *cum Actiaca victoria* quæ erat vno anno antiquior, & ipſa nouæ æræ caput, q̃ à Monarchia Cæſaris denominabatur, quorum vtrumque Dion teſtatum fecit. Recte viciſſim & illud, *tempus Alexandriæ captæ, & mortis Antonii* (adde & Cleopatræ Reginæ Ægyptiorum ex Lagireis vltimæ) *ſimul incidiſſe in caput anni Ægyptiaci ſeu in principium primi menſis Thoth & 29. menſis Auguſti Iuliani: & hoc principium ſecutos Ægyptios:* dubium vero, an *& alij Orientales populi:* de Armenis enim eſt coniectura; Syria vero & Aſia aliter numerabant. Denique & hoc recte dixit Caluiſius, *primum diem menſis Thoth, hactenus aſcendiſſe in an. Iuliano, ex eo vero tempore, ſubiugata Ægypto, fixum manſiſſe in 29. Auguſti more Romano.*

Igitur quia finiente 16. Iuliano currebat primus Aegyptiacus Auguſti, additis 27. ſolidis, prodit ad finem currens 43. Iulianus, quo anno Clemens Chriſtum natum ſtatuit.

Hos igitur veteres Patres ſecutus eſt Aurelius Caſſiodorus, Chriſti natiuitatem referens ad finem Coſſ. Lentuli & Meſſahalæ, & vt res omni careret ambiguitate, annum exprimit Auguſti 41. quod idem de Tertulliano teſtatur

ſtatur Euſebius (etſi in græco textu Scaligeri eſt *40.*) vnde conſtat illos ſequi poſterius Auguſti initium quando *41.* numerant concedentes interim *42.* ſed à priori initio. Deſinit Caſſiodori Chronicon in anno Chriſti *519.*

At vero Sulpitius Seuerus hoc eodem *41.* Auguſti arrepto, ſed à priori initio deducto nixus Chriſtum natũ dixit Coſſ. Caluiſio Sabino & Paſſieno Ruffo, quare anno Iuliano *42.* qua ratione triennio differt ab æra hodierna. Vixit circa annum Chriſti *400.*

Caſſiodorum vero allegat & ſequitur Marianus Scotus, quamuis multo recentior, vt cuius Chronicum vſque in annum 1083. extenditur; qui tamen varie fluctuat. Nam inter initia videtur Sulpicium Seuerum ſequi, & triẽnium addere æræ hodiernæ: quod tamen non conſilio ſed caſu factum & ni fallor hallucinatione authoris, dum contra quam veteres, primũ Chriſti annum illum numerat, quo iam exeunte natum ponit, recentiores coætaneosq; ſuos ſecutus, qui Incarnationis, non Natiuitatis rationem habuerunt. Progreſſus vſque ad baptiſmum Chriſti, quadriennio ſuperat æram hodiernam, quippe traiectis Conſulibus; rurſumq; ad triennium & ad biennium redit. Tandẽ vitiato & contracto ſæculorum ſpacio, alicubi ſcilicet vno anno extrito, cum iis in gratiam redit, qui vnum annũ addunt æræ noſtræ, conſtanter vſq; ad finem annalium ſuorũ profeſſus, ſe ab æra Dionyſij quæ hodie obtinet, differre, nihil motus receptiſſimo, & iam tunc aliquot ſæculorum ætatem ferente more numerandi ſecundum Dionyſium. Illam igitur patrum turbam ſecutus eſt ex hodiernis Ioſephus Scaliger, eiuſque velut interpres Sethus Caluiſius, author Chronologici operis luculenti, quod ad præſcriptum Scaligeri concinnatum eſt: qui vtinam illud potius expenderent, quibus rationibus innixi ſint Patres,

quid

quid ſpectantes quid non ſpectantes, qua intentione affirment: quàm qui quales, quot numero fuerint. Nam quid iuuat numerus & authoritas, ſi res obiter ſaltem affirmata ſit?

In poſterioris ſententiæ aſſertoribus qui *42.* Auguſti habent ab initio poſteriori triceſimum Chriſti intelligunt inchoatum, familiã ducere videtur Euſebius; qui annorũ à Chriſto nato ſeriem explicauit in canone Chronico, quę auctior eſt vno ſaltem anno, quam æra nobis vſitata; continuataq; vſque ad annum *327.* & vicennalia Conſtantini: Quod idem & aliter teſtatum reliquit, dum nimirum Natiuitatem Chriſti collocat ad annũ *3.* Olymp. *194.* more Iudaico & Eccleſiaſtico, à Niſan qui præcedit ludos, inceptæ: vt ſupra aliis exemplis ex ipſo Euſebio demonſtratũ: quanquam, ſui diſſimilis, in hiſtoria Eccleſiaſtica Clementem Alexandrinum ſecutus, collocet eandem Chriſti Natiuitatem ad annum *28.* Ægyptiorum, & ſic ad finientem *43.* Iulianum, vna cum prioribus. Sed tritior eſt facta eius altera ſententia, ipſo opere Chronicorum Canonum, cuius multus erat vſus, magna vtilitas.

Itaq; & Hieronymus & Proſper, continuatores Euſebij, ille etiam translator hoc filo perrexerunt, hiſtoriis æram aſcribentes anno vno tantum auctiorem noſtra, ille vſque ad annum *379.* hic vſque ad annum *446.* Euſebium Chryſoſtomus & Græci alij poſteriores, Hieronymum Auguſtinus & Latini, veluti claſſicos authores ſic ſequuntur, vt qui Chronicas quæſtiones rectiſſime tractauerint: ipſi iudicium non interponunt, tantum accepta à Chronologis referunt. Atque hos rurſum ex hodiernis ſecuti ſunt Gerhardus Mercator & Buntingus, diligentes Chronologi, ſed qui rationes Euſebianas ſpectantes, interim nihil penſi habuerunt, quomodo hiſtorias cum Euangelio

lio conciliarent. Et videtur Euſebius omnes ſequaces hac vna re reddidiſſe ſecuros, quod annos Herodis 37. cum *13.* Iuliano incipiens in Iuliano 49. finit, plena fiducia, ſecuriſſimus Ioſephi, velut re per ſe liquida & facili. Nam qui viderunt Herodis *37.* annos extendi vltra Natiuitatem Chriſti Euſebianam, ij non attento, quanto citius illos Ioſephus inceperit, quod Euſebius diſſimulatum ſilentio tranſmiſit, nullum etiam ſcrupulum ſenſerunt circa diſſenſum Euſebianæ Chriſti natiuitatis, quæ ſub Herode facta, ab Hiſtoria Ioſephi, qui Herodem antea mortuum exhibet. Id adeo verum, vt hodie Euſebium ſuper initio regni Herodis cum Ioſepho committere, adeoque illum præferre audeant, iſti fidem derogent; perinde ac ſi nihil ad rem faceret, quod Ioſephus trecentis annis Herodem adeoq; & Ioſephum ſecutus omnibus veritatis inquirendæ copiis Ioſepho eſſet inferior.

Satis igitur demonſtratum puto: Veteres Patres, diuerſum à me calculum ſecutos, nequaquam ſic eſſe legendos, vt qui ex deſtinato contrariam mihi ſentētiam profiteantur & propugnent; quare fruſtra illos ab aduerſariis meis in ſuas partes pertrahi. Neq; enim Patres meam reprehendũt interpretationem numeri *quaſi triginta*, ſed ipſi omni eius interpretatione ſuperſederunt, quia in cauſas cur eſſet interpretatio quærenda, non inciderunt: ſecus quam nos hodie.

Quod ſi perrexerit Caluiſius abuti patrum authoritate; dicat igitur quos potius ſequatur? Num primos qui annum *43.* Iulianum habent? An Poſteriores qui annum *44?* An forte Sulpicium Seuerum qui annum *42?* An magis Eccleſiæ Occidentalis conſenſum mille annorum, quæ annum 45? An denique Dionyſium eius doctorem ſed perperam intellectum, qui annum 46. tradiderat, vt ſe-

V que-

queretur? Quin imo ſuperſunt multo plures opiniones ætatem & ipſæ habentes; incredibili annorum numero enormiſſime ab inuicem differentes; ſcriptorum hiſtoricorum & Eccleſiaſticorum, inter annum Chriſti 400. & 900. quas vide ſi lubet apud Herwardum, inque Chronologico recens edito. Quem igitur potiſſimum ſequar Caluiſi? Si plurium conſenſu ſtandum? deſine igitur & tu æram hodiernam totius Occidentis vſu confirmatam ditare biennio; Si antiquiorum? cur igitur ætate illis maximi, ſanctitate pares, eruditione ſuperiores illos ſecuti non ſunt? Quæ hæc noua Caluiſi religio, quam ab Euſebio, Hieronymo, Dionyſio, Mariano, Reginone, Annonio, Hermanno Contracto, Sigoberto, Maximo Monacho, infinitis aliis, denique ab vniuerſali Occidentis Eccleſia non didicimus? Cur hodie facinus eſt, in primorum patrum calculum inquirere, quod omnibus retro ſeculis ſecunda fama licuit, factitatumque eſt tanta cum varietate cum nemo poſteriorum, contra rationes, Anteceſſorum calculo teneri vellet? Sin autem ideo primorum patrum calculo ſtandum exiſtimas, quia is rationibus vincit, deſine igitur crepare authoritates; ad conflictum rationum deſcende ſine hoc comitatu: quin imo victus à me rationibus melioribus, deſine mihi creare inuidiam ob Patres deſertos. Perpende quantulo tu me ſis authoritatibus inſtructior, quantulo maior turba eorum à quibus ipſe diſſentio? Nonne vides, tres ad ſummum aut quatuor altrinſecus deſiderari?

CAPVT

CAPVT XV.

Quo tempore, quibus occaſionibus & quo authore inuenta, quo item in vſum recepta ſit à Chriſtianis Occidentalibus æra erronea, qua hodieque vtimur: vbi & de die Natali.

CONtra Patrum authoritatem excepimus, excipiendum nunc eſt etiam contra vniuerſalem Eccleſiæ hodiernæ computum; quod ſupra quidem capite IV. cepimus, vſi ad hoc, authoritate hac ipſa Patrum antiquiorum: iam vero conſummabimus, detectione originis erronei calculi.

Quod enim à me meiſque doctoribus poſtulat Caluiſius, vt authoritatem Patrum ſecuti rationes omnes obſtantes contemnamus: id ſcriptores Eccleſiaſtici, à quibus hodiernam æram conſtat introductam, nequaquam ſibi ſeruandum eſſe cenſuerunt: poſthabito enim exemplo Tertulliani cæterorumque qui triginta præciſos annos, ab anno quindecimo Tiberij retro extenderant; ipſi rationes lunæ ſecuti artificiale potius, minimeque hiſtoricis Ioſephi monumentis, aut præciſo Lucæ numero innixum Annorum Chriſti caput conſtituerunt.

Methodo tali ſunt vſi, qua à die Natalitio ad annum certum ducerentur. A die itaque natali & nobis exordiendum eſt.

De vero die Natali Chriſti.

Traditum eſt monumentis Eccleſiaſticis, Chriſtum natum eſſe vel VIII. Cal. Jan. vel VIII. Id. Jan. magna ſuſpicione lapſus ſcriptorii antiquiſſimi, quo vel Calendæ in Idus, vel hæ in Calendas ſint mutatæ. Tempus interiectum dierum duodecim ad hanc vſque diem καт' ἐξοχὴν die

zwölff Nächte puta Weihennächte/ duodecim Sacræ noctes dicuntur, quaſi totum ſpacium ſuper quo ambigunt Patres Natiuitati Chriſti merito conſecratum habeatur. Sed traditionem de VIII. Cal. Ian. antiquiſſimam probat Suſlyga ex lib. V. conſtitutionum Ap. Clementis Romani, qui temporibus Apoſtolorum vixit, inter primos Eccleſiæ Romanæ Epiſcopos. Addit Nicephorum, qui circa annum Chriſti 900. vixit: qui traditionem hanc à quodam Euodio Vicario Petri in Epiſcopali ſede Alexandrina, arceſſit. Addit & Chryſoſtomum, qui circa annum Chriſti 400. ſcriptum reliquit, ita tenuiſſe maiores. Addit deniq; & acta Martyrum, anno Chriſti 301. quæ teſtantur, iam tūc Chriſtianos celebraſſe feſtum Natalitiorum Chriſti, & quo alio die, quam VIII. Cal. Ian. quippe eodem quo & poſt annos proximos centum tempore Chryſoſtomi. Clementinas quidem ſucceſſu temporis conſtat auctas, fierique poteſt, vt textus allegatus ſit ex recentioribus: ætatem tamen tantam habent ad minimum, vt circa annum Chriſti 300. & 400. Natalitia in VIII. Cal. Ian. celebrata conſtet. Etſi hoc non vbique obſeruatum. Nam & Chryſoſtomus nuperum Conſtantinopoli agnoſcit feſtum, faſſus tamen antiquum in occidente, vnde allatum erat, Epiphanius vt dici cœptum, eadem tempeſtate, circa 450. Chriſti Natalia collocat in VIII. Id. Ian. niſi forte ſcriptoris error ſit vt dixi. Idem Epiphanius ex Clemente Alexandrino & aliam tradit opinionem Ægyptiorum, aſſerentium Chriſtum eſſe natum, vt quidam, menſe Pachon, vt alii menſe Payni; qui tunc incidebant in Aprilem & Maium Iulianum. At ſollertiſſimam Hervvardi coniecturam lubens amplector: qui putat eodem recidere hanc Ægyptiorum traditionem, cum priori, & hallucinatione quadam factum, vt cum December nonus eſſet menſis ab Aprili, primo menſe

menſe Eccleſiaſtico ad imitationem Iudæorum, Ianuarius vero decimus: audiſſentque Ægyptii Chriſtum eſſe natum menſe nono ſic enim Clementina habet vel decimo ipſi nonum & decimum ab initio ſuo, ſc. à menſe Thoth, qui in Septembrem competebat ſubſumentes, pro numeralibus nono & decimo, nomina Pachon & Payni ſcripſerint. Confirmat coniecturam & numerus dierum adiect⁹, apud Clementem Alexandrinum, die *25.* Pachon, ſicut habet Clementina die *25.* menſis Noni, & Eccleſia die 25. Decembris.

Itaque turba Patrum poſt Chryſoſtomum diei *25.* Decembris teſtimonium perhibẽt vnanimiter, Auguſtinus, Athanaſius, Paulus Oroſius, Seuerus Sulpitius, Leo, Fulgentius, Caſſiodorus, Gregorius Magnus, &c.

Quod vero paſcua nobis & ſubdiales pernoctationes ex Euangelio obiiciunt, quaſi hæc hyemem non admittãt, ridiculum eſt: cum ne in Germania quidem deſint interdum floridi Decembres, vt Italiam vt ſolis ardores Romæ mẽſe Ianuario prætereã. Imprimis vero in Palęſtina maior plerumq; ſerenitas eſt Decembri, quam poſtea Februario & Martio. Pudeat vero & deſcriptiones nobis obiicere: quæ non alia tempeſtate anni commodius fiunt, quam hyeme ceſſantibus operis ruſticis.

Sed antequam progrediamur, lubet etiam Scaligerianam rationem indagãdi diem natalitiam ex Euangeliſta Luca in anno 40. Iuliano, pro quo ipſe pugno, experiri, vt appareat, omnia omnibus conſentire. Nam hæc ipſa methodus aliter tentata à Veteribus genuit nobis, vt infra patebit, erroneum calculum; nos igitur illam primum legitime proſequemur.

De Ephemeria Abiæ.

Fuit, inquit Lucas, C. *1.* verſ. *5.* *in diebus Herodis Regis Iu-*

dæ ſacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia, & factum eſt cum ſacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis ſuæ ante Deum, ſecundum conſuetudinem ſacerdotii ſorte exiit, vt incenſum poneret, ingreſſus in templum domini.

Ex hoc loco ſic ratiocinari nos monuit Scaliger, cum vices eſſent 24. *1.* Par. 23. ver. *27.* Et Abię vices octauæ *1.* Par. *24.* ver. 10. anno igitur vno nō ſæpius q̃ bis redibant vices ad eundē. Quod ſi qua via poſſemus inueſtigare, quib. diebus eiuſq; anni vices fuiſſent Abiæ; iam haberemus tempus anni quo conceptus Ioannes, inde menſe ſexto conceptus eſt Chriſtus, natuſq; poſt mēſes alios nouem. Vicium quidem ſucceſſio apud Ioſephum ἐνδελεχισμὸς dicta, religioſiſſime obſeruabatur, adeo vt mactarentur ad aram ſacerdotes quod ſe ab irruptione hoſtium à fungendis vicibus abſterreri non paterentur, & cum bello vltimo defeciſſent quandoque perſonæ vicis vnius, interrupta ſacrificiorum conſuetudine (adeo religioni ſibi ducebant permiſcere vices) id in ferale omen tractum fuit.

Igitur in id elaborandum nobis eſt vt certum aliquod initium habeamus Ephemeriarum, vnde ad vſque Zachariam non fuerit interruptus ordo: nam hoc inuento reliqua ſunt facilia, Annus ſolaris habet hebdomadas 52. diem *1.* & quarto quoque dies *2.* Itaque anni *28.* vnus ſcilicet Cyclus ſolis conſummant dies reſiduos. Ordo vero bis reuertens hebdomadas habet tantum 48. ſuperſunt in ſingulos annos hebdomades 4. & interdum 5. Ita fit vt poſt annos 28. hebdomades ſuperſint 21. ſupra periodos integras, quibus deeſt octaua pars vnius periodi. Octo igitur Cyclis ſolis, id eſt annis *224.* Periodorum cum anno Iuliano fit abſoluta Αποκατάστασις.

Legimus igitur *2.* Par. 5. verſ. *11. ante dedicatum templum nondum diſtributa fuiſſe munia per vices, dedicatum vero templum*

anno

anno 8. æræ templi Menſe ſeptimo à die 15. in 22. Hæc igitur ſeptimana principium fuit Vicium. Hinc vero ad annum 39. Iulianum in quo conceptus Ioannes ſecundum me lapſi ſunt anni 985. ſolares; quater 224. ſunt 896. reſtant anni 89. Sed ter 28. annis, hoc eſt 84. annis ſupra periodũ tranſierant vices 15. Reſtant anni 5. qui addunt ſupra periodum vices viginti vnam fere. Ergo expletis annis 985. vices erant 12. tranſactæ, rediſſetque ordo ad Abiam circa diem 10. menſis ſexti hoc eſt Auguſti vel Septembris, ſi nunquam fuiſſet interruptus Endelechiſmus, tempore captiuitatis, & tempore Antiochi, aut ſi ſic eſſent obſeruatæ vices, ac ſic ſacrificia perennaſſent, reditumque ad ſacrificia per illam familiam cuius ratione temporis erat Ephemeria. Et memorabile eſt, quod Scaliger ex Iudaicis libris profert threnum ſuper capto & incenſo templo à Nabuchodonoſore, in quo die nona Menſis ab qua incenſum templum, dicitur iterum fuiſſe Vigilia Ioarib. Jam ab octauo anno æræ templi ad 394. (tot enim inuenio non plures vt alij) ſunt anni 386. minus duobus menſibus, quantum eſt à nona ad quindecimam Tiſri Aufer 224. à 386. reſtant 162. de quibus 140. ablati occupant ſuperfluas Ephemerias 9. Reliqui anni 22. ſolares habent ſuperfluas Ephemerias 22. dies 6. Itaq; omnes ſuperfluæ Ephemeriæ, abiectæ periodo, ſunt 7. dies 6. menſes ferè duo qui in anno fixo Iuliano extenſi à 15. Octobris retro, deſinunt in 20. Auguſti. Ergo ſi Joarib iniuit anno 8. 15. Septemb. rurſum iniuit anno 394. 20. Auguſti: Threnus vero ait, vices eius fuiſſe nonâ menſis. Reſidui 10. vel 11. dies tribui poſſunt diuerſitati anni veteris ab anno Juliano. Si enim annus fuiſſet lunaris, anni 380. habent integros cyclos lunæ, pariantque cum 380. Julianis, reſidui 6. ſunt iam 6. diebus breuiores totidem Julianis, itaque vices Joarib iam reuer-

reuerterentur 14. Aug. differentia non maiori quã dierum 5. Satis præciſe conſonat calculus, cum neſciamus formam illius anni, quæ proculdubio lunaris non fuit, ſed ſolaris, vt alias probabitur.

Sed quia poſt ceſſationem annorum 70. captiuitatis credibile eſt nouum eſſe factum Ephemeriarum initium à Joaribo, probemus & illud. Legimus enim 1. Eſd. 3. ℣. 6. quod anno reditus, cuius initium ſeu menſis Niſan cecidit in annum 1. Cyri Babylonici regni, die 1. menſis ſeptimi poſito altari ceperint offerre holocauſta. Ab hinc vſque ad 39. Julianum ſunt anni 530. Aufer duas ἀποκαταστάσεις periodorum, ſcilicet bis 224. reſtant anni 82. qui addunt ſupra periodos, Ephemerias fere 7. Itaq; ſi anno ante æram noſtram 537. die primo menſis ſeptimi iniuit Joarib, anno eiuſdem æræ 7. hoc eſt 39. Juliano, die 4. ſeptimi menſis iniuit Abię Ephemeria octaua, ſiquidẽ per illud triennium Antiochi ſtante templo vices non fuerint intermiſſæ: etſi propter mutatum ſub Macchabæis Calendarium ſolare in lunare (quod alias probo) pauculi dies in dubio verſentur. Finit igitur Ephemeria Abiæ in 11. ſeptimi, qui ſit October Julianus, poſt quam locus eſt conceptioni Joannis, incipiuntq; *menſes quinque quibus Eliſabetha ſe abſcondit. Menſe autem ſexto,* qui incipit 11. Martij anno 40. Juliano, (ſecundum huius calculi præſuppoſita) *miſſus eſt Angelus Gabriel ad Mariam:* Ecce vt dies 25. Martij medium ſit menſis ſexti. *In diebus illis exſurgens Maria abijt cum feſtinatione ad Eliſabetham & manſit cum illa quaſi menſes tres,* qui finiuntur in 25. Iunij Exinde *Eliſabethæ impletum eſt tempus pariendi.*

Quid ſi vero etiam Macchabæus nouum fecerit initium Ephemeriarum à Joaribo, quando repurgauit templum, die 25. menſis Chasleu: Annus deſinebat 165. ante æram noſtram, vnde ad 39. Julianum deſinentem ſunt anni 158.

Digitized by Google

ni 158. iam omnes lunares. Fuit autem Nouilunium illo 165. anno die 27. Decembris veſperi, & die 29. Octob. veſperi. Ergo 25. Chasleu, fuit 24. Nouembr. circiter. Cum autem finiente 165. litera Dominicalis ſit E. Sabbatha ſunt in 22. & 29. Nouembr. Anni 158. habent ſuperfluas Ephemerias 12. d. 1. Vt ita anno Juliano 39. die 21. Nouembris iniuerit tredecima, vnde ablatæ 5. ſeu dies 35. referunt initium octauæ Abiæ illo anno in 17. Octobris. Caderet conceptio poſt 24. Octobris, vnde ſuperſunt ad 20. Martij rurſum Menſes 5. Lunares, & tres ad 17. Junij, vt ita Joannes ſi natus die 25. Junij, vt tenet Eccleſia, natus ſit menſe nono, quod abſurdi nihil habet. Vnum ſolum nobis poteſt obijci quod hoc pacto anno 165. dicto Paſcha cadat ante æquinoctium diebus 2. vel 3. Verum nec id valde nos vrget. Factum enim eſt id ſæpius à Judæis etiamnum ſub Conſtantino: & neſcimus qua forma lunaris anni fuerint vſi tunc; quin imo etiam de ipſo genere anni titubanter aſſerimus iam tum lunare fuiſſe: nam ſi fuit, nuperum admodum fuit, vt alias demonſtrabo.

Extat & aliud monumentum in Seder Olam, *eodem die menſis Lunaris, eadem vice Ioaribi templum bis captum, primum ſub Nabuchodonoſore, iterum ſub Tito*, quod cum interpretatione acceptum confirmat eundem calculum. Nam ſi progrediamur ab anno 39. Juliano, vſque in annum 115. quo templum eſt vaſtatum continuatis Ephemerijs, vices Joaribi reuertuntur 22. Julij, qua ſeptimana etſi non captum templum ipſum, incenſæ tamen ſunt eius porticus. Et quid ſi per tumultus ſub Archelao, ſub Pilato, ſub Petronio, & denique flagrante bello ſeptentrionali maxime eo tempore, quo vicis vnius ſacerdotes defuerunt, & fortaſſe poſtea inuenti ſunt: ſemel vna vel altera ſeptimana (plures enim non deſiderantur) per ceſſationem ſacrifi-

Digitized by Google

ciorum tranſmiſſæ ſunt, vt ita Joaribi vices à 22. Julij in 5. Auguſti protruderentur, quibus durantibus ſequenti 9. Auguſti, vel Ab Hebræi captum templum à Tito?

Demonſtratum igitur eſt ex Ephemeriarum ſucceſſione & ex Octaua vice Abię nihil contra Natalem Chriſti in 25. Decembris deprimi poſſe: ſi annum Natiuitatis teneamus, quem ego dico, puta 40. Julianum. Scaliger vero pulcherrimo argumenti genere primum in aciem producto, cogitur abuti ad alium Natiuitati menſem aſſignandum, quia in anno non genuino verſatur, puta in Iuliano 43. Mihi vero dies cum anno conſenſit, quod addat ſuperioribus argumentis, qui vult.

Veritatem habemus vnius fundamenti cui inædificatus eſt vitioſus annorum Chriſti calculus: cuius tamen erroris culpam non hæc veritas ſuſtinet, quæ habet Natalem Chriſti in 25. Decembris, ſed fundamentum alterum ad eandem inueſtigationem adhibitum, de quo nunc agemus.

Author & index eſt Chryſoſtomus ratiocinationis veterum huiuſmodi: cum Ioh. 3. verſ. 20. dicat Ioannes de Chriſto, *Ipſum oportet creſcere me vero minui*, miniſterium huius oppoſitionis pulchre adumbratum eſſe in Natilicijs vtriuſque: nam Chriſtum tempore Brumæ natum, quando dies breuiſſima, exinde incipiens creſcere: Ioannem viciſſim in ſolſtitio æſtiuo, quando dies longiſſima, exinde incipiens decreſcere. Quod igitur ex traditione habebant, Chriſtum circiter illos dies natum (vt Epiphanius 12. diebus poſt brumam, VIII. Id. Ian.) id hac ratiocinatione definire arctius auſi, natales ad ipſiſſimos dies ſolſtitijs tributos retulerunt: itaque ortum eſt feſtum natiuitatis in 25. Decembris.

Conſequens erat, vt vterque quadrante anni antea

(noc

(nec enim multò maius eſt legitimū geſtationis tempus) conceptus conſtitueretur: quemadmodum igitur Natalibus ſolſtitia, ſic nunc conceptioni vtriuſque æquinoctia Romana placuit tribuere: Chriſti quidem 25 Martij creſcente die, Ioannis vero 27. Sept. (hoc enim Plinius æquinoctium tradit) decreſcente. Cum igitur conceptio Ioannis caderet in æquinoctium autumnale, legiſſent vero Lucæ 1. *Zachariæ patri Ioannis cum eſſet ſolus in templo, ab Angelo fuiſſe annunciatam natiuitatem Ioannis*: ipſi admoniti tempeſtate anni, qua Iudæi diem [illegible]iationis celebrabant, improuide arripuerunt hanc veriſimilitudinem, Zachariam tunc munere Summi Pontificis functum, in ſancta ſanctorum fuiſſe ingreſſum die ſolenni quæ eſt decima menſis Tiſri ſecundum Lunam. Neque perpenderunt, Zachariam ab Euangeliſta vulgarem *Sacerdotem* prohiberi *ex vice Abiæ*, quæ octaua demum erat ordine: cum viciſſim Ioſephus hiſtoricus illo tempore ſummum Sacerdotem commemoret alium Simonem Boethi, ſocerum Regis cui anno Iuliano 41. ſuffectus Matthias Theophili, & huic anno 42. Ioazarus, Ioazaro, frater Eleazaris, huic Iehuſiæ filius, huic iterum Ioazarus; qua in ſucceſſione deſcribenda Ioſephus adeo fuit diligens, vt ne vnius quidē diei vicarium ſub Matthia, Ioſephum Ellemi, præterierit.

Sed & hoc diſſimularunt inuentores æræ noſtræ, quod Lucas commemorat, Zachariam *ſortitum eſſe incenſum ingreſſum in templum domini*: atqui anniuerſarius & ſolennis ille ingreſſus in ſanctum ſanctorum extra ſortem pertinebat ad vnum ſummū Pontificem. Sacerdos vero quandolebat, ingrediebatur quidem ſolus, ſed non intra velum in ſanctuarium: foris enim contra velum in templo tam à populo ſecreto ſtabat altare ad incenſa quotidiana, & ad Sacrificium annuum expiatorium, comparatum Vid. Ex. 30. Lev. 16.

Digitized by Google

Vlterius & hoc additum fuit; Ioannem conceptum nocte proxima poſtquam eſſet annunciatus; ac ſi non differri potuiſſet conceptio ad finem Ephemeriæ poſt reditum in montana Iudææ; nec enim veriſimile eſt coniugem Eliſabetham iam ſenem Marito muneris cauſa profecto ſe comitem adiunxiſſe: aut ſi deuotionis cauſa profecta & ipſa fuit, rationabile nihilominus eſt Zachariam illa abſtinuiſſe quoad reuerteretur domum.

Hæc vtcumq; infirma ſint & inutilia: mordicus tamen fuerunt arrepta, ſcribitq; Chryſoſtomus, & viſionem Zachariæ & conceptionem Ioannis factam 27. Septembris, Luna X, natiuitatem Ioannis 25. Iunii Luna XV; cuius conſequens eſt, vt etiam 25. Martii intermedius ſit Luna XIV. quod Beda addit. *Hanc doctrinam* ait Chryſoſtomus *nuper Roma fuiſſe aduectam*.

En fundamenta calculi erronei. Nam ſi Ioannes conceptus die 27. Sept. & Luna X. Tiſri die Expiationis: quæritur quo anno id fieri potuerit. September enim eſt ſolaris menſis apud Romanos: Tiſri Iudaicus eſt Lunaris vagus in anno ſolari, nec omnibus annis eadem illi ſedes. Reſpōdetur autem non alio quam 45. Iuliano fieri hoc quam proxime potuiſſe, circa quidem triceſimum annum à miniſterio Chriſti plus minus retro computatum. Nam anno illo 45. die 17. Sept. mane fuit Nouilunium, Et veſpera ſequenti quæ refertur ad 18. Sept. cenſebatur Luna prima & ſic 27. Sept. Luna X. Concluſum igitur ab illis, Ioannem annunciatum & conceptum an. Iuliano 45. 27. Sept. Chriſtum 25. Martii Anno 46. Ioannem vero natum ſequenti 24. Iunii, Chriſtum 25. Decembris exeunte anno 46. qui primus numeratur æræ noſtræ hodiernæ.

Apparet igitur quod cœpi dicere ſub initium capitis huius, Veteres illos Chriſtianos, quorum veſtigia vulgus

hodier-

Digitized by Google

hodiernum imitatur, minime cēſuiſſe neceſſarium, vt Euangeliſtæ Lunæ numerum *quaſi triginta*, præciſe obſeruarent. Nam ab exeunte 46. Iuliano quando Chriſtum natum ponunt, ad 73. Iulianum exeuntem, quando baptiſatus eſt, anni ſunt non plures 27. Eodem itaque iure, quo & olim & hodie omnis Occidens pro 30. computat 27. (vel ſummum 28. vt dicetur) ego pro 30. computo 33. tantum addens quantum illi demunt, quia per Lucam vtrumque licet, eo quod voculam *Circiter* vel *quaſi*, numero tricenario adiecit. Per alias vero rationes quid liceat, ſi diſcernatur; inueniemus hanc mille annorum conſuetudinem computandi annos Chriſti ab anno 46. omnino erroneam eſſe, cum Herodes anno 42. antea fuerit mortuus: vt hoc libello comprobatum. Deſinant igitur obtrectatores mihi priuatim imputare contemptum Patrum, diſſimulato Mœſtlino, Deckerio, Suslyga manuductoribus meis, diſſimulato & exemplo ſimili, in contrarias tamen partes, totius Occidentis à mille annis. Agnoſcant tolerabilius eſſe meum factum qui addo ad triginta, quam vulgi vniuerſaliſque Eccleſiæ quæ demit de 30. Nam ego quidem ſenſum vetuſtæ Romanæ Eccleſiæ propius inſequor addendo, quam illi minuendo. *Expletis*, inquit Rituale Romanum, *quaſi 30. annorum curriculis*; eoq; & Græcorum Canon legitur talis. *Si quis triginta ætatis annos non expleuerit, nullo modo presbyter ordinetur, quia & ipſe dominus, &c.* Iam conſtat 27. non eſſe expletos 30. at qui 33. annos habet, is etiam 30. expleuit.

Dixerit hic Chronologiæ ſtudioſus, inopinatum hoc & abſurdum ſibi accidere, quod inter inueſtigationem originis æræ hodiernæ præſuppoſitum ſit, authorem eius natiuitatem Chriſti repoſuiſſe ad finem primi illius anni: atqui ſic nos hodie vſurpare æram noſtram ac ſi

Chriſtus primis primi anni Calendis Ianuariis fuerit circumciſus; vnde ſequi vt nos natiuitatem Chriſti octo diebus altius ante initium æræ collocemus, ſc. ad diem 25. decemb. anni Iuliani 45. non anni 46?

Reſpondeo: Verum omnino eſſe, quod æram hodiernam, rationibus ſupra explicatis olim inſtitutam, hodie perperam & ſenſu aberranti ab authoris mente vſurpemus. Cauſæ etiam huius aberrationis paulo poſt explicabuntur. In præſens muniendus eſt lector, vt quod prima fronte tantopere abhorret à fide, certiſſimis argumentis comprobatum habeat, mentem inuentorum æræ noſtræ artificialis hanc fuiſſe, quod Chriſtus die 25. decembris anni primi, anni ſc. 46. Iuliani finientis natus ſit: etſi verum interim & hoc eſt, illos hoc ſtatuentes à vero aberraſſe per annos ſex, cum nos hodie, vtentes illorum æra alio ſenſu, à veritate ipſa aberremus annos tantum quinque.

Nota igitur argumenta, quibus de illorum mente reddemur certi.

Primum argumentum iam in ſuperioribus eſt illatum. Nam qui dicit die 24. Iunii, quo natus Ioannes fuiſſe Lunam XV. quod Latini tempore Chryſoſtomi tenuere; non ille Iulianum 45. ſed 46. intelligit, qui primus eſt æræ noſtræ. Teſtatur hoc Aſtronomia teſtantur Cycli, ſeu Calendaria Lunaria; ſic tamen, vt diſſimulemus iam turbationem biſſexti, quæ temporibus his tenuit, & anno Iul. 49. ſuum largiamur biſſextum, quem ex lege hactenus obſeruata habere debet, quamuis eum emendationis cauſa tunc non habuit. Neque enim veriſimile eſt Patres Eccleſiaſticos, qui tempora Chriſti tribus quatuor vel quinque ſæculis ſecuti ſunt, in tanto rerum multo euidentiorum neglectu, rationem habuiſſe illius emendationis ab Auguſto factæ; procliuius eſt credere, ipſos rationem Iulia-

nam

nam retro extendiſſe, vti illa ſuis temporibus obſeruabatur. Anno igitur primo æræ hodiernæ die 10. Iunii in meridie fuit Nouilunium: itaque ſequenti veſpera cum initio 11. Iunii cepit Luna prima, & die 24. Iunij fuit Luna XIV. Cum autem Chryſoſtomi tempore Cycli eſſent in vſu, qui intra 304. annos vnam fere diem deperdunt de ætate Lunæ; vnde ſi tempore Chryſoſtomi cum cælo conſentiunt, fit vt inde ad Christi tempora crebro cõtinuati lunæ ætatẽ vno die celerius indicent: ſequitur igitur vt Chriſti tempore Cyclus die 24. Iunij ponat Lunam XV. plane vt Latini & ex eorum indicio Chryſoſtomus tradidere. Hæc ſic emendata lege & in ſcripto meo Germanico, in quo per hallucinationem in 25. Iulij ſum verſatus, feſto Iacobi, cum 24. Iunij vellem, quippe feſtum Ioannis.

Secundum argumentum, Tradunt Hippolytus Epiſcopus Thebanus, Auguſtinus & Synodus ſexta: natum eſſe Chriſtum die dominica ſeu prima hebdomadis. Age igitur literam dominicalem anni primi de noſtra æra quęrito, quæ eſt B. illa vero collocatur ad 25. decembris huius anni primi ſc. 46. non vero 45. Iuliani: ad quod conſequitur vt dies conceptionis die 25. Martii ſit feria VI. ſeu dies Veneris, quod Beda tenet. Itaque certum eſt, hos authores ponere natiuitatem ad finem 46. non vero 45. Iuliani.

Tertium argumentum, cum Græcorum aliqui, quos ſequitur Georgius Taraſij Patriarchæ ſyncellus, ab ortu rerum ad ortum Chriſti putent annos 5500. Georgius vero hos finiat cum initio conſulatus Sulpicij Camerini & C. Poppæi anno 54. Iuliano (de quo errore non eſt huius loci dicere.) teſtatur idem Georgius, Panodorum Monachum Ægyptienſem referre natiuitatem Chriſti in annum æræ ſuæ 5493. ſeptem annis anterius aufer 7. ab incipiente 54. relinquitur incipiens Iulianus 47. ſeu finiens 46.

ſuper

ſuper quo anno Panodorus iſte accedit ſuperioribus: indice quidem Georgio Syncello. Sin autem Panodorus hos 5500. contra quam Syncellus iſte, finiiſſet cum 46. Iuliano, ſeu cum 25. Martij anni 47. tunc correctio eius, 7. annos detrahentis, digitum intenderet in 25. Martij anni 40. Iuliani, quorſum ego conceptionem Chriſti refero: atque hoc ad ſuperiora pertineret. In præſens ſtandum affirmato Georgij.

At multo clarius eſt quartum hoc teſtimonium authoris anonymi apud Cuſpinianum, qui tradit Chriſtum natum Caio Cæſare & Paulo Coſſ. VIII. Cal. Ianuarii, hoc eſt 25. decembris. Notum enim ex ſuperioribus, conſulatum hunc incidere in 46. Iulianum, non in 45. quem Caius geſſit abſens in Armenia. Confirmationis cauſa additur hos Coſſ. incidere in 44. Auguſti, intellige à Conſulatu eius primo, & à Iuliano 3. Quod vero idem author & Lunam XV. ad 25. decembris applicat, id falſum eſt ſeu Cyclos ſequaris ſeu Aſtronomiam conſulas, idque non tantum anno 46. ſed etiam anno 45. Iuliano. Anno enim 45. die 14. dec. Veſperi fuit Nouilunium: quare 15. dec. Luna 1. Et 25. dec. Luna XI. vnde nullus Cyclus 4. lunis aberrauit illo tempore. Anno vero 46. de quo author ille teſtatur, Nouilunium fuit die 4. decembris ante lucem itaque die 25. decembris, Luna XXII. vel XXI. Itaque erratum puto memoriæ lapſu; legerat author ille, Luna XV. natum non Chriſtum, ſed Ioannem; ad 24. Iunij igitur cum debuiſſet apponere Lunam XV. perperam appoſuit ad 25. decembris.

Adde quinto, æram hodiernam olim ſecus quam hodie, dici ſolitam Æram incarnationis, non vero vt nos, æram natiuitatis: Exempla pete ex Herwardo, fol. 223. Chronologici operis, Caſſiodori, Bedæ, Pauli Diaconi,

Landul-

Digitized by Google

Landulphi Sagacis, Annalium Francicorum, Aſſeris Meneuenſis, etiamque Panodori ſupradicti. Cognatum eſt argumentum ſextum, quod veteres ſcriptores æram Incarnationis putarunt à 25. Martij die incarnationis, non à 25. Decembris die natiuitatis: quale quid ſupra etiam in Mariano Scoto, quamuis correctiori æra vtente obſeruauimus; quod illum annum primum numeret, quo finiente Chriſtum natum putat; annum igitur & ipſe ſuum, 25. Martij die incarnationis ſeu conceptionis auſpicatur. Quod exemplum ſecuti ſunt, qui æra hodierna tunc fuerunt vſi. Hoc clare doceri poteſt ex Annalibus Francicis ad annum 808. eo enim anno, paucis diebus ante Paſcha, ſc. ante 25. Martij, numerabatur adhuc annus 807. cum ſtatim poſt paſcha æra obtineat noſtra hodierna. Eundem morem hodieq; in Treuerenſi aliisq; Eccleſijs Gallicis obtinere tradunt; eundem Lucas Gauricus Epiſcopus Geophonenſis etiam Venetis & Florentinis & alius quidam Piſanis tribuit: qui ſic habet; Superiori hyeme Imp. Cæſar Matthias, profectus eſt Lincio Budowecium ad comitia Bohemica: numerabamus nos iam à Cal. Jan. antecedentibus annum Nati Chriſti 1614. numerabant illi adhuc tunc & vſque ad 25. Martij annum Incarnationis 1613. A 25. Martij nobiſcum numerant æqualiter 1614. ſed illi ab Incarnatione, nos à Natiuitate. Euidens hoc documentum eſt illis videri à conceptione Chriſti ad huius anni 25. Martij lapſos annos 1613. cum nos putemus, à natiuitate Chriſti vſque ad antecedentem 25. Decembris lapſos eſſe totidem.

Nobis itaq; vno anno maior fit ætas Chriſti, quam illis à quibus æram hanc accepimus. Inde adeo euenit, vt octiduum illud inter 25. Decemb. & Cal. Jan. nobis in cenſum non veniat, ſed penitus negligatur. Cum enim nobis qui

Digitized by Google

principio anni Romano in Calen. Januariis ſumus aſſueti; moleſtum ſit aliud inſuper anni principium obſeruare, ſc. 25. Martii cum Scriptoribus hiſtoricis veteribus; factum eſt vt per dies 84. ab hoc inſecuto & Eccleſiaſtico ad ſuetum & Politicum initium anni aſcenderimus, quod cum appropinquaret diei natalitio, interuallo non maiori diebus octo: iam nos hæc propinquitas decepit, vt putemus nos à Natiuitate numerare, atque die natali in 25. Decembris, deſcendiſſe potius ad Calen. Jan. initium anni ciuile: atqui non interuallum à natiuitate diminuimus octiduo, numerantes à Cal. Jan. ſed contra interuallum ab incarnatione (quantum id tradiderunt authores huius æræ) augemus diebus 84. eiq; aucto nomen non ab incarnatione ſed à Natiuitate facimus.

His omnibus adde ſeptimo & illud, quod Clemens Alexandrinus, Anaſtaſius Patriarcha Antiochenus, Gregorius Turonenſis et alii Aprilem numerant primum mēſium Octobrem ſeptimum, Decembrem nonum Ianuarium decimum: & propter anticipationem menſis Lunaris Eccleſiaſtici à Judæis acceptum, interdum Martium primum: vnde Gregorio eidem interdum Julius eſt quintus, Sidonio Februarius duodecimus: Martio vero non natus ſed conceptus eſt Chriſtus: ab Incarnatione igitur cum numerent, Chriſtum ponunt natum die 25. Decembris anni primi de hac æra: quod omnibus ſuperioribus argumentis probatum eſt.

Quomodo receptus erroneus calculus.

Detectis occaſionibus quibus annus Iulianus 46. pro anno incarnationis & natiuitatis electus fuit, & cauſis erroris confutatis: nihil reſtat niſi vt etiam hoc videamus; qui fieri potuerit, vt totus Occidens per mille annos ad nos vſque hunc erroneum potius calculum ſequeretur, quam illum Patrum veterum vero propiorem. Oc-

Occaſiones igitur recipiendæ æræ erroneæ explicandas ſuſcipiam.

Primis itaque Chriſtianis nequaquam erat in more poſitum, numerandi à Natiuitate aut ab incarnatione Chriſti. Nam res geſtæ, vt dictum eſt capite tertio, conſignandi rationem habebant aliam per annos Imperatorum, & per Coſſ. Romanos: in liberis Rebuſpublicis per Prætores, per ſacrorum Antiſtites; in quibuſdam prouinciis Orientis per æram Antiochenã, quæ videtur æræ Seleucidarum fere tunc antiquatæ in quibuſdam vrbibus ſucceſſiſſe, eſtque æra annorum Iulianorum: in Ægypto per annos ab exciſa ſtirpe Ptolemæorum & Ægypto in prouinciæ formã redacta: res vero Eccleſiaſticæ, vt ſunt Martyria, mortes aut ſucceſſiones Epiſcoporum, apud Græcos quidem, vſq; ad milleſimum annum vt plurimum per annos à paſſione Domini (quam perperam in annum 15. Tiberii coniecerunt aliqui) currentes ſignabantur. Paſſionis enim annus certus ipſis videbatur & indubitatus, quippe quem conſignatum eſſe ſtatuebant anno quintodecimo Tiberii, de anno vero natiuitatis videbant non inter omnes conuenire; nec erat is præciſe definitus ab Euangeliſta Luca, qui voce latitudinis *Circiter* vſus eſt: denique Marcus & Ioannes Euangelium non à Natiuitate ſed à Baptiſmo Ioannis anno 15. Tiberii exorſi ſunt: Maluerunt igitur à Receſſu Domini & exortu Chriſtianitatis numerum annorum deducere, quam ab eius in carnem aduentu.

Apud Ægyptios maturius in vſum recepti fuerunt anni Diocletiani, quam dicunt æram Martyrum, cuius primus annus eſt vſualis æræ noſtræ 285. vſq; ad 29. Auguſti. Apud Latinos vero & in toto Patriarchatu Occidentis aliquandiu ſunt vſi annis Diocletianeis: non interim deſiſtentes numerare à Paſſione Domini vſq; ad Bedę tempo-

ra. Hiſpani etiam ęra ſunt vſi peculiari, quam vide ap. Scaligerum. Tandem poſt quingenteſimum annum Chriſti, ratio numerandi à Natiuitate Chriſti obtinuit, apud Latinos potiſſimum.

Primus quidem, quod ſciam, Euſebius Chronologus annos Chriſti nati digeſſit in Canone ſuo vt ſupra dictum anno Chriſti *327.* quem Hieronymus latinis literis edidit, continuauitq; ad annum *379.* Proſper Hieronymum ad annum *446.* Ab his prima ſunt iacta fundamenta recipiendi moris numerandiq; per annos Nati Chriſti: quanquam non ſtatim receptus publice mos ipſe, nec Euſebii calculus ſed alius plus illo errans tandem obtinuerit.

Alter vero & potiſſimus gradus à gemino conſurgit fundamento, à neceſſitate computationum Paſchalium, & ab vtilitate Indictionum. Paſchatis feſtum varie celebrauerunt antiquitus, Occidentales die fixo, vt & Orientalium illi, qui anno Perſico ſunt vſi Græci & Syri & Ægyptii ſecundum Lunam: iique inter ſe diuiſi ſic erant, vt quidam Iudaicum obſeruarent Paſcha: alii dominicam ſequentem, & menſem Xanthicum in Periodis Alexandrei Varietas intercalarii menſis initio per Octoeteridas inquirebatur, vt Dionyſius Epiſcopus Alexandriæ factitare ſolitus eſt. Hanc Hippolytus duplicauit, vt eſſet Hexcædecaeteris ediditq; harum ſeptem, ſummam annorum *112.* continentes, ab anno Chriſti *222.* vſq; in *333.* Interim orta controuerſia eaque etiam compoſita in Synodo Nicena cum vtraque Periodus eſſet vitioſa Euſebius Octaeterida & Hendecaeterida coniunxit, vt eſſet Enneadecaeteris, cuius adminiculo Eccleſiaſtici decreta concilij ſequerentur. Necdum ſublata omni controuerſia, quomodo hoc recte fieret, Theophilus Alexandriæ Epiſcopus, periodum ex *5.* Enneacædecaeteridibus compoſitam &

Digitized by Google

in annos 95. vt vero Marianus in 100. productam inſtituit ab anno 382. Cyrillus eiuſdem ſedis Epiſcopus hãc periodum annorum 95. aliter ordinauit, incipiens ab 153. Diocletiani, qui erat Chriſti 437. Cum autem Romani Theophili periodum ab anno 382. ſequerentur, Paſchaſinus anno 445. conſultus ſuper orta controuerſia recurrit ad Octoada vt ait, legalem, puto Judaicam.

Jnterim Anianus Monachus in Ægypto vidit non fieri plenariam Apocotaſtaſin feriarum niſi multiplicato cyclo lunæ 19. in Cyclum ſolis 28. annorum, qua ratione Periodus ſurgit annorum 532. Hanc igitur Aniano tribuit Georgius Taraſij Patriarchæ Syncellus Herwardus & Georgio Viſiclæ. Igitur Victor Capuanus & Victorinus Aquitanus ab Hilario Romæ Epiſcopo inuitatus, vt Theophili cyclos Romæ vſitatos corrigeret, circa annum 460. Aniani periodum 532. annorum edidit, incipiens eam ab anno 15. Tiberii. Cum autem & hic aliqua Nicenis Canonibus inconuenientia admiſiſſet, tandem Dionyſius Abbas Romanus eandem magnam periodum 532. annorum correxit, & ab alio initio ſc. à 45. Iuliano deduxit, Aureum etiã Numerum, ſeu Enneacædecaeterida diebus anni Iuliani adſcripſit in Calendario, circa annum Diocletiani 248. qui erat Chriſti vulgaris 532. quando vna talis periodus iam finiebatur: quo cyclo in vſum recepto lites Paſchales conquieuerunt. Idem adiecit & indictiones: Cyclus eſt annorum quindecim, inſtitutum vt quidam volunt, Iuſtiniani; vt alii, Conſtantini, circa annum Chriſti 320. vt alii antiquioris alicuius, & omnino Iulij Cæſaris: quod originem traxiſſe videtur ab interuallo quinque annorum inter duos Cenſus ciuium Romanorum. Hac veluti Cynoſura Veteres vſi ex variis Imperiorum inter ſe contuſorum aut hiantium Mæandris ſeſe fæliciter explicuerunt.

runt. Quod cum perpenderet Dionyſius, appoſuit indictionem ad caput vnius cuiuſque cycli decemnouennalis, quorum in eius Cyclo Magno ſunt viginti octo. Ita factum videtur, vt Indictio vulgo notiſſima & vſitatiſſima duceret primum Eccleſiaſticos ad capita Cyclorum decemnouennalium quibus cyclis opus erat ad computationem Paſchatis. In cyclorum vero tabulam illata erat ſeries annorum à nato Chriſto, conſurgens ab anno 46. Iuliano; quo anno Latini, ipſeque adeo Dionyſius veteres illos ſecutus Chriſtum natum eſſe poſuerunt: cum non hiſtorias, nec laxum Euangeliſtæ numerum triginta quaſi annorum, vt Euſebius, pro præciſo ſequerentur; ſed circumſtantias conceptionis Ioannis confictas (quod fuerit circa 27. Sept. Luna X. cum Cyclis ſuis compararent: quod cum Dionyſius etiam ſuo in cyclo faceret, inuenit non alium quam primum annum Cycli ſui, annum Ic. 45. Iulianum; hoc igitur Ioannem ſequenti Chriſtum conceptum ſtatuens, annum ſecundum Cycli ſui numerauit primum incarnationis; hunc Indictionis populari numero retro extenſo ſignauit, hunc ficto conſenſu cum luna, cunctis perſuaſit: omiſſo anno quem aut Euſebius aut antiquiores ſtatuiſſent.

Argumentum erroris his occaſionibus introducti præbent ſcriptores illorum temporum hiſtorici. Victor enim Tunnunenſis continuator Proſperi primus annos Chriſti non amplius, vt Proſper, Hieronymus, Euſebius fecerant, digeſſit, ne ſcilicet illorum numerationis filo pergens vno anno plus poneret quam Dionyſius: deinde opus ſuum ſic claudit vt primum annum Iuſtini, cum Indictione decimaquinta comparatum (qua Indictione mortuum ait Iuſtinianum annis Imperii 40. exactis,) coniiciat in annum Chriſti 567. natiuitatem vero Chriſti in Auguſti 43.

à po-

à poſteriori initio contra quam Euſebius & Veteres: quin potius vt nos hodie, vtentes numeris Dionyſii alio ſenſu: Ediderat autem Dionyſius Cyclum ſuum ante 30. annos. Victorem hunc ſecutus eſt Ioannes Bidarienſis Abbas, vſque ad annum à Synodo Nicena 266. numerans.

Victoris vero Tunnunenſis Coætaneus Marcellinus Comes Hieronymi & ipſe continuator, neq; Proſperum reſpicit, neq; Hieronymum, imitantes numerationem Euſebii, ſed Conſulatum Auſonii & Olybrii, quẽ illi conſenſu numerauerant Chriſti 380. cũ ipſe Dionyſio numerat 229. addita nequid dubites, Indictione VII. Apparet itaque & hos, & qui poſt illos per mille annos ſcripſerunt, Bedam puta & Hermannum, & Sigebertum, &c. excepto vnico Mariano Scoto, æram noſtram erroneam ab vno Dionyſio mutuatos eſſe: quod quidem Bedo claris verbis ipſe teſtatur in Chronico ſæpius.

Dixi quando error noſtræ vſualis æræ inoleuerit apud Eccleſiaſticos, dicendum eſt & de Rebuſpublicis. Etſi non diutius dilata hæc æra etiam in politicis & forenſibus negotiis. Erant enim illa tempora, cum barbaræ nationes, Teutonica noſtra lingua vſi, Chriſtiani vt plurimum aut Ariani, toti Europæ ſuperfuſi, prouincias Occidentales Imperii Romani, ipſamque deniq; Romam occuparunt: quorum omnis ſcientia literarumq; vſus, omniſque adeo cognitio temporum penes Eccleſiaſticos erat: hi ſcribæ, hi notarii, commentarienſes, hiſtoriographi, Iuris deniq; & legum præſertim Canonicarum interpretes: apud hos antiquitatis monumenta in Monaſteriis, Regum & Dynaſtarum ſepultura honoratis: quicquid Reges Imperatoresq; gerebant, largiebantur ſanciebant authoritate ſuprema, id Epiſcopis teſtibus firmabant illis attributæ ditiones ampliſſimæ: ipſum adeo Latium vetus ſedes Ro-

mani Imperi cum vicinis quibuſdam regionibus Eccleſiæ Romanæ,& patrimonio vt appellitant Petri adiunctũ, denique ſuprema ſub Imperatore dignitas & ius Eligendi Regem Germaniæ, penes quem hodie eſt Imp. Rom. faſtigium, omnibus Chriſtianis Regibus & Rebuſpublicis venerandum: hæc inquam dignitas ſuprema tribus Imperii Cancellariis, ſed qui clariſſimarum Metropoleon Moguntiæ Coloniæ Treueris Archiepiſcopi, hoc eſt Eccleſiaſtici eſſent, permiſſa fuit. Cum igitur vnicum fundamẽtum omnium legum politicarum ſit nobis Chriſtiana religio; quid mirum etiam morem Eccleſiaſticum numerandi à Chriſti incarnationẽ vel natiuitate non hiſtorice ſed hypothetice aſtronomice inueſtigata, inoleuiſſe etiã in forenſibus aliisq; politicis ſeu ſæcularibus Chriſtianorum negociis? Neque tamen quenquam adeo perfrictæ frontis futurum ſpero, qui hanc conſilio ſuſceptam numerandi rationem, licet deficientem à iuſta ſumma, erroribus in fide velit æquiparare, Chriſtianiſque obiicere: quemadmodum neque huius laboris Scopus eſt, perſuadere Chriſtianorum Orbi, vt æram hucuſq; perductam emendent & quinario augeant. Quę enim neceſſitatis cauſa primum ſuſcepta, infinitas hucuſque præbuit vtilitates: cur nulla vrgente neceſſitate cum ſumma perturbatione negociorum ſpiritualium & temporalium deponeretur aut mutaretur? Veritatis vero circa res ipſas reſpectus in aliis rebus eſt; quam etiam hoc in libello in hunc ſolum finem manifeſtaui, vt ſciamus vtcumque & vndecunq; numeremus, Natiuitatem Chriſti ſecundum hiſtoricam veritatem præcedere hoc artificiale caput æræ noſtræ à natiuitate denominatum, annis ſolidis quinque: quod ſcias an neſcias ad conſignationem rerum te circumſtantium nihil intereſt; at ſuo loco, vt capite primo dictum, ſcitu & neceſſarium & vtile eſt.

PERO-

PERORATIO.

CONcludo hunc libellum repetitione pręcipuarum rerum. Demonſtratum enim puto, primum argumento ab exceſſu Herodis quatuor annis ante initium æræ noſtræ, ſecundo à Sentio Saturnino Syriæ præſide, & deſcriptione ſub eo facta Iudææ, quinque annis ante initium æræ noſtræ, tertio & quarto, à conſpiratione contra Regem Herodem quæ cum Aduentu Magorum & Infanticidio Bethleemitico cognationem habet, & deſcriptionem Iudææ proxime eſt ſecuta, quo tempore Parthus Syriæ inhiabat; his inquam argumentis demonſtratum puto Natum eſſe Jeſum Chriſtum Dei & Mariæ filium, Seruatorem noſtrum quinque ſolidis annis ante principium æræ hodiernæ: econtrario vero reſponſum eſt ſufficienter ad obiectiones, I. de cenſu Quirinii præſidis Syriæ. II. de triginta quaſi annis ætatis Chriſti in baptiſmo. III. de Patrum Veterum calculo diuerſo. IV. de vniuerſali Occidentis more numerandi, iam mille annos obtinente: adeo quidem, vt neminem futurum putem qui diligenter lecto hoc libello, exceptiones illas vlterius vrſurus aut de meis demonſtrationibus dubitaturus ſit.

Caluiſium vero quod attinet, qui Epiſtolam ſuam magno tumultu finit, demonſtratum eſt, non *me pugnare cum Euangeliſta Luca*; ſed ipſum nulla neceſſitate ſibi ex trāſpoſitione textus vocabulorum, anguſtias circumuallare, cum per naturalem textus ordinē & ſenſum in laxo campo ſtemus: nec mihi *anguſtum eſſe ſpacium temporis inter Eclipſin & paſcha*; ſed ipſi alium annum quærenti ſuperfluum prolixū & abundans: nec *me* magis quam Caluiſium ipſum *cum conſenſu totius Eccleſiæ pugnare*, vt in qua Veteres inter ſe & ab hodierna Eccleſia manifeſtiſſime & liberrime diſ-

ſenſerint: ſi tamen diſſenſus dici debet, cum is qui alium calculum ſequitur, rationes cæterorum non conſiderauit, nec ſententiam eorum expreſſis verbis reiecit aut cõfutauit. Denique poſſum ego verba Caluiſij poſtrema, quibus ille libellum meum Germanicum & meam Appendicem ad librum de ſtella criminatus eſt, iure optimo in ipſum retorquere. *Non mirum eſt, mi Caluiſi, tuam opinionem falſam eſſe, cum nitatur plane falſis, & à te confictis, hypotheſibus. Nullibi enim ſenſum vel Euangeliſtæ Lucæ vel Ioſephi quem verba ſimpliciter intellecta gignunt, ſequeris, ſed in Euangeliſta peruertis verborum ordinem, in Ioſepho errorem ſuſpicans, quoties tibi vtile eſt, erroris cauſas ex textu, contra manifeſtum eius tenorem venaris, & ſic vbique nouam ſententiam fingis. Ita apud Lucam quaſi tricesimus annus Chriſti incipientis prædicare, eſt tibi triceſimus præciſe annus quaſi incipiens aliquid addere de triceſimo primo: ita triceſimus quartus regni Herodis politicus Iudaicus eſt tibi triceſimus tertius velut ad libellam exactus à die capta Ieroſolyma, & is quidem per errorem, quem Ioſepho imputas triennij: Econtra, poſtquam Ioſephi 34. transformaſti in 37. iam hi 37. ſunt tibi iterum more Ioſephi, ciuiles & non ad diem captæ vrbis expenſi, vt à qua nondum 36. implebantur. Ita quem Ioſephus facit ad ſeptuageſimum annum accedere, tu præciſe vis ipſiſſimum ſeptuageſimum agere, ignarus te interim ei ſeptuageſimum ſecundum neceſſario tribuere, maiori errore: ita quæ vix vnum menſem implent inter Eclipſin & Paſcha, tu in tres menſes diſtrahis: atque ita ex meris & fictis coniecturis, meam ſententiam, quæ verum annum natiuitatis Chriſti eruat, euertere conaris: id quod mecum fatebuntur omnes qui Ioſephum & alios hiſtoricos legere, & momenta rerum lecto hoc libello perpendere voluerint. Sed finem facio huius commentatiunculæ, cuius editione latina ſuperſedere poteram; niſi à te prouocatus fuiſſem.*

Hanc autem meam operam ſpero Eccleſiæ, quæ veritatis inquiſitioni nunquam ſolita eſt obſtare, nec turbari detectione errorculorum

logiſti-

logiſticorum ad abacum ſcholarum pertinentium, vtilem fore, & fortaßis etiam tibi, Chronologiam tuam præclariſſimam recudenti, quam opto quam emendatiſſimam prodire, non ingratam. Vale. Lincij VIII. Calen. Martias prima die anni ſecundum Dionyſium 1614. ab Incarnatione putati, anni ſc. vſualis & politici, eoque authentici, quamuis à vera Natiuitate curreret ſecundum te 1616. ſecundum me 1619. ab incarnatione vero vera 1620. quos tamen in actis publicis hodie nemo ſanus poſuerit.

Io. Keplerus.

Digitized by Google

Digitized by Google